

Muusikaleht

Nr. 10
Oktoober
1998
Hind 8.-

“See, mida saab osta raha eest, on odav.”

Ajakirjanduses ilmunud materjalide põhjal on jäänud mulje, et Teil oli sel suvel Eestis tõine puhkus. Kas see oli nii?

Nii võib vast öelda küll. Ma puhkasin rohkem kui möödunud aastal, aga juhatasin ka isegi rohkem. Ma püüdsin Eestis geograafilisi piire laiemale kiskuda, et mitte olla Tallinnakeskne. Juhatasin kontserte Pärnus, Võrus ja Tõrvas. Peale selle veel päris tükk aega Savonlinna festivalil, Chicago Grand Party Festivalil ning Los Angelesis Hollywoodis. See mahtus juuli- ja augustikuu sisse.

Puhkamiseks oli suvi tänava Eestimaal vihmane.

Oma kodus Nõmmel oli mul aega asjade üle järele mõtelda.

Millised on Teie põhitöökohad eeloleval hooajal?

Põhitöökoht on Hollandi Raadio Sümfooniaorkestri peadirigent. See võtab enda alla umbes 12-13 nädalat hooajast. Olen nüüd ka Tampere orkestri kunstiline juht, mis võtab enda alla 8 nädalat. Soome Rahvusooperi esimeseks külalisdirigendiks olemiseks kulub umbes 4 nädalat. Kirjutasin alla ka lepingule Eesti Muusikaakadeemiaga, et ma sellel hooajal annan seal meistriklassi vormis konsultatsiivtunde. Need on põhitöökohad.

On külalisesinemisi mujal. Hollandis näiteks olen ma 2 nädalat ka Rotterdami orkestriga, Belgias juhatan Antwerpenis ja Brüsselis. On ees 2-3 reisi Ameerikasse - üks Kanadasse Vancouverisse, teine USA-sse - Indianapolisse ja Atlantasse, ka Detroiti.

Intervjuu Eri Klasilt

St Järvi juurde?

Kui mina olen seal, siis Järvi on sealt ära. Detroiti orkestri juures olen ma käinud ennegi 2-3 korda. Dirigentide elu on omamoodi kurioosne. Järviga kohtusin ma maikuu Tallinnas. Kui ma Rootsist olin, siis me saime rohkem kokku. Aga me vestleme pikalt telefoni teel, kontaktid on tihedad, telefoniarved kõvad.

Kas Soomes Sibeliuse Akadeemias enam ei õpeta?

Ei. Ma õpetasin seal 1997.aastani. Kui ma läksin Taani orkestri juurest ära Hollandi orkestrisse, hakkasid ajad kokku langema. Kuigi töö Sibeliuse Akadeemias oli pakkunud mulle rahuldust, eriti see, et ma sain ühtteist anda ka Sibeliuse Akadeemia orkestrile. Sellel oli ka tulemust - edukad turneed Rootsis, Itaalias, Austrias, Hiinas. Tegin selle orkestriga ka mitu heliplaati. Noorte muusikute kasvatamine pole sel kombel ainult 10 dirigendi, vaid samuti saja orkestrimuusiku kasvatamine. Ka Eesti Muusikaakadeemias lubasin ma, et

juhatan igal aastal ühe kontserdi akadeemia orkestriga, sel hooajal plaani kohaselt Kalevi vanas spordihallis Beethoveni 9.sümfooniaga, kus esinevad ERSO ja Akadeemia orkester koos ja kooriks on kõigi Põhjamaade üliõpilaskoorid - 1500 lauljat. Solistid on kõige

Veel numbris:

Variatsioonid E.Klasi intervjuu teemal - **Oistrah**, laulupeod.

Vastavad ka teised dirigendid:

N. ja P.Järvi, A.Mustonen, M.Kütson.

EK uus hooaeg

Võru kontserdi järelkajad
Muusikaline kõrgharidus
Tartus

Taidlus **Tallinnas**

A.Lättel keelati välja anda
Muusikalehte
Juubelijutud, nekroloogid.

Järgmises numbris:

Üle-eestilisest koorijuhtide segakoorist

Aarne Viisimaa 100

Gustav Ernesaks 90

Intervjuu **Kaljo Raidilt**

Kahe folgiantsambli juubel

kõrgemast klassist — Rootsist, Norrast ja Soomest.

Eestist ei kedagi solistidena.

Selle ürituse jaoks on kasulik leida raha Põhjamaade Nõukogust. Tuleb leida kõige õigem spondeerimise võimalus.

Kuidas Te iseloomustaksite oma vaatenurgast kolme sellesuvist dirigeerimist Eestimaal?

Oistrahhi festival Pärnus oli hädavajalik. See on vana traditsioon. Oistrahhi näol oli tegemist maailma viiulikunsti suurima tähega. Ja oli väga tore, et ta 10 aastat Pärnus puhkas ja valmistas ette järgmise hooaja suuri kontserte. Viimati ma juhatasin Oistrahhi-kontserti Pärnus 10 aastat tagasi, kui seal mängisid tema poeg Igor ja paljud ta õpilased - Liana Issakadze ja Krõssa.

Selle traditsiooni elluäratamise eest peab tänama Pärnu Linnavalitsust, aga esimeses järjekorras Alar Kaasikut. Rõõmustav oli ka, et seekord oli orkestriks Pärnu oma orkester, kes asjasse suhtus väga agaralt. Minu arvates oli kvaliteet üllatavalt sümpaatne. See oli ka minu panus mitte Tallinna, vaid ühe teise linna kultuurilukku. Loodan, et see traditsioon säilib.

Kas ka teisi Eesti orkestreid oleksite Te nõus n-õ šefluse alla võtma? Praegu on Narva orkester arvestatav. Ja mõni muugi, rääkimata tartlastest.

Ei. Ma ei tahaks enam suvel nii palju rabelda. Selgi suvel püüdsin ma rohkem tähelepanu pöörata ürituste kvaliteedile kui rohkusele. Kõige rohkem jäigi mulle meelde Pärnu orkestri meisterlik mäng ja Liana Issakadze panus Oistrahhi festivalil. Võrus tahtsin ma tõsta selle kontserdi kunstilist kvaliteeti, tuues sinna Hollandi orkestri. Kui seal midagi ei õnnestunud, siis kannatas just organisatoorne pool. Igal juhul loen ma õnnestumiseks Hollandi Raadio orkestri esinemist Estonia kontserdisaalis.

Rahule jäin ma Tõrva kontserdiga, kus klappis nii organisatsioon kui ka korraldus. 7 tuhandele kuulajale olid tagatud korralikud toolid, nummerdatud piletid. Lava oli kvaliteetne. Orkester mängis hästi. Ma tundsin neid lauljaid, olin nendega varem töötanud.

Te rääkisite pärast Võru kontserti, et Te ise ka imestate, kuidas Hollandi mehed seal vastu pidasid, streikima ei hakanud. Kas pärast oli sellest nendega ka juttu?

Oli. Nad olid vaimustatud eksootilisest reisist. Kuigi seal üht-teist juhtus ja ilm oli halb, said nad omamoodi elamuse. Meil on siin nii palju looduslikku, vaba, nende jaoks juba arusaamatut lihtsat suhtumist asjasse. Hollandis pestakse ju harja ja seebiga kõnniteid ja kõik on sentimeetri kaupa ära planeeritud. Me tahame senisest rohkem korda. Neile jälle on rõõmustavaks üllatuseks meie korratus, kui see ei muutu häirivaks.

Nad kiitsid väga ja esimeses järjekorras Eesti Kontserdi organisatoorset poolt, mis tagas nende olemise nii Võrus kui ka Tallinnas. Planeerime, et aastal 2000 tuleme Eestisse tagasi.

Vihm neid ju Võrus ei seganud.

Aga ma tean Hollandi ametiühingute kõva jõudu. Võidakse hakata vaidlema ka niiskuse või tuule pärast.

Varem olid Eestimaal suurüritusteks põhiliselt laulupeod, vabaõhuteatrilavastused. Nüüd on tekkinud Võru ja Tõrva näol uued vormid. Kas see on mingi läänestumise ilming?

Minu arvates on tervitatav, et uinuvalt vaiksed Eesti suved, ka sanatooriumides puhkajate jaoks, on nüüd küllastunud nii rohkete üritustega. Samas on mul väike pelg, et nüüd, kui kõik maakonnad ja vallad tahavad endale teha selliseid massiüritusi, kui neid tuleb palju ja kannatab kvaliteet, ootab neid ees samasugune tühi maa nagu rokkareid. Sel suvel korraldati ju väga palju kerge muusika tuure. Suuremalt osalt jäid nad pooleli, sest et publikut enam ei jätkunud. Oleks toredam, kui tuleval aastal oleks vähem selliseid kvaliteetseid üritusi - on ju ka veel laulupidu -, kui et meil on igal nädalalõpul kuskil midagi suurt. Siis rahvast lihtsalt enam ei jätku. Saatus võib olla samasugune kui Rocksummeril.

Praegu oli ilutulestik igal pool - Tõrvas ei olnud - Pärnus isegi koorifestivalil, eriti võimsalt aga Haapsalus. Mis Te arvate, kas see on üleminev lastehaigus?

Tsirkust on kõik rahvad armastanud. Aga siis võiks juba kutsuda

päris tsirkuse. Muusikaüritus peaks jääma ikka muusikaürituseks. Kui tehakse pauku selleks, et rahvas kokku tuleks, on minu jaoks siin rängad käärid. Kui räägime, et riigil pole raha õpingute toetamiseks ja pensionide maksmiseks, ja samal ajal tulevargiks raisatakse miljoneid, siis see tulevärk äratav vaevalt sära pensionäride silmis.

Kas see on ameerikastumine?

Ma ei ütleks. Ameerikas on igasugust. Hollywoodis, Ameerika šoomaailma keskpunktis, kestab suvine kontserdisessioon kaks kuud. Väga paljude kontsertide rägastikus - 18 kontserti nädalas 18 tuhandele inimesele - on ilutulestik kogu suve jooksul üks kord. Šõuelemente on muidugi rohkem, kuid tehtud on need kvaliteetselt. Minu kontserdi eel oli seal Kremerata Baltica kontsert. Kolme Balti riigi noored mängisid kammermuusikat, sealhulgas Pärti. Ja rahvas võttis selle väga hästi vastu.

Meil oli ju ka ainuke puhas kammermuusika üritus Kuressaares. Ning läks ka kenasti.

Jah.

Meil siis kuldse nooruse kihutamine tema arvates prestiižsetele üritustele mööda kogu Eestimaad on vast ikka lapsehaigus.

Ei oska diagnoosi panna, aga kõik asjad on ju mööduva iseloomuga. Ei tahaks, et töötataks efektidega hästi paljude inimeste kokkuajamise nimel.

Ajakirjanduses oli Võru kohta ka arvamus, et vaevalt pool pealtvaatajaist oli enne kuskil klassikalise muusika kontserdil käinud. Tulid prestiiži ja ilutulestiku pärast.

Seda ma kardan küll. Mul oli natuke kahju, et ilutulestik ajastati valesti ja laseršõu oli lapsik ja kehv. Aga kui seda vaadata televisiooniekraanil, oli see sündmus, mis tõi uusi inimesi muusika juurde. See on ka vorm inimesi klassikalise muusika juurde meelitamiseks.

Tuleval aastal on laulupidu. Meie väljaande veergudel on olnud ja tuleb veel mõtteavaldust selle kohta, kuidas korraldada edaspidi laulupidusid - kas jätkata vanas vaimus või teha kõik ümber. Tihti on noorte ja vanade arvamused vastakad. Kuidas Teie asja ette kujutaksite?

Kui rääkida üldse mingisugusest traditsioonist Eesti-suguses väikeses riigis, võib ainult uhkust tunda selle üle, et nad on siiani säilinud. Olen seda ka varem öelnud, et laulupeo spondeerimine on riigi ülesanne. See on unikaalne traditsioon, mida maailmas kuskil kellelgi pole.

Lätlastel on ju ka midagi taolist.

Jah. Aga meie oma on veelgi tugevam. Ma olen olnud Läti laulupidudel. Siin tuleb tõsta kvaliteeti, see hoiab rahvast koos.

Gustav Ernesaks õnnitleb Eri Klasi

Ernesaksa teene kogu selles traditsioonis on olnud määratu, samuti rahvusmeeskoori loomise osas. Ja samal ajal on see suurim Eesti kultuuritegelane, kes tänava oleks saanud 90-aastaseks - ütleksin - unustatud. Kus on Ernesaksa tänav või puiestee? Või laev nimega Ernesaks. Me unustame selle inimese ära, kes pani

oma silmad kinni pärast seda, kui vabariik taastati.

Eks ta elanud valel ajal?

Mis aeg see siis nüüd on? Nüüd on vale aeg, kui me teda ka meeles ei pea.

Tema maja remonditi ära, aga plaan avada seal muuseum jäi katki, kuna arvati, et ei ole külastajaid.

Gustav Ernesaks on minu õpetaja. Ja ma tahaksin meelde tuletada, et kui me laulsime "Mu isamaa on minu arm", siis me mõtlesime vabariigist. Need on väga pisikesed inimesed, kes näevad temas esmajoones tolle aja protseduurides osalejat. Ernesaks oli üks suuremaid inimesi, keda ma olen oma elus kohanud.

Noorus otsustab, noorusel on raha, noorus Ernesaksa muuseumi ei läheks.

Majamuuseum on üks asi, sellega olen ma tegelnud. Tähtsam on austus selle inimese vastu.

Kunagi oli mul ümarlauajutt RAMi meestega. Hakkas silma, et vanad mehed rääkisid Ernesaksast vaimustusega, noored olid üpris skeptilised.

Noorte jaoks on Ernesaks vaid üks nimi, nagu Georg Otski. Nad pole seda hingust ega tunnet teadnud. Ma olen olnud oma elus koos väga paljude kunstnikega. Minu arvates on kõige hinnalisemad hetked minu elus olnud need, kui ma olen olnud koos Gustav Ernesaksaga, Georg Otsaga, David Oistrahhiga. Need olid unikumid. Inimesi, kes seda ei tunneta, teeb see mitte rikkamaks, vaid vaesemaks. See, mida raha eest saab, on odav. Seda saab osta. Teadmisi, tundeid, emotsioone raha eest ei osteta.

Kui tunnetest rääkida, siis on levinud arvamus - ka meie väljaandes on see ilmunud -, et laulupidu oli rahvusühtsuse rõhutamise vorm omal ajal. Praegu on juba omaette vabariik, see funktsioon on ära langenud, rahvas on sotsiaalselt diferentseerunud. Saksamaal, Šveitsis jm on laulupeod välja surnud, järelikult meid ootab sama saatus.

Nii edasi arutades võib jõuda järeldusele, et kogu eesti rahvas sureb välja. Aga me peame tegema kõik selleks, et mitte välja surra. Me peame ka noortele selgitama, kust nad selle raha on saanud, kuidas on nad üldse tulnud siia ilma. Kui me oma vanemaid ei austa, on meil null-hing.

Asi on vist ka selles, et nagu pärast iga revolutsiooni muutub suhtumine hallpeasse teistsuguseks.

Ma olen elanud vististi kõikidel aegadel. Ma olen sündinud Eesti Vabariigi ajal. Nii Stalini kui Hitleri režiim on minu

perekonnas teinud võrdlemisi puhta töö. Aga ma ei ütleks, et ma poleks nõus kõiki päevi, mis ma olen ilmas elanud, teist korda elama. Valel ajal elades olin ma samamoodi õnnelik mulle ilusatest elamustest. Ma ei ütleks, et mind tegi õnnelikuks üldine eufooria. Ka nälginud inimene võib olla õnnelik oma tunnetes. Sõja ajal enesetappe ei olnud, siis tahtsid kõik ellu jääda. Ideaalühiskonnas on enesetappe palju - solvutakse iga väikseimagi asja puhul. Kui me seda hakkame arutama, võime terve raamatu kokku kirjutada. Praegu jõudsin juba globaalsete küsimuste juurde.

Jätame need kõrvale. Konkreetselt - mida Teie arvate välismaal elava ja elanud inimesena, kuidas nüüd laulupidusid korraldada? Nähtavasti uutes tingimustes peaks vorm mingil määral muutuma. Praeguses vormis nad vaevalt kõiki kaasa tõmbavad. Juba mullusel laste laulupeol oli näha, et muutused toimuvad. Samuti tänavusel Läti üldlaulupeol. Mida Teie arvates võiks teha, et säiliks laulupidude olemus, aga samal ajal oleksid nad uuele põlvkonnale atraktiivsed?

Ma pooldan seda suunda, mis oli eelmisel noorte laulupeol, repertuaar muutub nüüdisaegsemaks. Aga mitte unustada ära seda, mida lauldi varem. Kui küsite seda mu käest detailsemalt, siis ma ei hakkaks kohe vastama. Ma peaksin minema koju, mõtlema, tegema tervikliku projekti. Järgmine laulupidu peaks olema üldjoontes paigas. Konkurss ju oli, ma ei tea täpselt tulemusi. Minu poole pöörduti küsimusega, kas ma ei juhataks paari lugu. Ma vastasin - hea meelega.

Midagi võibolla saab teha veel 1999. aasta osas. Aga me peame mõtlema ka juba järgmise aastatuhande peale. Meie toimetuses on tulnud erinevaid nägemusi. Me tahame neist vähemalt osa avaldada. Ja siis korraldada toimetuses ümarlauanõupidamise erinevate mõtetega, erinevate elukutsetega ja erinevas vanuses inimeste osalusel. Ning püüda jõuda kompromissi ivani. Kas oleks mõeldav ka Teie osalemine?

Mulle tehti omal ajal ettepanek osaleda otsustavalt laulupidude korraldamisel, aga ma leidsin, et Eestis on selleks minust kompetentsemaid inimesi. Huvi mul ju on, aga aega on vähe. Kui suudame kokku leppida mulle vastuvõetava aja suhtes, aga see on tavaliselt vaid nädalavahetusel, siis meeleli. Ma olen heal meelel valmis aitama Eesti kultuurielu, mida ma olen teinud nii pahadel kui ka headel aegadel.

"Provokatsioonilisi küsimusi" esitas
Herbert Vainu

Esimene variatsioon intervjuu teemal — Oistrakh

Muusikatares on juhtunud mõndagi

Maja Esplanaadil, millest alljärgnevalt juttu, üks vanemaid puumaju Pärnus, on oma 150nda aastapäeva künnisel.

Esmalt lubatagu mul esitleda maja pereisandat **Johann Pimast**, kes omal ajal rajas endale selle kodu Esplanaadile. Ametilt Pärnu linapraaker, olla JP olnud muusikalembene, vabad hetked pühendanud kodusele musitseerimisele. Ka linna puhkpilliorkestris lõõnud ta kaasa.

Koostöös oma sõbra ja aatekaaslase Johann Woldemar Jannseniga said endile eestikeelsed tõlked ja koorilaulu vormirüüd tuntud saksa liedertafellikud laulud. Teisigi koorilaule, tõsimeelseid ja isamaalikke, on nende kahe mehe sule vahendusel seatud noodikirja just selle maja ärklitoas 130 aastat tagasi, esimese eesti ärkamisaegse laulupeo ettevalmistamisel. Kahasse kirjutatud käsikirjad on endile tunnustusväärse koha leidnud Tallinnas Teatrija Muusikamuuseumi ning Pärnu Linnamuuseumi arhiivis. See on omaette kultuurilugu.

Vaaris Pimase muusikageenid on edasi kandunud järgnevatele sugupõlvetele. Selles majas **Esplanaadi 14** on

jäädud armastama ja harrastama muusikat, jagama külalislahkust teistelegi ilotegijaile.

Selle maja katuse all on juba eelmisel sajandil peatunud Pärnus gastrolleerinud näitetrupid Riias. Maja on avatud olnud ka käesoleva sajandi jooksul paljudele silmapaistvatele kultuuritegelastele ning muusikutele suurlinnadest St.-Peterburg, Moskva, Tbilisi, Taškent, Jerevan, Budapest, Stockholm, Toronto, Buenos Aires - Moskvast von Glehnid, Maria Grinberg tütre Nikaga, organist Leonid Roizmann (Moskvas 1960.aastal ilmunud raamatu "Organnaja muzõka Estonii" autor), tšellist Daniil Šafraan, pianist Dmitri Baškurov; St.-Peterburist professor Nadežda Golubovskaja - klavessinist, pianist; Tbilisist Gruusia kirjandusklassiku Lordkipanidze perekond, noor viiulikunstnik Liana Issakadze; Budapestist monumentaalmaalija Mikloš Kronik ning organist-muusikapedagoog Jozsef Kárpáty; Torontost maalikunstnikud-skulptorid Vommid - Järved... Rääkimata väikesest kodu-Eestist endast kui ka hõimu-Soomest.

Suvepuhkust veetma sellesse majas on tulnud Erika Franz,

Bruno Lukk, Anna Klas; suveülastajaks olnud Elsa Maasik, Leo Normet, Pent Nurmekund, Ida Kahu, Anna Ekston, Tamarkinid, ka noor Neeme Järvi, Valdur Roots, Uno Naissoo, Silvia Mellik, Allar Kaasik, kursusekaaslased Aleksander Püvi, Ervin Kärvet ja Olev Sau RAMi ringreisi päevilt jt.

Nimistu võiks jätkuda...

Majas on toimunud kohaliku tähtsusega muusikaproove, kokkuharjutamisi, kontserte, mille tõttu maja endale saanud **MUUSIKATARE** nime. Oma 15 aasta jooksul on siin kohalik helilooja Heinrich Meri juhitanud pensionäride orkestrit ning koos Harald Krenhelsiga loonud lauluvise pereema Edith Merila tekstidele. Selle maja järeltulijaist on võrsunud nii muusikataidlejaid kui ka -professionaale. Siin on kirja pandud perekonnagenealoogiat ja Eesti arstide leksikoni aastaist 1940-1960.

Anna Klas on maja külalisraamatusse kirjutanud, et Pärnu on tema jaoks eeskätt rohelised "džunglid", mille all mõtleb ta meie vana lopsakat aeda, ja hubane majake selle nõiduslike "kummiseintega". Ja pererahvas, kelle südametel olevat sama omadus avarduda ja paigutada endasse need, kes igatsevad soojust ja osavõttu.

Need tagantjärgi lugeda armsad read on minu lugupeetava õpetaja kirja pandud 1956.aastal, kui ta poja Eri Klasiga meil suvitas. Ju siis sellel "kummiseintega" majal on olnud oma külgetõmbejõud.

Samast "võluaiast" ja merekohinast on inspiratsiooni saanud maestro Gustav Ernesaks "Tormide ranna" loomise aegu. Riias pärit St.-Peterburi helilooja Zinaida Vitkind aga on sellessinatnes majas töödeldud klaveritranskriptsioonidesse S.Prokofjevi "Tuhkatriinu" ja katkendeid teistestki teostest.

Külalisraamatus pärineb sissekanne **David Oistrakhilt** perekonnaga aastast

Pärnu Muusikatare 1997.aasta talvises vaikelus
Helbe Merila foto

1956, milles ta südamesoojusega meenutab Pärnut pärast pikka ja pingelist tööaastat nii Moskvas kui ka välisurneedel. Kus iganes, on DOi ulmemaailma püsima jäänud see väikelinn oma vaikelu, sõbralikkuse ja koduseusega, nagu ta töödeb, ja mida ta ikka ja jälle tagasi igatseb.

Pärnus perekonnaga puhates külastas David Oistrakh alati ka meie tagasihoidlikku majakest Esplanaadil. Meie vana aed lummas teda oma rahu ja varjulisusega. Siia romantilise aedoaasi tõi ta üle vahetevahel oma Toominga tänava pearesidentsist omad "muusikakuulamised". Sõprade ringis kuulati siis läbi palju head muusikat, nagu Bachi "Brandenburgi kontserdid", Johannese ja Matteuse passioonid, Gustav Mahleri tollal vähetuntud sümfooniad, Respigi "Rooma piiniad", Stravinski "Tulilinnu", Richard Straussi ja Béla Bártoki orkestriteosed - kõik maailma parimas ettekandes, DO

välisurneedelt kaasatoodud grammofoniplaatide vahendusel. Seejuures paelus meid DOi kui patrooni enda lähedalolek, temast väljavoogav aura, mis aitas meil kõigil justnagu kusagile kõrgustesse tõusta, mis hingestas, õnnestas. DOi ainulaadne särav isikus köitis suuresti, õpetas, innustas.

Neid ühiseid muusikakuulamisi meenutab veel täna vaimustunult Eri Klas, kes paljude aastate möödumisel meil lühiajaliselt peatus.

Suure lugupidamise ja inimlikkusega suhtus DO - maailmakuulus viiulikunstnik, paljunäinud ja paljukuulnud erudiit - nii oma lähikollegidesse ja õpilastesse kui ka kõige tavalisematesse inimestesse. Ta oskas märgata, märgata ka lihtsa eesti ema töös parkunud käsi, neid austada.

Heldinult kohtles ta koduloomi. Oli vaimustunud meie kassidest ja sellest, et kassil olid pojad, kodujänestest ja sellest, et olid jänkupojad. Neid ta suisutas ja ümbritses oma hingesoojaga kogu meil viibimise aja. Meie koera Valdi aga ristis ta ümber **Vivaldiks**, ja Vivaldi kuuletus suurepäraselt HIS MASTER'S VOICE'ile.

Nõndapalju siis meist ja meie issandaloomaaiast seoses Oistrakhidega.

Kutsetööst ei loobunud DO puhkuse ajalgi Pärnus. Viiuliharjutused kuulusid DOi päevarežiimi paralleelselt rannaskäimiste, merekümbuste ja tennisemängudega. Ümberkaudsete majade aiad Toominga tänaval olid korralt tulvil muusikat kui võluhelide kõlakojad. Keegi sõpradest ei sõندانud neil hetkil katkestada kunstniku loometööd. Vaid õhtud võisid kuuluda muusikakuulamistele.

Meenuvad DO ja tema poja Igor Oistraxhi **soolokontserdid** Pärnu linna suvepublikule 50ndail, 60ndail. Nood olid suursündmusteks Pärnu kultuurielus ning on läinud kultuurilukku kui tolle aja erakordsed tiptasemel kontserdid.

Muusikatare ees 1954.aasta suvel. Ülaareas paremalt vasakule Igor Oistrakh kassipojaga, Georgi Edelmann, David Oistrakh jäneseaga, Aino Merila, allreas paremalt vasakule Tamara Oistrakh, majaperenaine Edith Merila kassiga, Miliza Stern.

Kuigi DO on ise meie hulgast lahkunud, on ta oma viiulimängudega Pärnus süüvinud muusikasõprade mälestusse **elava legendina**.

Tore, et Oistrahhi traditsioon Pärnus jätkub. Sel suvel, kui eelmisest festivalist oli möödas 10 aastat, võidi tänu seekordsele peakorraldajale, kunstilisele juhile **Allar Kaasikule** nüüd läbi viia kõrgetasemeline ja mitmekesine kontsertide sari, meelitada festivalile esinema andekaid noori

interpreete Saksamaalt, Soomest, Eestist. Isegi DO kunagise õpilase, särava favoriidi Liana Issakadze. Märkimisväärne on seegi, et suure organisatoorse töö kõrval suutis Allar Kaasik veel ise osaleda tšellointerpreedina festivalikontsertidel ning haarata kaasa pianistist tütre Heili-Kristeli ja festivali noorima osavõtjana poja Holgeri oma tšello-etteastega. Selline järjepidevus perekonniti musitseerimisel on hinnatav.

Erilise panuse festivali õnnestumisele andis muidugi maestro **Eri Klas**, tänu kelle patronaazile ning isiklikule osavõtule see suursündmus üldse sai toimuda.

Tahaks loota, et tulevikus säiliks David Oistrahhi mälestusele pühendatud festivali traditsioon Pärnus.

Aino Merila

Teine variatsioon intervjuu teemal - laulupidu

LÄULUPIDU OLGU LÄULU PIDU

Hr. Peeter Saul! Te olete muusik, aga valdkonnas, mis on laulupidude tegemisest kaugel. Nii et küsimusele, kuidas korraldada laulupidusid, olete Te kahekordselt sobiv vastaja - ühelt poolt asjatundja, teiselt poolt kõrvalseisja vaatenuргast. Pealegi tean ma meie varasemate telefonijutuajamiste põhjal, et Teil on selles osas olemas oma vaatenuгk. Täpsustage, palun!

See on küllalt keeruline küsimus, sest meie laulupidu on ise üks isemoodi nähtus. Ühelt poolt on ta kontsert ja teiselt poolt on ta pidu, nagu nimigi ütleb. Aga kontsert ja pidu on siiski kaks üpris erinevat asja.

Kontserdi korraldajad tahavad ikka näidata, et nad suudavad toime tulla keeruliste asjade esitamisega. Lauupeol on selles osas mitu miinust. Kõigepealt on kontserdi andjad taitlejad ja nõuda neilt kõrget professionaalset taset oleks liiast. Teiseks toimub laulupeokontsert vabas õhus, aga see tähendab ikka mingisuguste segavate faktorite olemasolu võrreldes kontserdisaalis korraldatavate kontsertidega. Kolmandaks on laulupeokontserdid pikad, keegi ei suuda nii kaua pingeliselt kuulata. Tõsi, on pikad vaheajad kooride vahetamiseks, aga need on jällegi vaataja jaoks igavad. Suure rahvamurru ja vahetuste suhtelise lühiduse tõttu vaheaegi välja kuulutada ka ei saa. Kuigi, jah, üks puhvetis võib ka kontserti kuulata. Aga see pole ikka päris see.

Suur hulk rahvast korruga laulmas ei anna palju kõlajõudu juurde. Seda on kuulajad laulupeol ka ise tajunud. Ja kui ma õppisin kunagi Tallinna Tehnikaülikoolis, seletas meie dotsent Mets asja ka füüsika seisukohast ära - laulu võimsus ei suurene vastavalt lauljate arvuga, vaid kasvab ainult logaritmilise reana.

Teisalt kui ta on pidu, siis peaks ta olema särtsakam, inimestel tuju nagu peol ikka. Rongkäik peaks saabuma hoogsate marsside saatel ja see saabumine ei tohiks venida. Nähtavasti peaksid lauljad alguses kogunema lavale kiiresti mitmelt poolt, ka pealtvaatajate ridade vahelt, nagu mõnikord on asi korraldatud teatris.

Peol ei ole tegelasi ja pealtvaatajaid, kõik

on pidulised. Kuidas seda saavutada? Tooksin näite oma hiljutisest praktikast. Tänavusele Õllesummerile kutsus mind laululava direktor Riho Rõõmus dirigeerima. Minu küsimusele proovidest vastas ta, et neid pole vaja palju. Ja tõepoolest aitas ühest. Rahvale olid jagatud kätte Ahto Nurga koostatud laulikud tuntud rahvalike lauludega, alates "Kungla rahvast" ja lõpetades nõukogudeaegsete menu-lauludega, nagu "Puuriida laul". Dirigendi ülesanne oli öelda: "Nüüd laulame selle ja selle laulu sellelt ja sellelt leheküljelt" ja kui rahvas oli laulu üles leidnud, hakata takti lööma. Kõik olid pidulised, kõik olid osalised, kõigil oli meeolu ülev. Laule jätkus, vaheldusid dirigendid, nende hulgas ka Riho Rõõmus, ise ta ju muusikamees.

Ma arvan, et kui on laulupidu, siis peaks olema seal ka sellelaadne peomeeolu.

Lauldi ühehäälset!

Enamasti.

Aga meil ju praegu noored ja vanad laulavad täiesti erinevaid laule?

Seal olid põhiliselt keskealised ja nemad lauliku laule paistsid teadvat kõik.

Laulupidude korraldajad peaksid kõigepealt sotsioloogiliste uuringute kaudu selgitama välja, millist "kaupa" rahvas tahab. Meil on ju kogemused olemas juba nõukogude ajast. Juhatasin siis populaarseid rannaradio kontserte. Eesti Raadio direktor Ado Slutsk korraldas kõigepealt sotsioloogilise uurimuse: millist muusikat, milliseid ansambleid teatud elanikkonna grupid eelistavad jne. Ning vastavalt enamuse maitsele koostati kava. Just sotsioloogiliste uurimuste tulemuste arvestamise baasil muutusid need kontserdid eriti populaarseteks. Lauupeo korraldajad peaksid kõigepealt selgitama välja rahva soovid. Ka lauljate ja pealtvaatajate, mitte ainult dirigentide omad, määritlema, kellele nad peo korraldavad.

Aga kui tahetakse korraldada kõigile?

Siis tehtaagu need küsitlused vanusegruppide kaupa. Ja arvestatagu seda ka kava koostamisel.

Kas või nii, et erinevatele elanikkonna gruppidele eri aegadel neile mee-

pärsed laulud. Kontserdid on ju pikad, kõik ei kuula nagunii kogu aja pingeliselt. Meile tuli Lätist artikkel selle kohta, kuidas seal tänavu laulupidu korraldati. Üheaegselt oli ka mitmesuguseid muid kultuuriüritusi, näiteks kunstinäitus. Ainult et kuidas tuua selline näitus laululava lähedale?

Kõige selle üle tuleks mõelda. Ja nõu pidada ka nende inimestega, kes on viimasel ajal korraldanud edukaid muusikaüritusi - Tamula järve kontserdid, Viljandi folkfestival, kasvõi seesama Õllesummer. Muidugi ei saa kõike mehaaniliselt laulupeole üle kanda, kuid arvestada neid kogemusi tuleks.

On aga veel terve hulk olulisi aspekte. Eesti laulupidu on ikkagi olnud esmajoones kontsert, seejuures teeninud ka rahvusliku ühtekuuluvuse demonstratsiooni funktsioone. Neid traditsioone ei ole praegu sobiv lõhkuda. Pealegi on laulupidu olnud meie ürgse rahvusliku identiteedi tähis. Avaldatakse arvamust, et ka sellise omamoodi Eesti firmamärgina peaksid nad säilima enam-vähem endisel kujul ja olema ühtlasi turistide ligimeelitajad, kellele võiks n-ö eksootikapileteid juba varem müüa. Pealegi eks praegu toimu ülemaailmselt mitte ainult standartiseerumise, vaid ka - vastupidi - oma eripära rõhutamise protsess. Kas või näiteks olümpiamängude avamisteremooniad Norras, Jaapanis jm.

Olümpiastaadionid on igast küljest ümbritsetud kinnised süsteemid, ava- ja lõputseremooniad pole pikad.

Ka kahtlen ma, et alle-aa-regilaulude esitamine võib meie laulupidudele palju turiste ligi meelitada. Erinevalt mõnede muude rahvaste lauludest on need enamikus ühetoonilised, tempovaesed, nukravõitu laulud. Tormis on neid küll töödeldud, aga ikkagi! Mõned Tormise töötlused võivad muidugi tõepoolest olla ka massturistidele huvitavad.

Muusikalehe üle-eelmises numbris kirjutas Igor Tõnurist, et Baltical pani ta kõheldes eesti trupid esinema vaheldumisi välismaalastega. Aga ei olnud eesti lood, esmajoones küll tantsud, väliseseinejatest igavamad ühtigi. Rahvas hakkas samuti kaasa plaksutama nagu tempokatele lõunamaalastele.

Ning peale vanade rahvalaulude on meil ka uuem rahvalaul ning meie komponistid on loonud paljugi ilusat ja vaimukatki. Viimasel ajal on turistidele hakatud edukalt esitama kõrtsistseeni **Ernesaksa "Tormide rannast"**.

Ernesaksal on ka geniaalne "Hakkame, mehed, minema". Ja väga häid laule on muidugi ka teistel.

Kas Teile ei tundu, et meie (ja ka lätlased) viimasel ajal, sh laulupidude osas, püüame rohkem imiteerida Lääne

praegusi festivale, selle asemel et välja nuputada midagi täiesti originaalselt eestipärast ja samal ajal tänapäevast.

Kahtlen ja seda laiemas mõttes. Sprengler kirjutab, et on alanud õhtumaa allakäik. Ka selles mõttes, et kõik, sh muusika osas, on juba olnud ja midagi geniaalselt originaalset välja mõelda on raske. Ma ei ütleks, et praegused heliloojad on Mozartit või Beethovenit üle trumpanud.

Aga peale sotsioloogiliste uurimuste läbiviimise oleks eesti laulupidude tuleviku

kavandamisel muidugi kasulik seda arutada väga mitmesuguste vaatenurkadega inimeste osalusel. Ning seal lausunud mõtete alusel välja töötada perspektiivplaan ja hakata seda realiseerima.

Käsitän seda toetuse avaldamisena Muusikalehe kavatsusele korraldada sellelaadne ümarlaud. Aitäh selle ja kogu intervjuu eest, milles väljendatud mõtted oleksid seejuures üheks tõukelauaks.

Peeter Sauli pinnis

Herbert Vainu

MEIE GEENIDES OLEV LAULDATAHTMINE JA NUPUKUS ON VAJA KOKKU VIIA

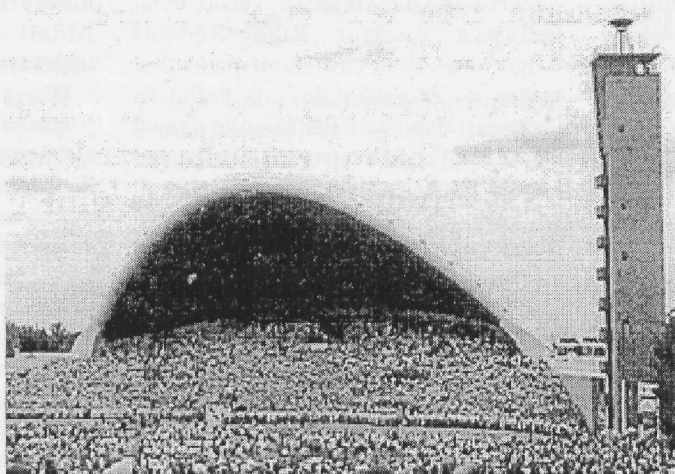
Et eesti rahvas on laulu armastav rahvas, seda tõestavad meie väga suured regivärsside kogud, ühed suurimad maailmas. "Viise on veeretatud", nagu meie esivanemad poeetiliselt väljendasid, kõikidel elujuhtumitel.

Lauldatahtmine on meie rahvalgeenides.

Ürgeestilik eneseväljendus väga vana traditsioonina sunnib meid laulma ka praegu nii rasketel kui rõõmsatel hetkedel. Meil on omalaadne regivärsi poeetiline edasiarendaja maailmanimga helilooja Tormis, ainulaadne RAM, palju noori kullakoore ja tunnustatud lapssolistide.

Väljakujunenud laulupidude traditsioon ei ole seletatav pelgalt poliitilise vajadusega. Meil küll mitte. **Laulu võim, lauldatahtmine** on meie rahva sisemine, **ürgne vajadus**. Oskame hinnata **laulmise mõnu** oma kooris, oma kohalikul laulupäeval, ülemaailmsel üldlaulupeol. Viimane on kogu rahva üritus, mida tullaakse suurel arvul kuulama üleestiliselt, nautima laulumõnu. See on koorikultuuri tipp-sündmus, massiline luuletajate, heliloojate, dirigentide, lauljate, kunstnike, organisaatorite ühine poeetiline kooskõla kuulajatega kogu hingest ja südamest. Ainulaadne oli ka meie laulev revolutsioon, teiste riikide poliitilisel maastikul mitte-võrreldav, meie, eestlaste, arusaamadega aga täiesti mõistetav.

Laulupidu on kultuurilooliselt enam kui 100 aastat tähendanud **pidu**, mille keskpunktis on **a capella koorilaul**. Sinna on algaastaist peale kuulunud puhkpillid, mida pannakse ju hüüdma hingeõhuga, selle soojusega, mis mõjub kuulajaisse mõneti isegi salapärase veetlusega.

Mida teistelt rahvustelt üle võtta?

Kahjuks oli viimane lastele mõeldud suurüritus vaid erinevate kooride kontsert instrumentaalansambli saatel. Oleme oma ainulaadse, maailmakuulsa, sügavalt ürgse rahvatraditsiooni teiste järgi standardiseerimas. Ja seda just samal ajal, kui teised kultuurirahvad, näiteks Norra ja Jaapan, ka suurte spordipidustuste puhul näitavad uhkuse ja austusega pühaks pidades oma rahvatraditsioone. Rahvusliku stiili tunnustatav tõus on maailmakultuuris ju silmnähtav.

Mida oma pärandist säilitada?

On olemas veel midagi, mida meie ei tohiks lammutada. Iga koor, mitte ainult professionaalne, vaid ka taidluslik, suur või väike, maal või linnas, pole mitte ainult omamoodi muusikaline ühik, vaid sageli kohaliku kultuuri, vaimsete väärtuste hindamise, silmaringi avardamise, rahva ühistunde sütitamise sümbol. Koorid, olles meie vanemaid kultuurikoldeid, on mõjutanud positiivselt oma ümbruskonda, olles ise sageli ka

muude ürituste initsiaatoriks. Käesoleval ajal tuleks koore üle kogu Eesti julgustada seda suunda jätkama, aidates majanduslikult nende ettevõtmisi ja tõmmates rohkem kirjutava ja elektroonilise pressi huviorbiiti. Soovime teada rohkem üksteise positiivset ja vaimset laadi tegemistest.

Seda ühistunnet, laulu laulmise ja kuulamise mõnu tõestas ka tänavusuvine Tartu laulupäev, mis oli pühendatud Gustav Ernesaksale. Kasutan siinkohal võimalust tänada kõiki selle korraldajaid. Sügav kummardus ka kuulajatele, kes rohkel arvul täitsid laululava pingiread.

Olgem ometi originaalne ja tark rahvas!

Meie a capella laulupeod on olnud maailmapildis ainulaadsed, ka teistele Balti rahvastele eeskujuandvad, ainestiku, õhustiku, ühistunde, organisatsiooni, märkide, lippude, kavade, eriti plakatite ja rättide hea taseme, isegi originaalse teostuse poolest. Oleme eelpoolnimetatud detailidest rätid ja plakatid, lipudki maha matnud - mille nimel?

Kaasesinejaks meie suurte laulupidudel võiksid olla edaspidi puhkpillide, kandle-rahvapillide orkestrid, viiuliansamblid, isegi sümfoonia-orkestrid, kui seda vajab kooride esituses olev suurteos. On siiski parem jätta tants tantsupeo väljakule (G.Ernesaksa arvamus), aga täiendada kooride liikumisi, tantsuteremooniat vaatamängulise muusika-lauluga, nuputada välja teisigi võtteid, kuidas originaalselt ühendada rahvuslikku tänapäevalisusega. Stiilne suurpidu võiks olla ka meie tulevatele turistidele (etteostetavad piletid, nagu näiteks Savonlinna ooperipidustusel) maiuspalaks, mis aitaks majanduslikult üritust toetada.

Kahju, et praegu puuduks nagu laulupidude sisu stiili, ettekande ja organisatsiooni eest vastutav isiksus, kes võtaks kanda a capella peo teostamise. Selline, kes Tamula järve ja Viljandi pärimusmuusika korraldajate organisatsioonilise nupukuse rakendaksid meie iidse laulu- ja tantsupidude traditsiooni elushoidmise ja originaalselt edasiarendamise teenistusse. Või on ta siiki olemas? Ma loodan seda. Need, kes arvavad, et meie ei vaja enam ühistunde kittimist Eestimaal, teevad suure vea, mida tulevased põlvkonnad ei andestaks. Ja meie riigil on kindlasti niisuguseid tähtpäevi ja väärikaid inimesi, üritusi, millele üldlaulupidu oma väärikuses pühendada.

Tark rahvas hoiab elus, kaitseb ja näitab oma originaalset kultuuripärandit. Ja kas me siis ei taha või ei suuda olla selline rahvas?

Naima Kasak

PIDU AASTATUHANDEVAHETUSEL

Arvan, et eesti lugejat huvitab kõige enam see, kuidas läks 1.-5.juulini toimunud Läti 22.tüldlaulupidu.

Ühendkontserte oli Mežapargi suurel laululaval vaid kaks lisaks Daugavastaadionil samaaegselt toimunud 12.tantsupeo kontsertidele. Selle asemel "ümbritsesid" laulupidu mitmesugused kultuuriüritused - sümfoonilised, kammer-, folkkontserdid, näitused, etendused, ülevaatused, konverentsid jm., mida võis külastada ka enne ja pärast pidu. Näiteks paiknes 2. ülelätiline kunstinäitus viies saalis ja seda sai külastada suve lõpuni. Samuti nagu ka Ajaloomuuseumi fondidest kokkupandud näitust "Vanad pillid Lätis". Sel kombel muutus laulupidu kogu läti kultuuri laialdaseks foorumiks. Arvan, et nüüd võivad laulupeo ajal end kultuuriliselt rikastada ka harjutustega vähem koormatud lauljad.

Vaatamänguliselt, kuid mitte täielikult muusikalise lahenduse poolest õnnestus sümfooniakontsert Rahvuskooperis. Seal mängiti ka muuhulgas Janis Ivanovski monumentaalset 4.sümfooniat esmakordselt autori idee kohaselt koos lavalise, koreograafilise ja illuminatoorse lahendusega. Mõjuva mulje jätsid liftidel lavale tõstetud orkester ja naiskoor. Aivars Leimansi koreograafia oli nüüdisaegsete joontega, mitte muusika illustratsioon. Tal oli oma mõttearendus.

Omapäraseks žanriliseks metamorfoosiks kujunes noortekooride kontsert Rahvuskooperis. Esimeses osas etendati vanamuusikat, teises 50.-80.aastate estraadimuusikat Riiast. Selle kontserdi idee esitas Raimonds Pauls, tema oma trupiga saatis ka koori pärast vaheaega.

Laulupeo lahutamatuks osaks oli kooride konkurs (sõna-sõnalt laululahingud - dziesmu kari), mis traditsiooni kohaselt peeti

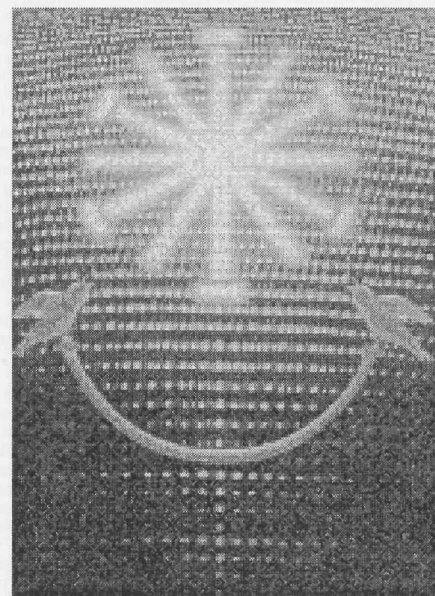
Läti Ülikooli suures aulas. Kõige enam paistsid nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt oma spetsiifilise vana ja nüüdisaegse repertuaariga silma noorte kammerkoorid.

Juba enne laulupeo algust protestisid emigratsiooni esindajad ägedalt kavas välisautorite teoste lülitamise vastu - nende traditsiooni kohaselt polnud seda kunagi tehtud. Osa nendest ei sõitnud protestiks üldse laulupeole. Organisaatorid omakorda kaitsesid Euroopa muusika suurde maailma lülitumise kontseptsiooni.

Kriitilise hinnaga saigi ühendatud vokaal-sümfooniline kontsert, mille kavas oli isamaaline repertuaar tihedalt segatud selliste oopustega, nagu J.Straussi polka "Äike ja rahe" või E.Elgari ingliskeelne impeeriumi ülistav koorilaul - selgus, et dirigent ja paljud lauljad ei teadnud, millest nad laulsid. Selles kõiges väljendus organisaatorite püüe meeldida "lihtkuulajale" ja täita kassa. Viimase ülesandega saadi toime, kuid vähemal määral selle kontserdi arvelt. Nähtavasti ei lubanud intuitsioon "lihtkuulajal" unustada, et laulupidu oli algselt mõeldud kõrge kunstilise ja eetilise ideaali rahuldamiseks.

Vastuseta jäi küsimus, miks läti laulude osas ei lülitatud ühendatud kooride kontserti ookeanitagustel laulupidudel ajaproovi edukalt läbi teinud emigrantlike autorite laule. Seda enam, et kaks korda korraldatud kohalike autorite konkursi saak jäi šedöövrite osas kasinaks.

Palju räägiti ühendatud koori kõrgest muusikalisest tasemest. Kuid see on õige vaid klassika osas. Vähimadki kõrvalekaldumised tänapäevasemate muusikaliste vahendite poole (ebatavalised harmoonilised kooskõlad, originaalsed polüfoonilised lahendused, aleatoonika elemendid) jäid tehniliselt lahendamata.

Laulupidu on alati olnud **kogu rahva pidu**. Paistab, et just seetõttu on laulupidudel Baltikumis, erinevalt Skandinaaviast, Saksamaast, Austriast, olnud nii pikk ajalugu. Ent nagu kirjutas muusikateadlane Arnolds Klotinš, peame me arvestama praeguste ühiskondlike ja kunstiliste diferentseerumisprotsessidega. Näiteks toob praegu nii populaarne kammerkooride liikumine, nende professionalism tingimata kaasa muutusi laulupeo mudelisse.

Laulupeol osales umbes 31 tuhat lauljat, instrumentalisti, tantsijat. Ligi 80 protsenti neist olid noored. See oli peo suurim üllatus. Teisalt sümboliseeris järjekestvust see, et Jazeps Vitolsi laulu "Valguse loss" dirigeeris 92-aastane Haralds Mednis.

Imants Zemzaris

KUIDAS NÜÜDISAJASTADA LAULUPIDUSID?

Kuidas lavastaksite laulupidusid?

Estraadist võiks mõndagi üle kanda. Olete näinud ju televisioonis, kuidas näidatakse üheaegselt tervet bändi ja selle kõrval lauljat. Tehniliselt oleks näiteks võimalik jätta vaatajaile mulje, et "Mu isamaa on minu arm" juhatab Maestro ise. Küllalt palju on filmilindile salvestatud erinevates variantides tema dirigeerimist, tema käsi. Minu arvates oleks sellel võimas efekt. Mõni teine võib öelda, et see on näotu, hullumeelne idee, pühaduse rüvetamine.

Maitse küsimus. Aga maitse küsimus pole tõsiasi, et kõik asjad arenevad ja nii peaks arenema ka meie laulupidude lavastuslik külge. Sisu võib olla surnud, aga vorm peab olema selline, et see rahuldaks nüüdisaegset, tehnika ja teaduse ajastu inimest, et ta saaks sealt nüüdisaegset informatsiooni, et tal ei hakkaks igav, et lauluväljakule tulnud ja pileti eest maksnud inimene saaks midagi rohkemat kui see, kes vaatab etendust televisioonis. Minu arvates on see laulupidude säilimiseks tähtsamgi kui praegused vaidlused repertuaari ümber.

Mida võiks teha peale selle fantastilise või hullumeelse idee teostamise?

Me räägime aina "Maa, maa, maa", aga me oleme ju ka mereriik. Ja meri on laululava kõrval. Aga ühtegi korda pole merd puutunud.

Ei tea, kas sellepärast, et meie president on Meri. Nii et ideid Teil on.

Oo jumal, kui palju. Tuleks üle võtta paljud teiste maade kogemused suurürituste korraldamisel, lähtuda kõigepealt sellest, et kogu laululava ja selle ümbrus on lavastaja mänguruum. Teiseks - õppida staadionikontsertide kogemustest sundida inimesi vaatama sinna, kuhu lavastaja arvates nad peaksid vaatama. Kui staadioni kolm külge on pimedad, siis rahvas vaatab neljandale küljele - lavale. Lavastaja ei tohiks lasta endale peale suruda kooride laululaval vaheldumise rütmi - 20 minutit laulu ja siis kooride vahetusest tingitud vaheaega, kui naised räägivad omavahel juustust.

Juustust on ka vaja rääkida. Ja laulupeod on pikemad kui staadionikontserdid ning ei toimu pimedal ajal.

Need on muidugi lisaraskused. Kuid usun, et osav lavastaja suudab asja korraldada nii, et rahval on kogu aeg kuulamist ja vaatamist, välja arvatud väljakuulutatud vaheajad. Umbes nii, nagu on tavalisel kontserdil.

Mulle tundub, et laulupidu pole ainult suur laulu pidu, see on eelkõige kõigi eestlaste meditatsioon. Tullakse üle Eesti kokku, tuntaks end ühise tervikuna, suure, laulva rahvana. Ja seda kõige tähtsamat saaks tänapäevaste lavastuslike vahenditega paremini välja tuua, kui on senini tehtud.

(Lõik 1995.aasta Muusikalehe veebruarinumbris avaldatud intervjuust Ants Mattisenilt.)

Regionalia

Pärast formilist suve oli septembrikuu muusikaalu vaikne. Eesti Kontsert alustas hooaega, kuid kontserte nii Tallinnas kui väljaspool oli vähe (vt ML nr. 7/8, lk. 31). Maakonnalehtedes on palju teateid kooride tegevuse taas alustamisest ja uute lauljate ühinemakutsumisest.

Hiiu maalt

* Hiiu maad külastanud Järvamaa kultuuritöötajad leidsid, et seal osatakse rahva kultuuri juurde toomisil **hoida kokku raha** ja teha seda ka lõõspillimängu kaudu.

Läänemaalt

* Segakoor **Sonore** alustas uut hooaega väljasõiduga inimühikule Hanilaile, kus võidi häälled kedagi segamata lahti hõigata.

* Rootsi rahvamuusikaansambel **Tingsryds Spelman** andis Läänemaal 3 kontserti.

* 20. septembril esines Haapsalu Toomkirikus **Naantali kammerkoor** Soomest, lauldes ka "Tuljakut". Sama koor laulis ka Pärnus.

Põlvamaalt

* Põlva Vaimuliku Lauu Seltsi **kammerkoor Maarja** lindistas oma CD-plaadi Saksamaal Bad Oldesloe hea akustikaga kirikus.

* Põlva Laste laulustuudio tüdrukud esinesid Normas, ka Punase Risti üleriigilisel festivalil.

* **Räpina** on hakanud meeldima Lõuna-Eesti koorijuhite segakoorile Ugandi. Seal pidas ta juba teist korda oma igas kuus erinevates paikades korraldatavat laululaagrit.

Pärnumaalt

* 3. septembril esinesid Estonia Teatri

tuntud solistid Pärnus raekojas. Sama tegid nad ka Tallinnas ja Tartus.

* 9. septembril Pärnu Postimehes väljendab **Mark Soosaar** oma nõrmitud sel puhul, et Pädaste mõisa ei tulnud **Luciano Pavarotti**. Tema oli maksnud 2000 krooni osalemiseks peoõhtul, et kuulsat tenorit filmilindile jäädvustada. 12. septembril avaldatud lugejakirjas pahandatakse selle üle, et maaler Pärnu muusikakoolis remonti tehes seisis klaveri peal.

* Endla 1989. aasta menumuusikal "Zoro" on nüüd jäädvustatud kassetile. Neid on piiratud koguses, osta võib teatri kassast.

* 12. septembril oli Eesti Kontserdi organiseeritud NYDD Ensemble'i kammerkoosseisu kontserdil prantsuse muusikast ainult veerandsada kuulajat. Samal ajal tutvustas Kaljo Raid teises kohas oma ooperi lindistust.

* 14. septembril oli Tervise klubis **ooperigala soome keeles**, mille juhtis Alar Haak. 18. septembril akordioni- ja 23. septembril folklooriõhtu.

Raplamaalt

* 1999. aasta Rapla rahvusvahelise kirikumusikafestivali **kava on koos**. Tuleb 29 kontserti, neist osa mõisates ja Järvamaal, üks ka Tallinnas. Lõppkontserdil esitavad Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammeransambel Tõnu Kaljuste juhatusel A. Pärdi loomingu.

* Pahlkla mõisats korraldati konverents "Inimese areng ja muusika", Kohila koolituskeskuse muusikaõpetajad tegid põnevaid praktilisi harjutusi ja kuulasis kohalike taidelehtade kontserti.

* Juuru kirikus esines **Tallinna Poistekoor** Lydia Rahula juhatusel. Sponsorite hulgas oli muusikaagentuuri Concerto Grosso ja Härgla mõisa omanik Egmont Välja.

Saaremaalt

* Aastaks 2000 Saaremaal läbi viia planeeritava rahvusvahelise ooperifestivali ettevalmistamiseks kavatakse tuleval suvel

läbi viia ooperietendus Eesti teatrite esituses. * 1986. a. Kuressaare lossihoovi püstitatud laululava asemele, mille nõrkus inimese suvisel meestelaulupäeval, kavatakse **ehitada** uus, samuti lõpuni ehitada uus teatrimaja. Linnajuhid pidasid nõu, kas selleks raha hankimiseks mitte maha müüa Kuressaare kultuurikeskus.

Valgamaalt

* 5. septembril andsid Valga Jaani kirikus kontserdi sopran Kaie Konrad, viiuldaja Meelis Vaher ja organist Kadri Ploompuu.

* 9. septembril suri oma 80. eluaasta künnisel viimasel ajal Otepääl elanud rahvamuusikaviljeleja **August Rohla**.

* 10. septembril avaldas Eduard Väari Valgamaalases oma nõrmitud selle üle, et Postimehe muusikakriitikud kirjutavad Tõrva muusikalisest suurüritusest upsakalt-üleolevalt.

* 24. septembril trükkis Valgamaalane ära pikema olukirjelduse Otepääl kandis Nõunil elavast kahest perest - Sauldest ja Pihelgatest, kust viimasel ajal on surnud ja sirmumas mitmeid professionaalseid muusikuid. Eesti Filharmoonia Kammerkooris laulnud Evelin Saul läheb sel sügisel edasi õppima Viini.

Viljandimaalt

* **Hallistes** pastor Kalev Raave algatusel Eesti riigi ja Põhjamaade sponsorite rahadega kiriku külje alla eriprojekti järgi ehitatud moodas põhikoolis, mille avamisel viibis ka kultuuriminister Jaak Allik, hakatakse õpetama eriprogrammi alusel. Teoloogia kõrval on tähtis koht ka folklooril.

* 12. septembril hakati äsjaremonditud Viljandi Pauluse kiriku orelil läbi viima **igapäevase orelipooltunde**. Esimesena mängis Võnnu koguduse organist Tony Vilu.

* Viljandi kultuurikolledži teise osa ehitajaks valiti firma FKSM, kes lubas tööd korraldada ära teha 15 miljoni krooni eest.

* Suri 1917. a. sündinud organist **Taimo Terasmaa**, kes viimati töötas Viljandis, Kolga-Jaanis ja Karulas.

Ida-Virumaalt

* Septembri teisel poolel oli Jõhvis avatud **Mozartit tutvustav näitus**, mis seejärel pannakse üles teistes Eesti väikesemates linnades. Austria suursaadik Eestis Michael Mess ütlus, et Tallinna, kus nagunii on näitust liiga palju, seda ei viida.

* 27. septembril alustas isetegevuslaste kontserdiga hooaega **Kohtla-Järve kultuurimaja**. Seejärel küüstit publikult, mida kultuurimajas soovitakse näha ja teha. Varem oli otsustatud pühendada senisest suuremat tähelepanu lastele, loodud koolieelikute ja algklasside õpilaste laulu- ja mänguring. Püütakse vältida dubleerimist teiste lähedalasuvate kultuuriasutustega.

Lääne-Virumaalt

* 13. septembril tähistas Rakvere linnavalitsus **Arvo Pärdi sünnipäeva** A. Juozapenaite-Eesmasa klaverikontserdiga. Ta esitas klassikat, kuid mitte ühtki A. Pärdi teost.

* 14. septembril esines Kauri koolis Hannoveri (SLV) viiuldajate ansambel **Musican**.

* 24.-25. septembril käisid **Virumaa poistekoori** dirigent Hirvo Surva ja direktor Eilo Odraks maakonna koolides uusi laulupoisse otsimas. Seda loeti paremaks varasemast praktikast kutsuda pretendente Rakverre, kus nad tundsid end vähem vabadena. Varem avaldas Virumaa Teatja loo poistekoori suvisest Austria-reisist. Eriti tõsteti esile teadasaamist, et "Helisevas muusikas" kujutatud **Truppide perekond** on tõepoolest elanud Austrias. Külastati ka nende sealviibimisega seotud paiku.

Võrumaalt

* Põlva Koit kirjutab, et võrumurdelist folkloori, sh muusikalist, on inimeste kinnisuse tõttu palju raskem koguda kui setu oma. Setu naised kipuvad eriti pidude ajal ise laulma.

Eestist

Tamula kontserdi miljonilise puudujäägi lugu

Juba enne kui üle-eestiliste lehtede esikülgedel hakkasid ilmuma sensatsioonilood Tamula kontserdi miljonilisest puudujäägist, peakorraldaja **Peeter Laursoni** kadumisest ja tema tegevuse peatamisest Võru Kultuurkapitali tegevdirektorina, olid vastavad materjalid peaaegu sõna-sõnalt ilmunud Võrumaa Teatajas. Sealt nähtavasti ka informatsioon saadi ja seda oleks võidud allikale viidates ümber trükkida, selmet avaldada oma materjalina. Võrumaa Teatja 24. septembri numbris on aga ka järellugu jutuajamise näol Peeter Laursoni endaga, mille kajastamist üle-eestilises ajakirjanduses pole olnud näha.

Ajalehe publitsistikatoimetaja Ülo Tootsen sai Peeter Laursoniga telefoniühenduse 18. septembril ja kohtus temaga 22. septembril. Laursoni sõnul teadsid infoagajad hästi, et pärast Tamula kontserti sõitis ta Soome oma ammuse tuttava Kaustise festivali peakorraldaja juubelile ja lisas: "Kummaline, et seda ikka veel kadumiseks nimetatakse."

P. Laursoni sõnul mõtlesid tema ja ta abilised kogu ebasoodsa suve rabeldes vaid sellele, kuidas üritust iga hinna eest päästa, rahalisele küljele ja paberite korrektsele vormistamisele ei pööranud nad küllalt tähelepanu. Laurson tunnistas, et tehti vigu - ligi pool miljonit maksma läinud laseršou oleks ilmselt võinud ära jätta, kuid teda kannustas ainulaadne võimalus näidata publikule laser tehnika võimalusi. Nii ka mõnede teiste puuduste puhul. Laurson eitab aga kategooriliselt, et raha oleks omakasupüüdlilikult kõrvaldatud.

Viidates suurele tööpingele märgib Laurson, et Kaustise festivali korraldamisel Soomes on palgal kolm inimest, sh raamatupidaja, kes hoiab korras paberimajanduse. Mäenedžeri kohale võiks

edaspidi korraldada konkursi, arvab Laurson, kuid lisab, et vaevalt keegi mittevõrulan tahaks rabelda Võru prestiiži pärast. Nii folgfestivali kui ka Tamula kontsert on tema arvates aga Võru prestiiži küsimused ja need peavad jääma.

Lõpuks ütles Laurson, et jääb pärast viieaastast rabelemist puhkusele, nagu ette nähtud, 18. oktoobrini, kuigi praegune närvipingeline segab rahulikult puhkamast.

Sündmuste edasisest arengust saab infot pärast Laursoni puhkuse lõppu.

Esimene Eesti vaskpilli-CD

16. septembril esitleti EMA Kaarli puiestest majas esimest Eesti vaskpillikomplekti. Muusika on selleks lindistanud aastatel 1991-97 põhiliselt EMA vaskpillitundengitest (kaasatud on professionaale ja nooremajdki) koosneva Brass-Academy mitmesugused koosseisud **Aavo Otsa** taktikepi all.

Nüüdisaegsed brassansamblid on küllatki uus nähtus ja EMA oma muusikakõrgkoolideski mitte laialt levinud ansambli vorm, seetõttu on märgitavad lood enamikus arranžeringud. Suure osa plaadist võtab enda alla 16.-17. sajandi vahetusel valitsenud Taani kuninga Christian IV barokne õukonnamuusika, kuid leidub ka muud, esmajoones Soomest, sh J. Sibeliusse f-minoorse uvertüüri arranžering. C.R. Platuse loos sooleerib ansambli uuel pillil eufooniimil Toomas Uustalu.

CD-l on ka 4 eesti heliloojate pala. Nooremasse põlvkonda kuuluvad Esko Oja, Tõnu Steiner ning orkestris tuubast mängiv ja samaaegselt kompositsiooni õppiv 1978. a. sündinud Ülo Krigul (soleerib Jüri Leiten). Vanemat põlvkonda esindab nüüd juba pensionil olev Harry Otsa (1926). Saali täitva publiku hulgas oli ka vanameister ise ning tema Prelude and Fugue Rustico mängimisega esitlus algas.

Autori ja dirigendi perekonnanimi on üsna sarnased ning kirjaliku

plaadituvustuse ingliskeelses variandis on ka need täiesti ühtemoodi kirja pandud. Ega ükski asi ole apsuuta.

Plaadi väljaandmiseks on saadud mitmelt poolt rahalist toetust ning ühe toetaja - Eesti Raadio - studios on see ka valminud ning välja antud tema firmamärgi all.

Uuel hooajal uue klaveriga

Estonia Talveaed alustas tänavust hooaega 3. oktoobril uue klaveriga, mille Tallinna Klaverivabrikus valis omasarnaste hulgast välja EMA pianistist rektor Peep Lassmann. Avapäeval tänas Talveaia direktor V. Jagomägi nii klaverivalmistajaid kui ka sponsoreid. Avaloo mängis Ralf Taal. Vokaalse osa täitsid Talveaia vana austaja Mati Palm ja tema noor, nüüd Viini enda täiendama suunduv õpilane Juhan Tralla.

Laulev ametnik. Või vastupidi

Pärnu Postimehes avaldas 12. septembril Toomas Kuteri **Olga Bunderilt** võetud pika intervjuu. Kauaaegne Vanemuise Peatri solist ja kontsertidel vene romansside hingestatud esitaja töötas 1993.-95. aastal Moskvas Eesti Vabariigi saatkonnas kultuurikonsultandina ja on seejärel olnud EV Kultuuriministeeriumi rahvus-kultuuride nõunik.

O. Bunder sündis Leningradis. Nooruse veetis Elvas, kust käis Tartu venekeelses keskkoolis ja eestikeelses muusikakoolis, praegu valdab perfektselt mõlemat keelt. Ise peab end vene kultuuri inimeseks, kellele on eesti kultuur lähedane.

Vanemuise aegadeid loeb O. Bunder lemmikrolliks Olga Zotovat Raimo Kangro ooperis "Ohver", hindab kõrgelt Irdi. Moskva ajast peab kunstiliselt poolt suursündmuseks Olga Arhipova ütlust, et Bunderi laul toonud talle pisarad silma, töö poolt aga eesti-vene kultuurisidemete arendamist Eesti iseseisvuse eufooria ajal, kokkupuutumist paljude väljapaistvate vene muusika- ja üldse kultuurinimestega.

Oma praeguse tegevuse kohta ütleb Olga Bunder, et Eesti vähemusrahvuste hulgas tehakse huvitavat ja sisukat kultuuritööd, kusjuures rõhutatakse, et üheaegselt püütakse sel kombel määratleda oma rahvuslikku identiteeti, teisalt olla osake Eestist. Eestlaste ükskõiksus nende tööde-tegemiste vastu on hakanud sulama, rahvuskultuuride esindajad ise elama rohkem väljapoole ja oma töid-tegemisi tutvustama.

Väikesi Thea Paluojaasid ei tohi olla olemas

Koos reklaamiga uute lauljate vastuvõtmise kohta Thea Paluoja juhatavasse laulukollektiividesse avaldas Raplamaa Nädaline 12.septembril ka pikema olukirjelduse sellest tuntud lauluõpetajast. Tähtsaimaks peab T.Paluoja Rapla poistekoori loomist koos Urve Uustaluga. Tahetakse likvideerida olukord, kus Raplamaa on ainus maakond Eestis, kus pole poistekoori.

Oma stuudio 70 lapsest loeb Thea Paluoja kümnet väljakujunenud solistideks. Eriti tõstab ta esile Vaiko Eplikku, kuid kardab, et edasise õppimise käigus võib temas kaduma minna see, mis on temas erilist. "Laval olemine eeldab iseloomu ja usku isenesesse." Th.Paluoja ei pea õigeks, et õpilasi tahetaks kasvatada iseenda imiteerijaks, tuleb välja arendada just õpilastes peituvaid individuaalseid eeldusi. Lauljad peavad tema arvates olema

tugeva selgrooga ja temperamentsed, kapriisidki, nagu ta ise. "Minu keel kipub aeg-ajalt kiiremini liikuma kui mõte ja nii tekivad olukorrad, kui pean mõne lapse käest hiljem minema vabandust paluma." Kuid solvumise pärast pole keegi tema stuudiost lahkunud.

Konservatooriumis on Th.Paluoja õppinud vaid ühe aasta klassikalist laulu. Neli nädalat pärast sisseastumist lõigati tal ära kurgumandlid, häääl läks kaduma ja ta tuli konservatooriumist ära. Suurele lavale ta ka enam tagasi ei ihka, talle piisab aeg-ajalt mõnes muusikalises projektis kaasaatamisest.

Mullu tegi Th.Paluoja oma korteris remonti, nüüd ostis aga maja ja kõigegea tuleb uuesti peale hakata.

Villem Kapi viimastest eluaastatest

Villem Kapi 85.sünniaastapäeva puhul avaldas Sakala muusikateadlase Johannes Jürissoni pikema kirjutise tema viimastest eluaastatest 1960-64 pealkirja all "Kui helilooja Villem Kapp oleks päevikut pidanud". Lugu ongi kirjutatud väljamõeldud päeviku vormis.

Loomingu osas on põhitähelepanu pööratud coperile "Lembitu", mis 1962.a. esitati edukamalt kui ühtki teist varasemat eesti ooperit, kavatsusele kirjutatud triloogia, mille esimene osa on tuntud "Põhjarannik", seejärel "Kevade" ja viimasena "Hommik", mis oleks Tubina V sümfooniaga sarnane šedöövr. Kirjutatakse, et sugulane Eugen Kapp takistas kunstinõukogus Villem Kapi professoriks nimetamist.

Ajal, kui halvenes tervis (kopsukasvaja) ja arst nõudsid rahu, häiris Villem Kappi veel ka segane olukord perekonnas. 1960.a. armus ta ülikooli lõpetavasse neidu, kuid abikaasa oli nii mõistev ja kurb, et isegi pärast abielulahutust ja teise korterisse kolimist ei tulnud uue armastatuga kooselust midagi välja. Sellised asjad muidugi kiirendasid kurba lõpplahendust.

Neeme Punder taas Viljandi Linnakapelli juhatama. Suurte plaanidega

Sellest kirjutab 24.septembril Sakalas selle ansambli endine liige Maret Tomson. Pikemas artiklis käsitleb ta kõigepealt selle Eesti esimese vanamuusikaansambli ajalugu. 1971.a. tekinuna sai ta suurt innustust Hortus Musicuse loomisest järgmisel aastal. Tõnu Sepa juhtimisel saavutati paljugi. 1982.a. hakati korraldama vanamuusikapäevi, 1989.a. festivale välisesinejate osalemisel. Nüüd on need kasvanud suurürituseks. Ansambli enda tegevus on aga vaibunus pärast Tõnu Sepa lahkumist Tallinna 1989.a. ja tema järglase Neeme Punderi sama teed minekut 1991.a.

Sellest sügisest hakkab Neeme Punder taas esmaspäeviti Viljandis olema, õpetades nii kolledžis kui muusikakoolis. Ta kavatab linnakapelli varjusurmast välja viia, hakata andma mitmesuguste koosseisudega ühe kontserdi kuus, ka solistide kontserdi, tõmmata kaasa kultuurikolledži tudengid.

Maret Tomsoni sõnul on Neeme Punderi arvates Eesti muusikaalu praegu fookusest ära nihkunud. "Me räägime staaridest, kelle siiakutumine on meile otsekui eluküsimuseks. Massiüritused on meediasündmused, Tõeline kunst sünnib siiski mujal, mitte massisühhoosis, jalad vees istudes ja tulevargimuusikat kuulates.

Tõeline muusikaalu tekib siin elavate inimeste koosluses."

Haapsalus, Narvas on loodud uusi orkestreid, mis saavad linna muusikaalu keskpunktiks ja liikumapanevaks jõuks. Neeme Punderi arvates võiks Viljandis selleks olla linnakapell.

Politsei näitab oma fantaasiat piraatplaatide hävitamisega

Piraatsalvestiste hävitamist peab majanduspolitsei läbi viima erikonfiskeerimisotsuse teinud kohtuniku järelevalve all. Pole ettekirjutusi, kuidas seda teha, politsei võib näidata üles oma fantaasiat. Tallinnas rullitakse salvestised asfalti ja Tartus põletatakse ahjus. On rakendatud ka primitiivset kangi ja haamriga piraatplaatide hävitamise tehnoloogiat.

Kiviõlis sündinud Andrus Haav käis kodukandis

Eesti Kontserdi hooaja avakontserdid Jõhvis läksid suure menuga täissaalile. Tšaikovski viiulikontserdis soleeris sealkandis - Kiviõlis - sündinud Andrus Haav, kes ka nüüd käib üks-kaks korda aastas esinemas Kiviõli kunstide koolis.

Seekord võttis Põhjarannik temalt intervjuu. Muude küsimuste kõrval oli jutuks Andrus Haava viiuldajaks saamise lugu. Ta alustas Kiviõli lastemuusikakooli eelklassis ja kahes esimeses klassis. Siis kolis ta õpetaja Tiina-Mai Pärnik (praegune Arendi) Tallinna ja viis ka oma andeka õpilase sinna kaasa. Andrus Haav elas 8 aastat Tallinna muusikakeskkooli ühiselamus, siis kolis pere järele. Hiljem kordus midagi taolist Tallinnast Helsingisse õppima minnes. Andrus Haav hindab sellist kodust eemal õppimist positiivseks - kulutatud tööpoolest aja enesearendamiseks. Lapsele on aga tema meelest viiulit õppima asumine ebaloomuliku asendi tõttu tõeline vaev ja ilma vanemate sunnita toime ei tulda. Pealegi on viiul üks maailma raskemaid pille.

Praegu kasvatab A.Haav aasta ja üheksa kuud vana poega ja ta on hakanud väärtustama selliseid asju, mida varem ei väärtustanud, ka oma aega paremini planeerima.

Poole suurem küll, aga ...

Narvskaja Gazeta kirjutab 5.septembril Narva muusikakooli kolimisest uutsees, poole suurematesse ruumidesse - linna vanasse polikliinikusse. "Ruumikitsikus enam ei kummita, igal õppejõul on oma kabinet, ei tule enam õhtul kella 10-ni töötada. Ka ruumide eest ei pea munitsipaalajas enam maksma," rõõmustab optimistlik direktor Tatjana Jegorova.

Kuid korrespondendi tähelepanu köidavad ka teised asjaolud. Remondisummad - 360 000 krooni - on ilmselt liiga väikesed võrreldes ka linnas tualetti kordaseadmiseks eraldatud poole miljoni krooniga. Käestlastud maja - ka lukud on kadunud - sellega korda ei vii, kuigi õpetajad, lapsevanemad ja ka lapsed ise teevad palju töid ära tasuta. Kodunt toodud piltide ja vaipadega varjavad õpetajad ära küll suuremad näotused, kuid neid jätkub veel piisavalt. Planeeritud endise registratuuriruumi ümberehitamine kammersaali ei tule sel aastal kõne allagi. Ja miks raisati varem 1,5 miljonit krooni linna raha ära muusikakooli endise ruumi kordaseadmiseks, kui nüüd kolitakse poollagunenud majja, küsib korrespondent A.Litvinjuk.

Eesti Kontserdi kontserdid Ida-Virumaal uut moodi

11.septembri Põhjarannik avaldas intervjuu Eesti Kontserdi Ida-Virumaa administraatorilt Kaja Põldroosilt. Ta räägib kontsertide korraldamise uuest korrrast: Eesti Kontsert toob esinejad kohale, tellija ostab kontserdi välja ning pilette müügist laekuv raha jääb temale. K.Põldroosi arvates sunnib see kohalikke organisatooreid rohkem tööd tegema, sest nad on pilettite müügist huvitatud.

Kõige kultuurilebestemaks on uue süsteemi raames osutunud Jõhvi linnavalitsus ja Mäetaguse vallavalitsus, kes on tellinud uueks hooajaks vastavalt 9 ja 6, suurim linn - Narva - 7 kontserti, Kiviõli ja Sillamäe aga mitte ühtegi. Kuid olukord võib muutuda uue eelarve raames uuel aastal.

Heaks kontserdipaigaks peetavas Purtse linnuses jätkuvad kontserdid erandina Eesti Kontserdi kulu ja kirjadega, kuna Lüganuse vallavalitsusel puudub kontserdide korraldamiseks raha. Piletid on seal kallimad.

Kaljo Raidi ringsõit Eestis

Septembris viibis sünnimaal Kanadas elav eesti helilooja Kaljo Raid. Ta tutvustas Haapsalus, Pärnus, Viljandis, Valgas, Tõrvas, Paldiskis, Tartus ja Tallinnas oma operi "Tulised vankrid" kontsertesituse lindistust ja kuulas (v.a. Tallinnas) kohalike muusikakoolide õpilaste kontserte, andes neile kõrge hinnangu.

Muusikaleht avaldab Kaljo Raidilt võetud intervjuu järgmises numbris.

Otsitakse kompromissi seaduse ja otstarbekuse vahel

Pärnu Sütevaka Gümnaasiumi uus juhtkond lahendab innukalt eelmiselt juhtkonnalt päranduseks jätud majandusprobleeme, kuid pörkus uuele takistusele. Muusikaõpe toimub illegaalselt, kuna 31.augustil saabus haridusministeeriumilt eitav vastus muusikaõppeks litsentsi taotlemisele. Seda põhjendatakse suvel parlamendis vastuvõetud kutseharidusseadusega, mille kohaselt kutsekoolid peavad andma ka keskariduse, Sütevakas muusikat õppinud (kõik lõpetajad, kes seda on soovinud, on pääsenud muusikalist kõrgharidust

omandama) on üldhariduse omandanud teistes koolides, esmajoones õhtukoolis ning erakoolis läheks asja teisiti korraldamine ülimalt kalliks. Haridusministeerium otsib seaduse ja otstarbekuse vahel kompromissi.

Anija mehed ähvardavad jälle tulla Tallinna, lapsed juba käivad Kosel

Vaesemate valdade võimetuse tasuda oma laste õpetamise eest muusikakoolides on endiselt terav probleem. Anija vald Harjumaal, kus omal ajal paiknesid kaks Eesti kõige jõukamat kolhoosi, on lähedasele Kehra alevile võlgu ligi miljon krooni ja Kehra kunstide kooli on Anija valla lastel sissepääs suletud. Umbes 20 km kaugusel asuv Kose vald on olnud armulise ja 8 andekat anijalast on saanud õppida sealses muusikakoolis. Ahja valla vaesuse tõttu on ebaselge sealt pärit laste edasiõppimine Põlva Muusikakoolis. Hiiumaal Käinas arutas vallavalitsus kaunite kunstide kooli sulgemist. Nii kaugele siiski ei mindud, küll aga tõsteti õppemaksu. Muusikat õppiva lapse eest peavad vanemad sel õppeaastal tasuma 250-300 krooni kuus varasema 150 krooni asemel.

Eesti Omavalitsusliitudega eelläbi-rääkimisi pidanud valitsus nõustus eraldama järgmisel aastal muusikakoolides ja huvialaringides käivate laste kohamaksu tasumiseks kümme miljonit krooni.

Kui pole järve, võiks suure muusikaürituse teha kruusaaugus

On vaja lõpetada halamine selle üle, et noored võtavad vaid viina ega hooli muusikast ja muust kultuurist, kirjutas 22.septembri Vooremaas Margus Kiis. Kui rahvas ei taha tulla Jõgeva kultuurimajja, peaks organiseerima Võru eeskujul midagi grandioosemat. Kuna Jõgeval pole järve, võiks kontserdi korraldada kruusaaugus. Autor arvab ka, et tühi vana vaksalihoone sobiks muusikaüritusteks.

Malle Elveti sõnumid

On oht, et tervet Eestit hakatakse pidama Setumaaks
Tartus ja Ilmatsalus peeti kaheksandad üle-eestilised lõotspillimängijate päevad.

Mängijaid oli kogunenud 43, neist 3 Soomest.

Tugev vihmasadu tegi avapäeval võimatuks Toomemäele plaanitud lõotsapeo. Tuli taanduda kitsukesse Tartu Inseneride Majja ja pidu kujunes rahvamuusikute omavaheliseks kohtumiseks, suurem osa publikut jäi ukse taha. "Peame jälle valusalt tõdema, et Tartule on hädavajalik üks korralik kultuurimaja," ütles lõotspäevi avades linna rahvakultuuri spetsialist Viive Mürsepp.

Seekordsete lõotspäevade omapäraks kujunes setu rahvalaulu ühendamine rahvaliku muusikaga. Tartu ansambel Leelonaase tähistas oma 10. tegevusaastat koos ansambliga Ummamuudu. Kullo rahvakultuurikabineti juhataja Helgi Tõnnemaa leidis, et see on ilus ettevõtmine küll, kuid tundis muret sellepärast, et mujal Eestis ei peeta kohalikest rahvakommetest niisama palju lugu. Nii kujuneb õht, et meie rahvakultuuriga tutvunud välismaalaste silmis on Setumaa terve Eesti.

Õhtul Ilmatsalu pargis oli ilm parem ja lõotspillimängijail oli koguni võimalus tervitada pulmalisi.

Järgmisel päeval lubas ilm mitmel pool Tartus jätkata. Külas oli ka Pärnu Piccolo lõotspillikvartett. Selle juht Feliks Kark teatas, et külla oli tulnud sugulastele. Mõlemad pillid töötavad õhul. Suupilli põhiline erinevus lõotspäevast on see, et seda mängides ei saa laulda.

Kõrged külalised Kambja teisel laulupeol

Esmakordselt peeti Kambja kihelkonna laulupidu 1994, tähistades ühtlasi sealse Eestis esimesena tegevust alustanud koori 200.aastapäeva. Tänavu oli Kambja teine kihelkonna laulupidu, seekord osales kõrged külalised - peaminister Mart Siimann, haridusminister Mait Klaassen, Arnold Rüütel, maavanem Jaan Õunapuu jt. Nad olid tulnud sinna osalema kahel sündmusel - üleriigilisel hariduskonverentsil "310 aastat rahvakooli Eestis" ja peaministri poolt Kambja koolihoonele pidulikult nurgakivi panemisele. Külalistel jäi rahvariites pidulistest hea mulje.

Suviseid uudiseid Teatri- ja Muusikamuuseumist

Suve suuremaid uudiseid Teatri- ja Muusikamuuseumis oli annetus, mille tegi eesti väljapaistva viulimeistri **Felix Villaku** lesk pr. **Mainu Villak**. See koosnes viulimeistri töötoa sisustusest koos F.Villaku endameisterdatud tööpingi ja arvukate spetsiaalsete tööriistadega ning erinevates staadiumides pooleliolevate viulite detailidest. See haruldane kogu võimaldab muuseumil peatselt ellu viia ammu unistuse - avada püsinaäituse osana **viulimeistri töötuba**. Lisaks sisaldas kogu mitmeid viuliehituse puutuvaid raamatuid, ajakirju, artikleid, kirjavahetust tunnustatud viulimeistritega, aukirju viulimeistrite konkurssidelt Moskvast, Lätist ja Poolast. Ütlen siinkohal veel kord muuseumipoolse suure tänu Mainu Villakule.

Septembri algul andis hr. **Oleg Sapožnin** TMMile üle oma isa, legendaarse estraaditähe **Vladimir Sapožnini** repertuaaris olnud muusikapalade noodikogu. V.Sapožnin kui fenomen on veel meeles paljudel muusikasõpradel. Kust ja kuidas ta aga oma repertuaari ammutas, sellest võib saada infot pärast kõnesoleva põhjaliku kogu korramist.

Ka välisest muusika osas on uudiseid: New Yorgis elav tunnustatud laulja **Helmi Aren** saatis muuseumile 4 Eduard Tubina laulu käsikirja, millel Tubina pühendused lauljannale. Samuti saatis pr.Aren ka oma käega kirjutatud ulatusliku ülevaate oma loomingulisest tegevusest ja mitmeid huvitavaid fotosid lavarollidest Eestis enne 1940.aastat, Saksamaa eesti põgenikelaagrite eesti teatrites ja hiljem USA-s.

Huvitav täiendus tuli muuseumile maestro **Roman Matsovit** - tema juhutatud sümfooniakontsertide afišid. Vanimad neist pärinevad 1945-st aastast, sisaldades esinemisi küll Moskvast, Leningradis, Kaukaasias, Kaug-Idas, Kesk-Venemaal ja paljudes teistes kohtades üle terve endise Nõukogude Liidu. Afišide üle andes palus hr. Matsov eraldi tähelepanu oma taskust võetud 1946.aasta üleliidulise noorte dirigentide konkursi kavalehele. Konkursant Roman Matsovi kava sisaldas (paguluses elava!) E.Tubina Viulikontserdi (solist V.Alumäe), Mussorgski avamängu ooperile "Hovanštšina" ja Bruckneri 4.sümfoonia. R.Matsov saavutas sellel konkursil II preemia ja žüriis oli D.Šostakovitš. Sellest ajast olid R.Matsovit Šostakovitšiga südamlilikud suhted.

Pedagoogikadoktor **Heino Rannapilt** saabus muuseumi mitmeid ankeetküsitlusi ja artiklite käsikirju.

Omamoodi huvi pakub **Tartu Helikunsti Seltsi** külalisteraamat, milles Tartu Kõrgema Muusikakooli üritustega seoses on sissekandeid paljudelt eesti juhtivatelt muusikategelastelt, nagu M.Härma, A.Läte, A.Kapp jt.

Mõned päevad tagasi kinkis muuseumile oma käsikirjalisi noote Kanadas elav eesti helilooja **Kaljo Raid**. Nootide hulgas on ka Tallinna Meestelaulu Seltsi korraldatud võistlusel auhinnatud laul "Järv leegib eha paistel".

Välismaalt

80-aastase kaunitari auks

Hispaania tenor Plácido Domingo käis Mehhikos presenteerimas oma uut CD-d 70-ndail aastail surnud Augustin Lara lauludest, mida on esitanud ka Frank Sinatra, Elvis Presley jt. kuulsused. Üks nendest lauludest - "Maria Bonita" - oli Lara omal ajal pühendanud legendaarselt kaunile Mehhiko filmitähele Maria Felixile, ühele oma üheksast naisest. Plácido Domingo esinemist Acapulcos kuulas ka nüüd juba üle 80-aastane Felix, kes tõusis laulu ajal püsti ja seisis vaikides.

Domingo operetilauljatest vanemad kolisid, kui nende poeg oli 8-aastane, Mehhikosse. Selle maa laulud saidki talle armsaks ja seal algas ta lauljakarjäär. Seekordse turnee Mehhikosse võitis ta ette esmäärgiga taaskohtuda sealse muusikaga ja valmistada ette oma uus plaat mehhiko lauludest. "Kui publikule meeldib mu plaat Lara lauludega, avab see tee ka uuele plaadile," ütles Domingo.

Reuters-ETA

Soome kolme helilooja ühisoper aastaks 2000

Savonlinna ooperipäevadeks aastal 2000 kirjutavad kolm Soome heliloojat Herman Rechberger, Olli Kortekangas ja Kalevi Aho ühis ooperit "Aeg ja uni" Paavo Rintala libretole tema samanimelise romaani järgi. Sündmustik haarab kaks viimast aastatuhandet Kristuse sünnist (Rintala libreto esineb ta mõnevõrra muudetud kujul Krestuse nime all) tänapäevani. Rintala nägemuse kohaselt algab uues milleeniumis pärast kahte sõdade ja kannatuste aastatuhandet parem ajastu. Praegust aega võrdleb ta sellega, kui inimene tuli puu otsast alla ja hakkas harima maad.

Eri heliloojate poolt kirjutatavad vaatused on omaette tervikud ja neid võib ette kanda ka eraldi. Heliloojate omavahelise koostöö sujub hästi. Rechberger on juba esimese vaatuse kirjutamise lõpetanud ja viimast vaatust komponeeriv Aho ütleb

end talle tänuks olevat selle eest, et ta lahendas orkestri kokkupanemise küsimuse (see on sama kogu ooperi jooksul) ning et ta võib näpsata ka teiste muusikalisi motive. Nad kiidavad Rintala libreto ja ka seda, et libretoist on andnud heliloojale õiguse seda muuta - midagi ära jätta ja midagi asemele kirjutada.

Ooperit hakkab lavastama Jussi Tapiola ja dirigeerima Osmo Vänskä. Peaosades esinevad Soome tuntuimad ooperisolistid Monica Groop, Hannu Niemelä ja Jorma Hynninen. Viimasele kuulub idee tellida ooper kolmelt eri heliloojalt. Selle ellurakendamine oli küsimärgi all, kuni P.Rintala võttis libreto kirjutamise oma peale.

STT-ETA

7 külalisorkestri osalusel

7.-22.septembrini toimus Bukarestis 14.rahvusvaheline George Enescu nimeline muusikafestival, pühendatud sellele Prantsusmaal elanud rumeenia päritolu heliloojale.

Festival avati Enescu 1936.aastal valminud ooperi "Oidipus" ettekandmisega, mille kohta helilooja ise on öelnud, et see on tema eluoper, millesse ta on pannud kogu oma hinge. Solistidena esinesid kuulsad lauljad Monte Pederson, Karan Armstrong, Katia Boris, Gheorghe Crasnaru, mängis Prantsuse Rahvusorkester Lawrence Fosteri juhatusel. Ta oli ühtlasi kogu festivali direktor.

Festivalil esines veel väga palju kuulsaid muusikuid - Teresa Berganza, Barbara Hendricks, Radu Lupu, Gidon Kremer ning koguni 7 külalisorkestrit: peale Pariisi oma veel Zürichist (Tornhalle), Kölnist, Budapestist, Londonist (BBC), Barcelonast ja Chicagost. Publiku erilise huvi pälvis George Enescu omaaegne sõber Yehudi Menuhin, kes andis viiulikontserdi ja juhatas Budapesti orkestrit. Ka oli ta žürii esimese noorte viiuldajate konkursil, mille võitja sai endale autasuks Rumeenia kõigi aegade kuulsaima viiuldaja Ion Voinea pilli.

dpa-ETA

Kuuba "Mu isamaa on minu arm"

Kuubal pühitseti muusikasaadete ja artiklitega ajakirjanduses riigi mitteametliku hünni "Guantanamo" 70-ndat ja selle looja Joseito Fernandezi 90. sünnipäeva. See laul kujutab endast ballaadi vaesest Guantanamo (seal asub nüüd Amerika sõjaväebaas) provintsi talunaisest ning omal ajal sai ta tuntuks Fidel Castro pooldajate "vaeste hümnina", mida vasakpoolsed laulsid kogu maailmas, USAs ka Vietnami-sõja vastastel meeleavaldustel. Selle meloodia võtsid samuti üle Inglismaa jalgpallifännid.

"Minule ja selle maa paljudele inimestele esindab "Guantanamo" kuubalikkust," ütles Havannas Reutersi korrespondendile 66-aastane pensionär ning vilistas seda meloodiat.

Reuters-ETA

Noorteorkestrid valmistuvad aastaks 2000

Euroopa Rahvusliku Noorsooorkestrite Föderatsiooni ühinenud 15 Euroopa rahvuslikku noorsooorkestrit valmistuvad aastaks 2000. Plaanikohaselt osalevad nad kõik Saksamaa pealinna Bonnist Berliini ülekolimisega seotud pidustustel. Enamik neist mängib ka Pariisis ja Hollandi suurimas Utrechti muusikakeskuses toimival festivalil. Kõik see toimub projekti "Euroopa sümfooniilised variatsioonid" raames. Selle kohaselt mängib iga orkester oma maa heliloojate teoste kõrval ka teiste Euroopa riikide 20.sajandi sümfooniilist muusikat.

ETA

Montreali sümfooniaorkestri streik

Maailmas tuntud Montreali sümfooniaorkestri mängijad alustasid streiki, nõudes suuremat palka.

Kanada Quebeci provintsi kultuuriminister Louisa Bodouin ütles, et ta ei kavatse töökonflikti sekkuda, kuid muret tundes orkestri saatuse pärast kutsus üles Kanada keskkvalitsust ja ettevõtjaid muusikuid abistama.

RIA-Novosti-ETA

Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester Bremeni muusikafestivalil

Juba üheksandat aastat järjest korraldati vanas Saksa hansalinnas Bremenis ühte maailma esinduslikemaist muusikafestivalidest. Weseri jõe alamjooksul asuvat suuruselt Tallinnaga võrdselt iidsete kultuuritraditsioonidega kaunist linna külastas perioodil augusti lõpust kuni septembri viimaste päevadeni 1300 muusikut kogu maailmast. Neist 38 helikunstnikku on rahvusvaheliste lavade väljapaistvad tähed. Kokku anti 41 kontserti. Festivali korraldajate ja arvukate sponsorfirmade (nende hulgas Deutsche Bank, Mercedes-Benz, Lufthansa, Siemens) püüdlus oli pakkuda parimat, mis üldse võimalik. Kontserdikavades oli nii üldtuntud heliloojate suurteoseid, anonüümset vanamuusikat kui ka kõige uuemat avangardi.

Sellel sügisel paluti osalema ka Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester eesotsas dirigendi Tõnu Kaljustega. Kontsert anti 4.septembril Püha Peetri Toomkirikus - Bremeni ajaloolise vanalinna südames, raekoja ning vendade Grimmide muinasjutust tuntud Bremeni linna moosekantide pronksskulptuuri vahetus naabruses. Esitati kava erinevatel aegadel erinevate heliloojate poolt kirjutatud litaaniatest. Ettekandele tulid Monteverdi *Laetaniae della beata vergine*, Mozarti *Litaniae Lauretaniae KV 195* ja Arvo Pärdi *Litany*. Mozarti teose ülikeerukaid

soolopartiisid esitasid meie Kaia Urb (sopran) ning Tiit Kogermann (tenor), samuti Ave Moor (alt) ning Uku Joller (bass). Arvo Pärdi Litaania solistideks olid inglise Hilliard Ensemble'i liikmed David James, Rogers Covey-Crump, John Potter ja Gordon Jones, kellega Eesti Filharmoonia Kammerkooril on juba pikaajalised koostöötraditsioonid.

Claudio Abbado

Mõned päevad varem oli Schumanni a-moll klaverikontserdi (solist Maria João Pires) ning Brahmsi 3. sümfooniaga festivali avanud Berliini Filharmoonia Orkester Claudio Abbado juhatusel, kaks päeva hiljem astus üles dirigent Nikolaus Harnoncourt Euroopa Kammerorkestri ning Arnold

Schönbergi kooriga, esitades Beethoveni Missa Solemnise. Festivali lõpetasid Viini Filharmoonikud sir John Eliot Gardineri juhatusel. Vahepeal olid veel Esa Pekka Salonen juhatamas Londoni Filharmoonia orkestrit, Deutsches Symphonie-Orchester Berlin Andrey Boreykoga ette kandmas Gershwini sünnipäevaprogrammi ja Orchestra of the Age of Enlightenment (dirigent sir Roger Norrington).

Tuntud esinejate seast väärivad veel esmajoones ära märkimist tenor Andrea Bocelli ja sopran Rebecca Evansi taevalike häälte kava koos Londoni Filharmoonia orkestriga, ansamblid Les Arts Florissants, The Academy of Ancient Music, Collegium Vocale Gent, Norra Kammerorkester, Saksa Kammerfilharmoonia, viiulimängija Gidon Kremer, violavirtuoos Kim Kashkashiani, trompetist Jon Hasselli, kontratenor Andreas Scholl.

Peale Bremeni muusikafestivali andsid EFK ja TKO Saksamaal veel ühe kontserdi Prenzlau linnas. Kontsert toimus sõjaajastest purustustest läielikult taastatama kolossaalses *St.Marien*-kirikus. Sellel kontserdil esitati J.S.Bachi Singet dem Herrn..., Arvo Pärdi Trisagion, Te Deum ja Erkki-Sven Tüüri Reekviem.

Allan Vurma

Neeme ja Paavo Järvi kolm kiindumust

Peale Eri Klasi ja Andres Mustoneni oli Muusikalehel plaan kirjutada oktoobrinumbris ka Neeme Järvi töödetegevistest. Seda lubas teha inimene, kes viibis tema hooaja avakontserdil Rootsis ja keda tema sõnul oli N. Järvi tutvustanud oma hooaja plaanidega ning palunud neist informeerida ka Muusikalehe lugejaid. Kahjuks jääb see vähemalt oktoobrikuus toimetusest olenematutel põhjustel ära. Võib-olla on see õige - milleks Muusikalehes ühes-samas numbris avaldada jutuajamisi pea kõigi eesti väljapaistvate dirigentidega, pealegi intervjuu Tõnu Kaljustelt oli ilmunud eelmises numbris.

Kuid Neeme Järvist ja tema pojast Paavost räägime me siiski ka selles numbris - avaldame ajakirjast Fono Forum lühikokkuvõtte artikliks "Eesti esindajad" (Die Anwälte Estlands) vormistatud intervjuudest nendelt mõlemalt kevadisel Saksamaal viibimise ajal.

"Kas jälle üks isa-poja lugu? Ma olen juba andnud miljon sellist intervjuud," küsis Paavo Järvi temalt intervjuud võtma tulnud ajakirjanikult. Tõepoolest, ega Paavo Järvist rääkides tema isast mööda pääse. Kuid on mõtetu otsida sensatsiooni järele lõhnavaid vastuolusid, nagu Carlos ja Erich Kleberi puhul.

Autos isa juhatamisel lindistatud Dvožaki sümfooniad kuuldes tundub see Paavo Järville elava esitusena ja see on tema arvates suurim kompliment dirigendile. "Ma usun, et isa on mu suurim fänn ja mina olen tema suurim fänn."

Kui autor rääkis sellest vastusest Neeme Järville, ütles viimane: "Õige" ja lisas, et tegemist on tegelikult terve eesti dirigentide dünastiaga. Tema 13 aastat vanem vend Vallo oli esimene ja noorem poeg, kes on 25-aastaselt juba Esa-Pekka Saloneni assistent Los Angeleses, neljas. Ea poolest on Neeme ja Paavo teise ja kolmandana nende vahel.

Mõlemad räägivad, et üks nende elu eesmärk on eesti muusika paremikuks tuntuks teha. Juba töötades Tallinnas (vana "vene" tava kohaselt kirjutab Fono Forum selle sõna ühe n-ga) kandis ta esmakordselt ette Eduard Tubina ja Arvo Pärdi teoseid, ammu enne kui need said maailmas tuntuks. Ning Paavo Järvi on teinud kompaktplaate Pärdi, Sumera, Tubina ja Tüüri helitöödest. Muide jutustab Paavo Järvi, et ta pole kunagi nii palju närveerinud ja endal lasuvat vastutust tunnetanud kui mullu Eestis ERSO't dirigeerides - see on ju sama orkester, mille proovidel ta käis, kui seda dirigeeris isa ja milles on mõned orkestrandid praegugi samad.

Teine Neeme ja Paavo Järvit ühendav liin on kiindumus mitte ainult eesti, vaid üldse põhjamaisesse muusikasse. Neeme on juhatanud Sibeliuse teoseid nii kontsertidel kui plaadile mängimisel ning sama teed on läinud ka Paavo. Ta on lindistanud juba kaks plaati Sibeliuse loomingut, eriti kõrgelt hindab ta "Kullervot". Ning Saksamaal oli ta intervjuerimise ajal dirigeerimas Frankfurdi Raadio Sümfooniiorkestri ees Rootsi helilooja Carl Nielsen'i 1921-22.a. loodud viiendat

sümfooniad - ühte sellel sajandil kirjutatud muusikateost, mida võib võrrelda Mahleri ja Šostakovitši loominguga.

Nii olemegi jõudnud isa fänni ja poja fänni kolmanda dirigendi-ühisjoone juurde - nad mõlemad armastavad üles otsida ja muusikaarmastajateni tuua millegipärast vähetuntuks jäänud meistriteoseid. Seejuures isa on ameeriklastele endile avastanud Ameerika. Neeme Järvi räägib: "Ameerikas on palju head muusikat, aga Ameerika ei mängi seda. Nad võtavad kava Gershwini, Bernsteini (tema juures on muide Paavo Järvi õppinud ja hindab tema geeniust, milles olid ühendatud talent, teadmised, energia ja külgetõmbejõud), Coplandi ja natuke Ives'i. Ja kõik. Probleem on ka selles, et Ameerikas töötab hulk Euroopa dirigente. Ja nad ei mängi Ameerika muusikat."

Neeme Järvi on ameeriklasteni toonud nende heliloojate Amy Beachi, Georg Whitefield Chadwicki ja teiste imepärase muusika. Ning mitte ainult ameeriklasteni. Kevadisel kontserdireisil, mis lõppes teatavasti Tallinnas, tutvustas Neeme Järvi oma Detroiti orkestriga ka eurooplastele vähetuntud Ameerika heliloojate Barberi, William Grant Stilli jt. head muusikat.

Fono Forum on selle põhjal Neeme Järvit juba varem nimetanud kullakaevajaks ning käesolevas artiklis märgitakse, et ta on oma Göteborgi orkestriga "taas tõstnud muusikamaailma teadvusse peaaegu unustatud" saksa helilooja Franz Berwaldi (1796-1868).

Aga tulevikuplaanid? Neeme Järvi: "Ma olen dirigeerinud väga erinevat laadi muusikat. Ja nüüd, oma kuuekümnendates eluaastates - usun ma - on jõudnud kätte aeg teha midagi tõepoolest tähtsat. Näiteks Brahmsi sümfooniad." Aga ka Schumanni. Neeme Järvi peab end romantikuks, kes samavõrra armastab ka klassikalist muusikat. "Ma armastan väga Haydnit. Ta on mu lemmik. Neis sümfooniates on palju huvitavaid asju, mida võib aidata inimestel avastada."

Tallinna kontserdielu - SEPTEMBER

Mitmekülgeks ja meelikõitvaks kujuneda tõotav kontserdisatsioon algas 17.septembril päris eesti-vaimus: anti kohe märku Tubina-hooajast ja meie uuest ERSO juures resideerivast heliloojast. Aga "tõmbavaks rosinaks" oli torgatud uhke annotatsiooniga "Vene Paganini" - Maksim Fedotov. Igatahes oli saal täis, leidis ka karjujaid-trampijaid, nii et avakontserdi võis vabalt paigutada hindamisskaala plusspoolele.

Arvo Volmeri soovitusel on Eesti Kontserdi signatuurist (kõlab nii fuajees kui meedias) saanud uvertüürilaadne "Arcus" (Vikerkaar). Nagu viimasel ajal kombeks, andis R.Kangro oma loole kaasa lõ bustava seletuse, kus kesksel kohal M.Soomre spektrit meelde jättev värvussalm: Peremees ootab kitselt raha, sulane tema liha." Ühe paigalpäisiva, ilusa ja salapärase vikerkaarega on Kangro "Arcusel" tegelikult vähe pistmist, aga rütmikast liikumisest ja värvidepillerkaarest kantud lahedaid meloodilis-harmonilisi kooskõlasid oli kena kuulata, eks suuresti tänu ka ERSO ja Volmeri aktiivselt mänglevale esitusele.

M.Fedotov on kibe tehnikamees, ta on tulnud laureaadiks mitmel rahvusvahelisel jõukatumisel ja mänginud end kuulsaks nii kodu- kui välismaal. R.Straussi noorepõlvkatsetus, viimase sajandivahetuse romantilis-virtuoosset viiulistiili jälgendav kontsert näitas muidugi Fedotovi hiilgavaid võimeid "kõrgpilootaazis", kuid ei peitnud endas erilisi kunstilisi süvaväärtusi. Siiski võinuks kunstnik kontserdi lüüri lisematel lehekülgedel lahkemat "raisata" ilusat, sooja, nüansseeritud tooni. Kummatigi suutis Fedotov publiku pimestada, aplaus kestis lisapalani - Paganini 24.kapriisini - ja see (muide senikogetuist kaugeltki mitte laitmatuim ka puhttehnilises mõttes) vallandas tormilised ovatsioonid.

Kõik, mis järgnes vaheajale, rahuldab 100-protsendiliselt. Tubina IV sümfoonia on täiuslikku vormi valatud tundeline pihtimus, täis emotsioone ja autorile sugugi mitte igal pool omast lihtsat meloodilisust. Kuna Volmeril on kavas plaadistada kõik Tubina sümfooniad, oli tema tegutsemist Neljanda kallal eriti põnev jälgida. Pole kahtlust, et Volmeril on Tubinaga mingid salasidemed, ta suudab tungida selle muusika alakihtidesse ja tuua sealt välja ehk rohkemgi nüansse kui seni esind interpreteerijad. Kahe loovvaimu ühendus mõjus ERSOle väga viljastavalt. Jättes kõrvale üldise perfektsuse ja kõlatäiuse, lisaksin, et "spielgald seljale", nagu mõne seekordse ideaalselt õnnestunud kulminatsioonipürgimuse aegu, pole ERSO vist mulle varem toonudki! Eriline tänu kuulub M.Männile fantastiliselt ilusa soolo eest.

Vanemuislased Lauri Sirbiga

Vanemuise sümfooniakutse ei saa enam suhtuda kui teatriaugust väljaroninud kahr-orkestrisse. Neid on küll vähevõitu, kuid esituse viimistluse ja mänguaktiivsuse osas pole suurt midagi ette heita. Viiulid on orienteeritud mahedale, puhtale ühiskõlale, altidel-tšellodel on mõõdukat tusedust, vasel kume sära, puupillidel ilusad varjundid.

Oleme vanemuislasi kuulnud O.Eltsi ja K.Järvi juhatusel, nüüd siis Lauri Sirp, kes õpib alles teist aastat EMAs orkestri dirigeerimist, omab aga kõrgharidust koorijuhtimise erialal.

Sellest piisas 1993.a. kandideerimiseks Vanemuise teatri orkestrijuhi kohale ja edukaks tööks operite, balletide, operettidega.

Sirbil on kaunis isikupärane zestikulatsioon ja omanõulised muusikalised ideed; kõige ei pruugi kohe õhinal nõus olla (näiteks natuke kunstlike aeglustustega Schuberti Lõpetamata Sümfoonia I osas), ent kahtlemata jäi ülekaalu muusikale loomuliku voolavuse andmine ja piisavalt paljude meeldivate detailide rakendamine. Selles mõttes kõitis eriti sümfoonia teise osa lüüri lise pea- ja rahutu kõrvalteema vastandamine.

Kontserdile pealkirja "Brambach Columbus" andnu käsikiri leiti meie Teatri- ja Muusikamuseumi koridorist tarbetute nootide vinnast 1988.aastal. Sakslane C.J.Brambach (1833-1902) on vist ka ise ajaloo prügikasti vääri liseks arvatud, sest tema 110 oopusest ei ole seni midagi kuulda olnud - isegi mitte Brambachi kodumaal. Kantaadi "Columbus" kirjutas ta Põhja-Ameerika lauljate liidu 24.festivalile, kus see auhinnati ja kanti ette 1886.a.

Kolumbuse ja tema laevameeskonna ohtude- ja kahtlusterohke merereisi ning selle heroilise lõpu kirjeldamise W.von Wahlbrühli luule põhjal uputas Brambach ülev-paatoslikku helidevoogu - üks kulmineerumine ajas teist taga juba poolest teoses alates, nii et tõeliseks apoteosiks nappis jõudu.

Kõrvus palju vääri kaid eeskujusid - kasvõi seesama Schubert -, ei kõlvanud Brambachilgi kirjutada ilutuid helikombinatsioone, kuid tema andekuse mõõtmisel vihjab "pügalate-vähesusele" meloodiline üheplaani lise, tüütav "noodivaht" ja juba mainitud dramaturgiline abitus.

Vanemuislased, RAM ja Sirp võtsid aga asja tõsiselt ja panid muusikalise materjali kõnelema maksimaalselt võimaliku eredusega. Siiski võib esituskollektiivi pingutusi hinnata vaid kultuuriloolises mõttes.

Meil on taas Rootsi aeg

Vana hea "Rootsi aeg" on tagasi tulnud - kahjuks vaid mõneks kuuks, see-eest aga suure aplombiga! Svenska Institute, Rikskonsserter, "Volvo" esindus Eestis ja kes kõik veel ohverdavad sõna tõsisel mõttes miljoneid, et tuua üle mere Malmö ja Göteborgi orkestrit, mitu süva- ja levimusikaansamblit ning soliste.

Gilbert Varga

Håkan Hardenberger

Paar tundi enne esimese kontserdi algust väljendasid kõik pressikonverentsil sõna võtnud - alates küalistest ja lõpetades sponsori esindaja V.Siilakuga - tõsisel heameelt žanrilt ja repertuaarilt mitmekülge sarja teokssaamise

üle. Selle eel käinud küllalt tihedas kultuurivahetuses on üheks oluliseks tahuks ka Paavo Järvi töö Malmö Sümfooniakute peadirigendina 1994-1997. Praegu seal esimese küalistidirigendina tegutsev Gilbert Varga leidis enda sõnutsi eest tihedalt kokkuliitunud, hea atmosfääriga kollektiivi, kes pingutab maksimaalselt iga kontserdi õnnestumise nimel.

Ungari päritolu Vargat hindavad kõrgelt Ungari, Saksamaa, Kanada, Jaapani ja teiste maade orkestrid. Andeka dirigendina oskab ta liita muusikalised elemendid harmooniliseks tervikuks niisuguse isikupäraga, mis paneb end maksma isegi kuulajale mittemeeldivate helitöödes, näiteks A.Hillborgi "Vedelas marmoris". Autor väidab end eiravat muusika liigitamist "kõrgeks ja labaseks", "kergeks ja tõsiseks", tema jaoks eksisteerivat vaid hea ja halb muusika. "Vedelat marmorit" on raske kummagi liigi alla paigutada, sest tavapärasest temperatuurid helisüsteemist väljununa pöörab teos selja heakõlalisusele ka kõige nüüdisaegsemas mõttes. Siiski mõjus Dalivaimus "pehmenenuna üle ääre vajumine" õige intrigeerivalt; hing küll tõrkus, aga mõistus oli valmis seda vastu võtma. Paraku jäi aplaus piinlikult lühikeseks.

B.Bartóki "Orkestrikontsert" võimaldas Vargal end jõuliselt realiseerida ja malmõlastel oma taset demonstreerida. Bartóki viimasest, filosoofiliselt üldistavast loomeperioodist pärit teos mahutab endas kõik väärtusliku, mille autor kogus rahvaste muusikat uurides ja elukogemusi talletades. Teos püstitab orkestrantidele tõsiseid nõudeid, sunnib ületama nii tehnilisi kui ka tõlgituslikke raskusi ja vajab ehk dirigendilt detailsemat juhendamist, kui Varga pidas seda vajalikuks.

Ootuspäraselt sai kontserdi tipuks maailmakuulsa trompetisti Håkan Hardenbergeri särava virtuoossuse ja täiesti unikaalse tooniga lummas mäng. Kuna Rootsi kliima pole ilmselt sobiv heliloojate kasvatamiseks, ei pakkunud erilist tutvumisrõõmu ka J.Sandströmi Trompetikontsert nr.2. Pealegi logises I osas niigi "logisevaks" määratud rütm tuntavalt ja kõigi osaliste koostööd võis heaks hinnata vaid II osas.

A.Pärdi - samuti Hardenbergerile pühendatud - Kontserdis põlistas autor keskmises osas ühe varasema töö - "Collage teemal BACH" ja sidus selle ühte oma praegusi instrumentaal-loomingulisi suundumusi kandvate äärmiste osadega. Hardenbergerilt leidis Pärdi muusika range, rahuliku hingamisrütmi, aga väga erksa väljenduslikkusega kaunistatud kuhu.

Nii solisti kui ka orkestri pakutud lisapalad andsid hetkeks mahti puhtkantientensele naudingule, mille kontserti lõpetanud triviaalne Brahmsi Ungari tants nullis jälle ära.

Kontserdil toimus ka midagi pretseedendit - lilletooja-neiu sai dirigendilt käesuudluse! Äkki jääb see traditsiooniks - vähemalt Rootsi ajal?

Ines Rannap

A. Mustonen: "Mida vanem veri, seda parem!"

Keset pingelist ettevalmistust Rahvusvahelise muusikapäeva sümfooniakontserdiks palusin **Andres Mustoneni** pisut hinge tõmmata ja uue hooaja tegemistest pajatada. Minu esimene küsimus oli urgitsev, ja nüüdismuusika festivaliga kerkis **ERSO ja Mustoneni vahele konflikt**.

Ei mingit konflikti, tulin nüüd lagedale natuke suuremate repertuaarinõudmistega kui varasema planeerimise aegu ja nõudsin rohkem proove, kui neil oli ette nähtud. Võtan süü omaks - innustusin võimalusest pakkuda koos A.Ljubimoviga aegade ilusaimat Mozarti ja anda kuulata Tallinna tulevate Gubaidulina ja Kantšeli uuemaid lugusid. Mis parata, et üks neist kestab 55 minutit, me ei saa ju seda lühendada. Aga midagi ära ei jää, kokku on lepitud mõne lisaproovi ja väiksema koosseisu osas.

Selle 20 aasta taguse murrangulise tähendusega festivali "kordamine" tuleb ilmselt võimas muusikasündmus.

Muidugi, siia koguneb ju erakordne energia: millised komponistid-suurkujud ja vapustavad interpreediisiksused! See on kahtlemata riskantne ettevõtmine - viie päevaga viis kontserti Estonias. Eeldame seega 5000 kuulajat! Paraku need, kes mäletavad toonast aega, ei jaksa vast osta pileteid igale kontserdile, noortel pole jälle neist ajaloolistest päevadest suurt aimu. Eks pressikonverents püüa asjast teavitada nii palju kui võimalik.

Kes toetab festivali finantsiliselt?

Põhiliselt on see EK üritus, teatud summa tuli Kultuurifondilt, aga sponsorid on ka artistid ise. Kui nad nõustuvad esinema vaid mõne tuhande eest, peaks seegi sponsorlus afiil-kavalehel kirjas olema just nagu iga lennujaama või hotelli vastutulek.

Ülehomme on Teil kontsert ERSOga, aeg-ajalt aga rakendate oma Hortus Musicuse Akadeemilist Orkestrit sama "suurtes" teostes.

Muidugi mängiksin meelsasti vaid oma orkestriga, ent tegu on keeruliste organisatsiooniliste probleemidega. Nagu teada, tulevad "esimesed puldid" välismaalt, osa orkestrante Estonia Teatrist ja koosseis on lõppkokkuvõttes ikkagi väiksem, kui nõuavad paljud suurvormid. HMAO jääb siiski kammerlike lugude esituseks.

ERSO on keeliple teadagi piisavalt, aga tagapool istuvad lausa lapsed, II viiulist ei tunne ma enam kedagi. Üliõpilaste töötamine orkestris on loomulikult vajalik, ent rühmas peaks ikka olema ka vanu kogenud mängijaid.

Soovitasin kord Arvo Volmeril saata ERSO konkursikuulutus Hiina muusikaasutustesse, aga ta pidas seda finantsiliselt mõeldamatuks.

Ent on ju Venemaa, Läti, sealt võiks kutsuda 4-5 tugevat viiuldajat, kelle eeskujuna sunniks kogu seltskonda suhtuma kasvõi toonikäsitusse hoopis teisiti. Ühe tõelise viiulirühma toon tuleb 5 meetrit sügavamalt kui meie oma! Praegu läks Lätis laiali kammerorkester, küll sealt oleks tulijaid. Nende kool oli toona meie omast kindlasti parem. Venemaal saavad orkestrandid oluliselt vähem palka kui Eestis, kusjuures elu on neil veelgi kallim. Sealtki leiaksime häid instrumentaliste. Ehk see asi lähiajal laheneb.

Kütson Saksamaalt

Haridusteed Tallinna Muusikakeskkoolis muusikateaduse ja kompositsiooni alal alustanud Mihkel Kütsonit pole viimase kuue aasta jooksul suurt Eestimaal näha olnud, sest, saanuna Saksa Akadeemilise Vahetusameti kaudu stipendiumi aastaseks õpinguks Hamburgi muusika- ja teatrikoolis orkestridirigeerimise klassis, otsustas ta tudeerimist pikendada ja tegi ametlikud sisseastumiseksamid.

Kaugel nüüd olete?

Detsembris on diplomikontsert, septembris saab aga lavaküpseks Purcelli ooper "The Fairy Queen", Shakeaspeare'i "Suveöö unenäo" järgi, koos Hamburgi Barokkorkestriga.

??

Jaa, sellepärast et Purcell vajab originaalinstrumentidega orkestrit. Muidu

ajame loomulikult läbi üliõpilastega, ainult mõnd dramaatilist tenorit tuleb vahel laenutada. Üldiselt on seal puudus meeshäälestest, see-est naised on väga tugevad.

Kuuldavasti olete juhatanud Hamburgis juba mitut ooperit.

Ülikoolis pööratakse kontsertmuusika kõrval suurt tähelepanu ooperi lavastamisele ja dirigeerimisele, töötab ka režiiklass ning koolil on oma täiemõduline teater. Mina olen saanud dirigeerida palju kaasaegseid lavateoseid - Blacherit, Bernsteini, Hartmanni, Milhaud't, Poulencit. Pean seda suurepäraseks kogemuseks, sest ooperite kallal tuli töötada algusest peale - olla lauljatele õpetajaks-kontsertmeistriks, viia läbi orkestriproove ja muidugi lõpuks dirigeerida etendust - ühesõnaga näha, kuidas ooper sünnib. Teadagi ei saa seda kogemust võrrelda olukorraga, kus

Teine töörida jookseb Teil Väravatornis - plaanis on 8 erikavaga kontserti. Kas need tasuvad end majanduslikult ära?

Igal juhul tasuvad! 70 kuulajat on ju vahel ka Mustpeade Majas, aga meil pole vaja maksta üüri. Muusikalistele elamustele lisandub maja aura, tulek Toompeale ja torni viimasele korrusele; meie saame aga võimaluse pakkuda palju erinevaid kavu, sealjuures ka intiimsemaid, mis näiteks Estonia saali ei sobikski. Ka Euroopa festivalidel vajame võimalust varieerida programme. Pikemaid välisreise meil enam pole. Näiteks andsime suvel nii Soomes, Rootsis, Saksamaal kui ka Hollandis vaid ühe kontserdi.

Kas Teil pole kavas noorendada Hortuse koosseisu, harida järeلكasvu?

Ma ootan mõne uue ansambli teket, aga pean kurbusega nentima, et ei teki. Meid püütakse vaid kopeerida. Selles mõttes järeلكasvu on, kuid minu meelest kahaneb nende "tütaransambleite" jõud olulisel määral.

Mina noort verd Hortusesse ei taha, mida vanem veri, seda parem. Hortus on minuga niivõrd seotud, et lõpeb ära siis, kui mina lõpetan. Seda pole kellelgi teisel võimalik jätkata või jäljendada. Hortus on liiga individualistlik, liialt minu isiklikest arusaamadest välja kasvanud. Näiteks võivad standardseid mängulaadide toetuvad barokkorkestrid imiteerida vastavaid Hollandi ansambleid; Hortus pole aga kunagi kedagi imiteerinud, olemine kõikjal ja alati oma isikupäraga äratuntavad!

Minu meelest on vanamuusika tupikus, pole ilmunud isiksust, kes looks uue põlvkonna ansambli. Muide on tulemas mingi uus, Euroopa festivalidel juba märgatav mitteakadeemiline liin, kus vanamuusika seondub kantriga. Tore, kui meilgi sünniks üks uus vokaalansambel, aga ta peab olema parem kõigist senitegutsevaist, muidu pole asjal mõtet. Haapsalus tehtu kohta öeldi küll "very nice", kuid see on halb hinnang, hea kunsti kohta tarvatakse teistsuguseid väljendusi. Ega vanamuusika olegi sõna otseses mõttes ilus. Võtame või T.Grindenko Vanamuusika Akadeemia - seal mängitakse "puhaste sõrmedega". Selles on verd ja täiesti erilist jõudu, Grindenko, nagu despoodile kohane, juhendab ansambli oma nägemuse kohaselt, keegi teine nii ei mängi! Kas neil saab olla järeلكasvu - ei iialgi!

Kolmas tööliin on Teil Raekojas.

Seal toimub kaks kammerkontserti - Schuberti sonatiinid Ivo Sillamaaga ja Schubert-Beethoven Ivan Monighettiga. Muuhulgas kõlab ka Beethoveni Kreutzeri Sonaat tšellol. Proovidel Monighettiga on nõudmised väga kõrged, koostöö "tuge".

Kuidas jagate päeva kolme liini vahel?

Viiulit harjutan iga päev, teen harjutusi sõrmede löögitäpsuse ja kiiruse arendamiseks, mängin ülepilligammasid, et saada kindlust ülemistes positsioonides. ERSOga töötades märkan tihti, et ülemine register tekitab viiuldajais hirmu ja kipub minema mustaks. Ka klassikaliste teoste läbimängimine on ju harjutuste eest.

Hortuse proovid toimuvad iga tööpäeval, aga sümfooniakontsertideks valmistumine on pidev, pikaajaline protsess. Mul on läbitõotatud mitme aasta programm. Ei tea, millal jõuan kõik avalikkuse ette tuua.

dirigeerimistudeng pääseb orkestri ette alles eksamil... Kujutlege, kui viiuldajalegi antaks pill kätte alles eksami eel! Õppetöös omistatakse teadagi suurt tähtsust klaverimängule, partituuri lugemisele-laulmisele.

Nii et koorijuhtimine jäi EMAs lõplikult pooleli.

Jah, püüdsin veel neljandal aastal käia eksameid tegemas, aga see näis asjata

"Kujutage ette, et viiulikeele ja poogna vahel on veel mingisugune aine!"

1997.aasta oktoobris maeti Tallinna Metsakalmistule IGOR BEZRODNŌI põrm. Lollal Muusikalehes sellest ei kirjutatud. Mõnede meie lugejate soovil otsustasime Igor Bezrodnŏist ja tema sidemetest Eestiga, tema mõjust viiulimängu arengule Eestis juttu teha aasta hiljem. Oma tähelepanekuid jagavad Endel Lippus ja Ivi Tivik.

"Et midagi Eestile anda, pidi ta endast midagi kujutama. Seepärast alakem endast," alustab Ivi Tivik.

VIULDAJA

Mõlema minu vestluskaaslase isiklikud kokkupuuted 1930. aastal sündinud Bezrodnŏiga algasid tema esimesest kontserdist Tallinnas 1958.aastal. "See oli mittestandardne, väga kõrge nõudlikkusega kava, nagu ka tema hilisemad esinemised," märgib Endel Lippus. Ta on meie kohtumisele kaasa võtnud endakirjutatud retsensiooni Sirbis Igor Bezrodnŏi sonaaside õhtust Tallinnas 1970.a. ja ütleb, et ta kirjutaks sellele alla ka praegu. Retsensioonis on juttu laitmatust tehnikast, heast maitsest, mõõdutundest, suurest kaasaelamisest, siirusest ja lihtsusest, pikast ja seotud fraasist. Kaks korda esineb retsensioonis sõnaühend "kõlavärvide rikkus". Tema tooni headust ja rikkust peab E.Lippus olulisimaks ka praegu I.Bezrodnŏi "muusika õilistavast mõjust" (tolle retsensiooni lõpuread) rääkides.

I.Tivik lisab, et paljukuuldud tehniliselt briljantse, aga võitleva konkurssidele suunatud mängustiili taustal äratas I.Bezrodnŏi kontsert suurt tähelepanu ja sümpaatiat. Ka tavaliselt kriitiline V.Alumäe oli sellest võlutud. Meelde jääb ja huvitav oli nende omavaheline kohtumine kohvilauas.

Bezrodnŏi rõhutas Ivi Tiviku sõnul ikka ja jälle viiuli tooni hingust, elastsust, värve. "Kujutage ette, et viiulikeele ja poogna vahel on veel mingisugune aine. Ja see on toon," tavatses ta lausuda. Ta ütles, et viiul on õilis pill, mis vajab õiget lähenemist. Kui tahetakse kuulda tohutut jõulist kõlamassi, tuleb lihtsalt valida teine instrument.

E.Lippus lisab, et kuigi I.Bezrodnŏil oli suurepärase tehnika, ei armastanud ta odavaid trikke. Ja üldse trikitemist ja enesereklaami. Poleks ta olnud nii tagasihoidlik, oleks ta

saavutanud veel suurema ülemaailmse kuulsuse, on mu mõlemad vestluskaaslased veendunud.

Olemegi jõudnud Igor Bezrodnŏi mängu kaudu tema kui

ISIKSUSE

juurde. Ning need moodustavad ühtsuse. "Erakordne džentelmenlikkus," on Ivi Tiviku lühike iseloomustus. Ning ta lisab, et siin etendas oma osa ka kodune kasvatus. Igor Bezrodnŏi isiksus kujunes 30-ndail -40-ndail aastail, sõjaeelsetel, -aegsetel ja -järgsetel aastatel, kui poiste peamine mänguasi oli püss. "Ma kasvatasin teda teisiti," on I.Tivikule öelnud Igor Bezrodnŏi ema, tuntud Moskva viiuliopetaja Tatjana Pogoževa. Hindamatu on olnud Bezrodnŏi viiuldajaks kujunemisel legendaarne vene professor Abram Jampolski, kelle juures tal oli õnn õppida alates poisipõlvest kuni rahvusvaheliste konkursside võitmiseni.

Ning see kõik avaldus I.Bezrodnŏis kui

PEDAGOOGIS

Sellele tööle pühendas ta juba noore mehena suurt tähelepanu, vast overdades paljugi oma mängijakarjäärist. Ivi Tivik meenutab üliõpilasena Moskva Konservatooriumis Bezrodnŏi tundide külastamist. Võluv oli sealne loominguine õhkkond, mis tekitas kõigis tahte minna kohe viiulit harjutama. Võime ja tahe mõista ka võõrast mõtet, sellesse "sisse pugeda" ja muusika sisust lähtudes otsida sobivaid tehnilisi vahendeid - selline oli professori meetod.

Olles küll ise suur kunstnik, ei surunud ta

siiski oma nägemust peale. Ta ei lammutanud, et midagi hoopis uut ehitama hakata, ei alandunud häält tõstma, vaid esitas oma kriitilised märkused viisil, mis ei riivanud noore muusiku eneseväarikust. Muusika ise pidi dikteerima vajaduse valida ja korrigeerida oma tehnilisi oskusi.

EESTIGA TIHEDATE SIDEMETE KJUNDAMISEL

etendas muidugi tähtsat osa see, et I.Bezrodnŏi abiellus tema juurde Moskvasse õppima läinud Mari Tamperega. Kuid nähtavasti mitte ainult. Minu vestluskaaslaste sõnul oli I.Bezrodnŏi korduvalt rääkinud, et talle meeldivad Põhjamaad ning Tšaikovski kõrval on ta lemmikheliloojaid Sibelius, kellega tal oli ka isiklik kontakt. Ka kiitnud ta Eesti kontserdipublikut pärast sedagi, kui tal olid juba siinsete kolleegidega nii tihedad sidemed, et komplimentide ütlemine oli liiast.

Nii kujuneski välja, et Igor Bezrodnŏi ütles ära nii mõnestki ahvatlevast pakkumisest, sealhulgas Ameerika Ühendriikidesse, ning sai Soomes Sibelius Akadeemia professoriks, olles ühtlasi viimased aastad külalisprofessorina palgalehel ka Tallinnas ja viibides siin vähemalt kaks nädalat igas semestris. Ta töötas EMA orkestriga. Eesti viiuldajate noorem põlvkond on temalt konsultatsioone saanud. Ja mitte ainult noored. "Tema tundides olid kohal samuti õppejõud. Ka ise olen ma temalt palju õppinud," tunnistab Igor Bezrodnŏist neli aastat vanem E.Lippus.

Nimeliselt ei taha mu vestluskaaslased eelistada ühtki I.Bezrodnŏi käe alt muusikat sügavamalt mõistma ja omanäoliselt tõlgendama õppinud noort Eesti viiuldajat - igasugune järjekorda seadmine olevat suvaline. (Ei tea, kas selles lähenemises on ka Bezrodnŏi mõju). Kuid, jah, tunamullusel noorte viiuldajate konkursil esikohale tulnud ja praegu Estonia Teatri orkestris kontsertmeistrina töötav Andrus Haav on olnud Igor Bezrodnŏi õpilane nii Tallinnas kui ka Helsingis.

Herbert Vainu

ajaraiskamisena. Pealegi olen operidirigendina niigi tihedalt kooriga seotud.

Mis saab pärast ülikooli lõpetamist?

Jaauaris alustan tööd Vanemuises, kus tuleb välja Nielseni "Maskeraad". Vanemuise Sümfooniakuid dirigeerisin juba käesoleva aasta märtsis, kavas oli Chaussoni Sümfoonia, Iberti Flöödikontsert, solistiks Mihkel Peäske, ja Russeli balletisüit "Ämbliku pidusöök". Eks siis need kontaktid tekkisid ja nüüd loodan leida Tartus pidevat tööd.

Saksamaale ei tahtnud jääda?

Muidugi ei tahtnud! Milleks alustada seal mõnes provintsiteatris repetiitorina lootuses pääseda kord dirigendipultil, kui saan siin teha kohe käegakatsutavat tööd orkestriaugus.

Aga koor näib Teid siiski tõmbavat.

Sain vabariiklikul koorijuhtide konkursil 1995.a. III koha, jäin seal meelde. Pealegi oli Ants Soots minu õpetaja. Nii sattusingi

veebruari juhatama üht tsükli "Tuntud ja eksootiline" kontserti, nüüd oli selle kava kordus.

Tahaksin edaspidigi mõne kooriga tegutseda; kahju et Eesti Raadio Segakoor laiali saadeti. Arvati, et see on suur finantsiline võit, tegelikult nõuab Oratooriumikoori kokkukutsumine ehk suurematki raha, aga professionaalset taset see ei taga.

Kas jäite oma viimase RAMi kontserdiga rahule?

Võis ju jääda küll. Koor võttis end kokku ja laulis tõesti raske kava täitsa toredasti. Valisin veebruaris sellesse kavva RAMi poolt varem esitamata lood ja me saime hakkama nelja prooviga. See on ju hea tulemus!

Kuidas Te Saksamaal toime tulete?

Ei saa kurta. Mul on üks koor - Rellingeni linnaosa 60-liikmeline meeskoor. Ajakulu on nendega suhteliselt väike, aga töötasu korralik. Siis juhatan veel Hamburgi Orkestriühingu

amatööride sümfooniaorkestrit, kus mängivad küll muusikalise haridusega, kuid muud ametit pidavad inimesed.

Kuidas kukkus Teile sülle selletaoline praktika mõttes väärt koht?

Selle pärandavad dirigeerimisklassi lõpetanud oma "järeltulijatele". Orkester korraldab soovijatele väikese konkursi ja mul õnnestus see võita. Olen solistideks kutsunud Toomas Vana ja Henry-David Varena, ajan seal vaikselt "eesti asja". Lisaks tähtsatele kevad- ja sügiskontsertidele on vahepeal ka väiksemaid esinemisi. Palka maksab mulle aga orkester oma piletimüügi tulust. Abikaasa peab poolt töökohta pangas. Nii clame üsna lähedal.

Küsis
Ines Rannap

Esimene aasta muusikalist kõrgharidust Tartus

On möödunud aasta EMA Tartu filiaali (osakonna) tegevusest. Filiaali juhataja **Laine Jänes** teeb tööpäeva pausi ja loovutab ML palvel lõunatunni pilguheitmiseks esimese tööaasta tegemistesse, muusikalise kõrghariduse taaselustumisele Tartus.

Kuidas sai alguse muusikalise kõrghariduse tagasitulek Tartusse?

Mõte reorganiseerida muusikakooli kõrgkooliks on vana ja sündinud siinsamas majas (ajame juttu muusikakoolis, EMA filiaali kabinetis Lossi tänaval). Paraku varem konservatooriumis seda tartlaste mõtet ei toetatud. Oli tugev vastuseis - pole rektorit, probleeme nähti struktuuride loomises. Muusikalise kõrghariduse andmiseks on mõtiskletud ka ülikooli juurde muusikakolledži loomise üle.

Tuli tuha all jäi hõõguma. Otsustavaks pöördeks sai 1996.a. maikuu. Kultuurikomisjon liige **Silvia Russak** tõstatas linna volikogus küsimuse Tartu Elleri-nim. muusikakooli koostöö võimaluste üle muusikaakadeemiaga. Russaku veenev esinemine käivitas protsessi. Juba mai keskel tulid Tartusse töökoosolekule EMA rektor **Peep Lassmann** ja õppeproktor **Andres Pung**.

Tartlaste poolelt osalesid koosolekul volikogulane **Silvia Russak**, **Elleri-nim. muusikakooli** direktor **Jüri Kuus** ja linnavalitsuse kultuuriosakonna peaspetsialistina mina. Vaadati läbi muusikakooli võimalused koostööks muusikaakadeemiaga. Kõneks olid ka variandid - kolledžina, iseseisvana või koostöö EMA-ga. Tallinlased soostusid Eesti muusikaakadeemia filiaali loomisega Elleri muusikakooli materiaalsel baasil - ruumid, instrumendid, ka noodikogu ja helikabineti kasutamise võimalus.

Argument, et Lõuna-Eesti inimestele, kel pole võimalust pealinna muusikakõrgkooli õppima minna, tuleb luua võimalused, oli kaalukas. Akadeemia pakkus omalt poolt 3 tiibklaverit ning raha ruumide (kabineti) remondiks ja sisustuseks. Stardikapital oli 43,2 tuhat krooni.

31.mail 1996 olin juba haridusministeeriumis taotlemas luba kõrgkooli filiaali avamiseks.

Asjaajamine ei läinud sugugi libedalt. Ministeeriumi jaoks oli kõik liiga uus.

Tegelik töö filiaali avamise ettevalmistuste tegemiseks algas tööühmal 1997.aasta jaanuaris. Tartlaste poolelt mina, EMA-st **Andres Pung**. Sel perioodil tõusis tohutult Lõuna-Eesti muusikaõpetajate huvi asja vastu. Nad vajasisid eluliselt oma erialalist täienduskoolitust.

Läbirääkimised muusikakooliga andsid jaatava tulemuse, akadeemia omalt poolt lubas täiendada kooli noodikogu.

Milliseid erialasid õpetatakse Tartus? Kui palju võeti üliõpilasi vastu?

Muusikaakadeemia nõukogu otsustas 1997.aasta juunis, et Tartusse võetakse õppima 10 üliõpilast. Erialad on interpretatsioonilised - puhkpillid, keelpillid, klaver, laulmine. 1997.aasta 16.aprillil kuulutati välja konkurs filiaali juhataja ametikohale. 6-st kandideerijast osutusin valituks mina. Tööle asusin juunis.

Laekus 8 üliõpilaskandidaadi avaldust. Sisseastumiseksamid sooritasid kõik edukalt Tallinnas EMA juures. Sügisel alustas õpinguid 4 üliõpilast laulu, 2 klaveri, 1 keelpilli ja 1 puhkpilli erialal.

Kust leidsite õppejõud? Kuidas on õppetöö korraldatud?

Meil on väga tihe koostöö Tartu Ülikooli ja Vanemuise teatriga. Teater pakkus võimaluse lauljatele ja orkestrantidele praktiseerimiseks teatris. Tartu filiaali eripäraks on, et üldaineid - keeled, filosoofia, psühholoogia, kunstiajalugu, kultuurilugu - õpivad meie üliõpilased loengutel Tartu Ülikooli juures. Üliõpilased ise valivad valikained ja loengud (õppejõud). Loengud toimuvad koos TÜ tudengitega. Ülikool on ise väga huvitatud meie tehtavast koostööst. Nii on ülikoolil ja EMA-l õppejõudude vahetuse korras ühised muusikaajaloo loengud EMA õppejõult **Toomas Siitanilt**. Need on väga populaarsed.

Õppejõududena-assistentidena töötavad filiaali juures **Elleri-nim. muusikakooli** õpetajad. Professorid ja dotsendid sõidavad Tartusse loenguile Tallinnast, EMA-st. Koos õppejõududega koostati nende poolt välja-

pakitud aegadege õppegraafik. 1-2 korda kuus on konsultatsioonid. Seni on selline töö kenasti laabunud.

Laulu õpetab **Aino Kõiv** Tartust, **Tiiu Levald** ja **Ivo Kuusk** EMA-st, klaverieriala - **Tanel Joamets** Tartust ja **Valdur Roots** EMA-st; viiulit **Viljar Kuusk**, trompetit **Aavo Ots** EMA-st, kammeransambleid **Kadri Leivategija** Tartust ja **Marje Lohuaru** EMA-st. Pedagoogiline klaveriõpetamise meetodika on **Liina Jõksilt** Tartust.

Eksamid ja arvestused muusikaainetes tehakse kõik ainult Tallinnas muusikaakadeemias. Üliõpilased pole meil mitte ainult Elleri-kooli lõpetanud Tartust ja Lõuna-Eestist. Näiteks üks neiu **Paident** valis pärast Otsa-kooli lõpetamist edasiõppimiseks just Tartu. Üks tudeng on **Sillamäelt**, eelistab Tartu üliõpilaslisku keskkonda.

Jaanuaris läksid kõik eksamid hästi, katkestajaid pole. Samuti kevadiste eksamite osas.

Kas on alustatud ka muusikaõpetajate täienduskoolitusega? Milline on õpetajate huvitatus tegelikkuses?

Selline täienduskoolituse vorm on muusikaakadeemia praktikas täiesti uus ja muudigi tasuline. See toimub üks kord kuus nädalavahetusel, õpib 40 muusikakoolide ja üldkoolide muusikaõpetajat. Selleks sõidavad Tartusse peamiselt EMA õppejõud. Meil on loenguid pidanud **Olav Ehala**, **Venno Laul**, **Liina Jõks**, **Ene Metsjärv**, **Vilja Slizevski**, **Moonika Pullerits**, **Inge Raudsepp**, soomlased **Taru Valjakka**, **Meri Louhos jt**. See on tugev, võimas õppejõudude seltskond.

Täienduskursuse kavas on koolikoordine hääleseade, klaveriõpetuse meetodika, **Carl Orffi** instrumentarium, praktiline harmoonia. **Aavo Ots** on loonud Tartus oma stuudio. Kõigil läheb omamoodi hästi.

Õppetöö Tartu filiaalis tudengi pilgu läbi?

Trompeti erialal õppiv Tanel Aavakivi. Tartus on mu kodu. On suurepärase kodu elades õppida oma lemmikalal. Õppejõud on nõudlikud. Õppeprogrammi koostan ise. Tänu ühistele loengutele TÜ üliõpilastega olen risti-rästi kursis Tartu üliõpilaseluga. On eriti vahva õppida üldaineid ülikoolis. Leidub kadetsejaidki. Kõik on korras, tahaks praktiseerimiseks Vanemuise sümfoonia-orkestrisse mängima pääseda. Võib-olla on ainus miinus see, et nii väikese arvuga kollektiivis pole korporatsioonilist tegevust.

Laine Jäneseга ajas juttu
Malle Elvet

Linnapea **Roman Mugur** tervitab EMA Tartu filiaali juhatajat **Laine Jänest** filiaali esimesel tööpäeval 5. augustil 1997. Aeg muutub kiiresti. Nüüd pole neist kumbki enam samal ametikohal.

Seoses **Laine Jänese** lahkumisega Eesti Kontserdi Tartu kontserdimaja direktoriks, asus algaval õppeaastal EMA Tartu osakonda juhtima **Kadri Leivategija**.

Osakond on end väga hästi õigustanud Lõuna-Eesti muusikaõpetajate täienduskoolituse kohana. Kuid seal statsionaarselt õppijate arv on osutunud loodetust väiksemaks: mullu õppima asunustest lahkus üks Tallinna seoses ülekolimisega ja tänavu asus õppima ainult 6. Võib tekkida küsimus sellise õpetuse otstarbekusest. Kuna tänavu oli ka Elleri-kooli lõpetajate arv erakorraliselt väike - alla 20, ei ruttu EMA juhtkond kujunenud olukorrast järelduste tegemisega. -Toim.

Taidlusmuusika Tallinnas

Professionaalsele ja taidluslikule süva- ja rahvamuusikale orienteeritud Muusikalehe tegevuses on olnud oluline lünk. Peaaegu üldse pole meie väljaandes kajastunud taidlustegevus Tallinnas, v.a. teatud-tuntud 3 poistekoori ja tütarlastekoor Ellerhein. Üks põhjus on olnud ka see, et kui muusikalise taidlustegevusest maakondades võib seal, kus puuduvad meil endil kirjasaatjad, saada teatud, kuigi mitte täieliku ülevaate maakonnalehtedest, siis Tallinna ja ka Tartu puhul see võimalus puudub. Kui Tartu sündmusi on viimasel ajal Muusikalehes valgustanud Malle Elvet, siis Tallinnas sellist kirjasaatjat pole ja linna suurusega seoses oleks ka võimatu leida.

Ometi just taidluse olukord pealinnas, kus elab umbes 1/3 Eesti elanikest, on kogu Eesti jaoks tähtis. Pealegi tegutsevad siin, seejuures kõrgprofessionaalsete dirigentide juhendamisel, enamik väga tugevaid taidluskollektiive, kes on saanud kõrgeid kohti nii Eesti-sisestel kui ka rahvusvahelistel konkurssidel.

Selle puuduse kõrvaldamisele tahame me nüüd asuda ning kõigepealt alustada üldandmetest. Neid saime me Tallinna

Kultuuriametist, kusjuures meile teatati, et detailne ülevaade puudub ka seal, kuna pole enam registreerimiskohustust. Enam-vähem täielik üldpilt, k.a. koolid, kuid välja arvatud kirikute juures tegutsevad muusikakollektiivid, on seal siiski olemas. Mitmete asjaolude tõttu, sh raskenenud olukord taidluskollektiivide rahastamisel, on taidlejate arv vähenenud, kuid suur osa taidluskollektiive on säilinud ning nende liikmed maksavad tihtipeale kinni ka dirigentide töötasu ning ruumide üürid. Ainult üksikud tööstusettevõtted (Eesti Energia, Flora jt.) toetavad veel taidluskollektiive rahaliselt, annavad nende käsutusse tasuta või soodustingimustel ruume jne. Mingit taidlustegevust ei toimu viimasel ajal kiiresti rikastunud pankades.

K.a. alguses oli Tallinnas registreeritud 947 taidluskollektiivi 21 200 osavõtjaga, sh koolides 16 800. Umbes 300 neist 17 400 osavõtjaga tegeleb vokaalmuusikaga ja 110 instrumentaalmuusikaga, neist pooled levimuusikaga. On 12 puhkpilliorkestrit, 23 rahvamuusika- ja 7 kammermuusikaansamblit. Umbes pooled- ligikaudu 150 (7000 laulja-

mängijaga) on end üles andnud osavõtuks 1999. aasta laulupeost. Domineerivad laste- ja mudilaskoorid (mõlemad 35), segakoorid (30) ja naiskoorid (23). Nii puhkpilliorkestreid kui ka poistekoore on registreeritud 10, meeskoore 8.

Umbes 25 koori tegutseb kultuurikeskustest, kus neil on olemas mõningane riigipoolne (Haridusministeeriumi süsteemi kuulub Mustpeade Maja) või Tallinna linna poolne finantstoetus. Kullo ja Õpetajate Maja on Tallinna Haridusameti süsteemis, Tallinna Kultuuriameti alluvuses on Tallinna Toomklubi Vene tänaval, Salme Kultuurikeskus, Pelgulinna (Telliskivi tänav) ja Keldrimäe rahvamaja. Lindakivi klubi on Lasnamäe linnaosa omavalitsuse, Haabersti Vaba Aja Keskus Haabersti ja Nõmme Kultuurikeskus Nõmme omavalitsuse bilansis. Neis käib mitmesugune spordi- ja taidlustegevus.

Muusika osas on viimasel ajal olnud kõige aktiivsem Nõmme, kus on loodud ka oma sümfooniaorkester. Kõige kehvem on olukord muusikaalase taidlusega tegelemisega Haabersti ja Mustamäe elanikel, kuid Mustamäel asuvas Tallinna Tehnikakooli Kultuurikeskuses on endale peavarju leidnud 4 koori.

Luterlik muusika

Tallinna praostkonna 10 koguduses oli 1998. aasta kevade seisuga registreeritud 11 segakoori, 3 naiskoori, 7 lastekoori ja 2 puhkpilliorkestrit - kokku 23 kollektiivi, töötas 29 muusikut ja organisti. Kokku osales 505 inimest, kõige rohkem Kaarli ja Jaani kirikus - mõlemas kokku 4 koori vastavalt 141 ja 98 osalejaga. Palju ei jää maha ka Toomkirik - 3 koori 80 osalejaga. Seejuures on Kaarli

koguduse juures ainus kammerkoor, Jaani koguduses 2 naiskoori, üks neist neidude oma. Ainult Saksa koguduses puuduvad muusikaansamblid.

Need on ametlikud andmed. Arvan, et arvud on tegelikult suuremad.

Kristel Neitsov,

Tallinna praostkonna muusikasekretär

Laulupoistest laulumeeesteks

Revalia Meeskoor kogunes esimest korda 18. septembril k.a. Koori loomise ideest kuni selle teostumiseni kulus 4 aastat. Meeskoor koosneb endistest ja praegustest Revalia poistekoori lauljatest. Koori loomise initsiaatoriteks olid 2 aastat tagasi Revalia poistekoorist väljakasvanud vilistlased, kelle sees olev muusikapisik ei lubanud enam kauem laulmata olla. Meeskoori, nagu ka Revalia Poistekoori dirigendiks on tuntud koorijuht ja pedagoog **Hirvo Surva**, kelle juhatusel on mehed ka viimased kümme aastat laulnud. Meeskoori loomisega tekkis järjepidevus põlvpükstes laulupoistest kuni

kogenud härrasmeesteni. Revalia poistekoorist välja kasvades on loogiline valik ühineda samanimelise meeskooriga.

Kooriproovid toimuvad kord nädalas teisipäeva õhtuti ning kõik Revalia Poistekoori või endise nimega J.Tombi nim. Kultuuripalae Poistekooris laulnud härrad on teretulnud. Ära ei öelda ka teistele lauluhuvilistele. Noor meeskoor kavatses vanemate veljedega jõudu proovida juba Eesti Meestelaulu Seltsi poolt korraldataval meeskooride võistulaulmisel, mis toimub 15. detsembril Tallinnas.

R.Laane

Hõbemedaliga Ungarist

17.08 - 23.08.98.a. viibis Tallinna Tuletõrjeühingu 70-liikmeline puhkpilliorkester Vello Loogna juhatusel Ungaris Gyula's VI tuletõrjeorkestrite rahvusvahelisel festivalil. Anti viis kontserti, osaleti paraadil ja võistumängimisel, kus 24 Euroopa orkestri hulgas saavutati "Suure auhinna" võistlusel II koht. Mängiti eranditult eesti heliloojate (M.Härma, P.Veebeli, A.Regis, P.Raigi ja R.Kulli) loomingut. Orkestri saatel esitati ka eesti rahvatantse.

Eesti Kooriühingusse laekunud andmeid 1998.a. rahvusvahelistel konkurssidel auhinnatud kooride kohta

- * Tallinna koorid
- * **Segakoor Noorus**, dir. Raul Talmar - Rhodose (Kreeka) 1. muusikafestival - pronksmedal
- * **TPÜ naiskoor**, dir. Linda Kardna - Preveza (Kreeka) 16. koorifestival - kuldmedal
- * **Kaarli koguduse kontsertkoor**, dir. Ene Üleoja - 5. Orlando di Lasso nim. koorifestival, Rooma (Itaalia) - kuldmedal. Ene Üleojale dirigendipreemia
- * **Estonia Seltsi Segakoor**, dir. Peeter Perens ja Heli Jürgenson - 5. Orlando di Lasso nim. koorifestival Roomas (Itaalia) - hõbemedal
- ENLS-i üle-eestiline neidude koor Leelo**, dir. Toomas Voll ja Lennart Jõela - Riva del Garda (Itaalia) 5. koorikonkurss - II koht ja kuldplidiplom. Toomas Vollile dirigendipreemia
- Tartu Õpetajate Seminari Segakoor**, dir. Tiiu Millistfer - Riva del Garda (Itaalia) 5. koorikonkurss - III koht ja hõbediplom
- * **TTÜ kammerkoor**, dir. Peeter Perens - Riva del Garda (Itaalia) 5. koorikonkurss - hõbediplom
- EMLS-i poistekoor**, dir. Hirvo Surva - G.Verdi nim. koorifestival - Parma (Itaalia) - kuldmedal

Aleksander Läte Muusikalehe väljaandmist taotlemas

19.oktoober on daatum, mis väärrib eesti muusikaajaloo minevikust meeles pidada. Nimelt sel kuupäeval 98 aastat tagasi saabus helilooja Aleksander Lättele Venemaa siseministeriumist teade, et tema poolt esitatud palve Muusikalehe väljaandmiseks on tagasi lükatud.

Aleksander Läte, kelle surmast möödus 12.septembril 50 aastat, ei olnud ainult helilooja, populaarsete koorilaulude "Pilvedele", "Laul rõõmule", "Malemäng" jt. autor, vaid laia ampuaga muusikategelane. Ta oli eesti esimese sümfoniaorkestri asutaja, ajalehe Postimees muusikakriitik, mitmete teoreetiliste probleemide (naturaalhäälestik, värv-

valguse muusika, kunstlaul) uurija ja üle 30 aasta kirjutanud klaveriõpikut "Gradus ad Parnassum". Pärast K.A.Hermanni Lauu ja mängu lehe seismajäämist mõistis A.Läte, et muusikaajakiri on eesti muusikakultuuri arengule eluliselt vajalik. Pärast paariaastast järelemõtlemist saatis ta vastava palve tsaaririigi trükivalitsusele. See fakt jäi märkimata ka Artur Vahteri monograafias A.Lättest, mis ilmus Eesti Riiklikus Kirjastuses 1963.a., kuna vastavad andmed selgusid hiljem.

Andmed A.Lätte taotluse kohta anda välja muusikalehte on pärit Jaan Depmanilt (sündis 1885.a. Tarvastus - suri 1970.a. Leningradis), kes oli lõpetanud 1904.a. Tartu Õpetajate Seminari ja 1912.a. Peterburi Ülikooli matemaatikuna ning töötas alates 1925.a. Leningradi Herzeni nim. Pedagoogilises Instituudis professorina. Tema huviks oli ka Leningradi arhiivides andmete kogumine eesti kultuuritegelaste kohta. Erihuvit oli tal A.Lätte vastu, kelle tegevust oli tal olnud võimalik jälgida 1900-1904 Tartu Õpetajate Seminaris õppides.

1900.aasta 8.märtsil, kui A.Läte oli juba lõpetanud Dresdeni konservatooriumi ning töötas Nõo kihelkonnakooli õpetajana ja kiriku köstrina, saatis ta tsaaririigi trükiasjade peavalitsusele järgmise palve (J.Depmani tõlge):

"Pärast seda, kui mitmeid aastaid eesti keeles ilmunud ja Baltimaade elanike keskel suurt lugupidamist omanud Lauu ja mängu leht jäi juhuslikel põhjustel seisma, puudub eesti rahval talle vajalik muusikale pühendatud häälekandja. Eestlaste huvi muusika ja laulu vastu tõendavad mitmel korral valitsuse loaga korraldatud muusika- ja laulupeod ning koosolekud. Püüdes rahva huvi muusika ja laulu vastu alal hoida ja kõvendada, on mul au alandlikult Peavalitsust paluda mulle anda luba Jurjevis muusikalise ajakirja väljaandmiseks.

Eestikeelne kuukiri, nimega Muusika leht sisu koosneks järgmistest aladest:

1. Koori-, soolo- ja koorilaulud nende saadetega kõigi rahvaste muusikakirjandusest.
2. Muusikapalad igasugu mäguriistade jaoks kõigi rahvaste loominguks.
3. Laulutekstid ja luuletused.
4. Kirjutised, uurimused ja teated muusikateooria ja ajaloo valdkonnast.
5. Kõigi rahvaste luuletajate, heliloojate ja teiste kunstitegelaste elulood.
6. Teaduslikud ja üldhariduslikud kirjutised muusikast.

7. Muusikaelu ülevaated ja teated.

8. Ilukirjanduslikud tooted.

9. Illuustratsioonid.

10. Kuulutused.

Tellimise hind 1 rubla 50 kop. aastas.

A.Sprenk-Läte

Trükiasjade peavalitsuse ülem N.Šahhovskoi (omaagee Eestimaa kubernerri vend) päris, nagu sellistel juhtudel oli kombeks, politsei departemangult salajasi andmeid A.Lätte isiku, tema hariduse, ühiskondliku positsiooni, moraalsete omaduste ning tema kirjandusliku tegevuse kohta.

Politsei departemangule alluv Liivimaa kubermangu sandarmivalitsuse polkovnik Prossorovski vastas 19.mai trükiasjade peavalitsuse ülemale:

"...Salateadustajate andmetel on mainitud Lätte eluviisi lihtne ja karske. Mingeis teguses, mida tuleks pidada lubamatuteks või mis paneks tema poliitilise ustavuse kahtluse alla, ei ole senini temast märgatud, liikumata vara või muud omandust tal pole, peale organisti ja õpetaja kohuste täitmise on ta 1898.aastast alates Jurjevis ilmuva eesti ajalehe Postimees kaastööliseks. Hariduse on ta saanud endises Valga kõstrite koolis, peale selle kuulanud kompositsiooni kursusi Dresdenis, kuid vaatamata sellele, nagu tõendavad teda lähedalt tundjad, ei ole tal küllaldast muusikalist haridust ega ka ettevalmistamist selleks, et toimetada tema poolt kavatsatavat ajakirja Muusika leht, mille järele kohalikes oludes õieti mingit tarvidust pole."

Nii nagu sandarmivalitsuse ülema kirjust nähtub, ei peetud Dresdeni konservatooriumi lõpetamist (kuulanud kompositsiooni kursusi) mingiks muusikaliseks hariduseks. Et asi oleks usutatavam, toetuti kirja järgi Lätet "lähedalt tundjate" tunnistustele. Muidugi oli see otsitud põhjus Lätte diskrediteerimiseks. Tõelene põhjus avaldub Liivimaa kubernerri Surovtsevi kirjas, kellele Lätte isiku kohta kogutud andmed ette kanti:

"Kuigi palujal on teatav muusikaline haridus, võib seda, nagu ka tema üldist haridustaset (kõstrite kooli lõpetamist) vaevalt küll pidada piisavaks kavatsatava, küllalt laialdase programmiga ajakirja toimetamiseks ja väljaandmiseks, seda enam, et kohalikes murretes (st eesti ja läti keeles -A.V.) ilmuvaid ajakirju on piisaval arvul olemas, mispärast luba uute sellelaadsete asutamiseks tuleb anda, kui seda üldse vajalikuks peetakse, minu arvates äärmise ettevaatusega ja ainult erandjuhtudel."

Lätte vähese muusikalise hariduse rõhutamiseks on Dresdeni konservatooriumis õppimine seekord hoopis mainimata jäetud. Nende kirjade alusel tegi trükiasjade peavalitsus ettekande siseministrile, lisades omapoolse ettepaneku:

"Arvestades Liivimaa kubernerri ja Politsei departemangu seisukohta, et palujal puudub küllalt laialdase kavaga ajakirja toimetamiseks ja väljaandmiseks piisav üldine haridus, nagu ka küllaldane muusikaline ettevalmistus, loeb Trükiasjade Peavalitsus kohaseks jätta rahuldumata A.Lätte palve." Ja Trükiasjade Peavalitsuse Kantslehi teataski 19.oktoobril Lättele, et "siseministeriumi juhataja ei pea võimalikuks Muusika lehe väljaandmist lubada."

Artur Vahter

Muusikaleht ilmus aastail 1924-1940 ning hakkas uuesti ilmuma 1991. Loodame, et tema taasväljasuretamise taotlejate ponnistused jäävad tulemusteta - toim.

70 aastat tagasi

Oktoober 1928

Oli tööjuubelid.

28.oktoobril möödus 50 aastat, kui koolipõllule asus tööle Viljandimaa tuntud seltskonnategelane, koorijuht ja organist D.Birkenthal. Õpetaja kutseksami tegi ta 1873.a. Rāpinas, hiljem lõpetas ka Tartu vallakooliõpetajate seminari ja Tartu kroonuseminari. Töötanud oli ta paljudes kohtades - Raadil von Liphardi mõisakoolis, Peterburi Anna

ja Jaani kirikukoolides. Kõpssem meheiga möödus tal Tarvastus sealse kihelkonnakooli juhatajana ja kiriku organistina, oli ka juhtiv jõud peaacgu kõikides kohalikes kultuuriseltsides, lemmikalaks koorijuhtimise. **D.Birkenthal** juhtimisel võttis Tarvatu Haridusseltsi laulukoor osa laulupidudest, võites seal ka auhindu võistlusalumisel. Ta oli korraldanud lugematuid kirikukontserte ja esinenud oma kooriga paljudes kohtades. 1928.a. oli D.Birkenthal 73-aastane vanahärra.

Evert Mesiäinenil sai täis 20 aastat tööd muusikapõllul. Tema oli päritolult Peterburi kubermangu

ingerlane, seal ka hariduse saanud. Vabadussõja puhkedes tuli ta Eestisse, astus vabatahtlikult tegevväkke. Alates 1920.a.clas ta Tallinnas, olles lauluõpetajaks alg- ja keskkoolides ning juhatades Kaarli lauluseltsi ja Tunga lastekoori. Oli ka soome keele lektor Tallinna Rahvaülikoolis. Alates 1923.a. töötas muusikaõpetajana Rakvere seminaris, olles vahepeal ühtlasi ka Rakvere poeglaste gümnaasiumi lauluõpetaja. Helitöödest oli populaarsem koorilaul "Juss oli väike peremees".

E.Mesiäinen oli ka kirjamees. Peterburis oli ta toimetanud soomekeelset ajalhte Neva,

kirjutanud raamatu "Vabariik ja monarhism", avaldanud poliitilisi luuletusi ja artikleid. Eestis oli ta relatiivse noodilugemise õpetamise pioneer. 1924.a. oli ta valmis saanud õpperaamatu "Laulmine algkoolis". Ka oli ta tõlkinud soome keelset prof. H.Klemetti raamatu "Koorilaulu juhatamine".

H.Klemetti ise oli 16.oktoobrist 4 päeva jooksul Estonia sinises saalis Tallinna muusikaõpetajatele ja konservatooriumi üliõpilastele koorijuhtimise loenguid pidamas. Loenguid illustreerisid lauluseltsi Ilo ja Tallinna Meeslaulu Seltsi lauljad. Kiiduväärse ülesande tähistada

Sünniaastapäevad

Käesolev kirjutis tahab olla põgus meenutus inimesest, kes oma elutööga aitas kujundada meie tänast muusikute põlvkonda. Jutt tuleb ENDEL LOITMEST, kes 18 aastat töötas Tallinna Muusikakeskoolis: 1968-1974 direktorina, 1975-1986 koorijuhtimise osakonna juhatajana, dirigeerimise ja harmoonia õpetajana, klassijuhatajana.

Endel Loitme jõudis muusikaõpingute juurde suhteliselt hilja. Mäletan teda 1956.aastast, kui ta pärast üleajateenistust armees tuli õppima Tallinna Muusikakooli (nüüdsesse G.Otsa nimelisse) koorijuhtimist. Ligi 30-aastasena oli tema koolitulek selge sihiga tasa teha kaotatud aega.

Üsna igapäevane oli teda koolimajas näha õhtul hilja harjutamas. Erilist huvi tundis ta eriala kõrval harmoonia vastu, mis ei ole ka imeks panna - oli ju meie harmooniaõpetajaks oma ala fanaatik - helilooja Uno Naissoo. Seal oli loogiline tee minna laulma Heliloojate Liidu juures asutatud eksperimentaalkoori, mis sai heliloojatele uudse ja nüüdisaegse koorimuusika laboratooriumiks. Sellest koorist kasvas hiljem välja Tallinna Kammerkoor, kelle teened eesti koorimuusikas on teada. Selles laulis Endel Loitme paarkümmend aastat, tehes kaasa mitu võidukat rahvusvahelist konkurssi.

1959.a. sai Endel Loitmest Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilane prof. Heino Kaljuste klassis. Küllap tundis õpetaja oma üliõpilases häid pedagoogieeldusi, kui ta kutsus Loitme Ellerheina lastele kitarril õpetama. Ka sellele tööle jäi ta truuks elu lõpuni.

Pärast konservatooriumi lõpetamist suunati E.Loitme tööle kultuuriministeeriumisse inspektoriks, kust ta tuli 1968.a. Tallinna Muusikakeskooli direktoriks.

Endel Loitme tööaastad muusikakeskoolis langevad ajajärku, mida mäletame sügava stagnaajana. Tagantjärele targana tuleb imestada, et ta koolijuhina koormas nii vähe oma alluvaid kõikvõimalike ideeliste ürituste korraldamisega ja paberite vormistamisega, mis sel ajal arvati töö edukuse näitajateks.

Endel Loitme ootamatu lahkumine 26.augustil 1986 ei võimaldanud tal näha meiega koos muutusi Eestis. Tema meelsust teades olen korduvalt tabanud end mõttelt, kui väga ta oleks rõõmistanud nähes lehvimas meie oma lippu.

Õpilaste kavade koostamisel olid tema prioriteediks eesti heliloojad, eriti tähtsaks pidas ta eesti klassikute ja laulupidude ajaloo õpetamist tulevastele koorijuhtidele.

Endel Loitme käe all jõudsid oma ala diplomini 15 noort koorijuhti. Neist tunneb üldsus hästi Tallinna Kammerkoori dirigenti

R.Tobiase 10.surma-aastapäeva oli endale võtnud Üleceestilise Noorsoo Ühingu Tallinna Osakonna segakoor ja selle dirigent A.Kascmet, kes pidas ka asjakohase kõne. Kontserdi kavast olid enam-vähem kõik helilooja populaarsemad laulud - "Varas", "Murtud roos", "Noored sepad" jt. Uudeks ja huvitavaks osutus klaveriteos "Fantaasia Eesti viisidest". V.Riives mängis seda nii hästi, et teos tuli kordamisele. Menu oli ka organistil P.Lajal, kes esitas celmängu koraalile "Eks mu kohus tänu teha" ja Fuuga d-moll.

Erakordselt menuvad olid pianist

C.Arrau kontserdid Estonia kontserdisaalis. Mängleva kergusega kõlasis Brahmsi Variatsioonid Paganini teemal, Liszti h-moll Sonata ja "Mazepa", Bachi a-moll partiit jt. "Seckord sündis midagi haruldast, sest klaverikunstnik C.Arrau ületas isegi kaugel kõige pincvamad ootused ja tema kohta toodud kiitused," kirjutas Päevalcht.

Hilgavalt arendatud virtuositeeti ja süvenemisevõimet avaldas soome lauljanna P.Ravenna. Mängleva kergusega võitis ta 3.oktaavi mi ja mib, nagu oleksid need harilikud keskmise registri noodid.

Viiluvirtuosist imelaps **H.Anton-Aumere** csines Viljandis, näidates oma viimistletud tehnikat ja ilusat tooni. Siiski märgitakse vastukajades, et tegemist on siiski ainult õpilasega, kelle mängus puudub veel isikupära. Muljet kahandas ka klaveri kaasmäng, sest "saatev daam müristas fortet suure bravuuriga, viulist üle". Ka oli publik kasvatamatu, müdistas jalgedega ja ajas juttu, lisapalade (Schuberti "Ave Maria" ja Sarasate "Mustasviisid") kuulamist segas gardcroobi suunas trüüv muusikast mittelugupidav seltskond.

25.oktoobril toodi **Estonias** lavale

Verdi "Maskiball". Kõik ansamblid tulid J.Aaviku juhatusel täpselt kuuldavale. Verdiga sobis kõige rohkem kokku O.Mikk-Krull. Laululiselt ja lavaliselt rahuldus ka H.Eincr. K.Ots ei olnud seckord päris häälse, mis andis tunda ettevaatlikkuses kõrgete helide võtmisel.

Lecdu Riigiooperi tenorist K.Petrauskasest oli saanud Estonia iga-aastane külaline. Peenitudelisel ja mahlakalt voolava laulmisviisiga kehastas ta Lohengrini. Täiesti omas clemendis oli ta "Romeo ja Julia". Elsa oli O.Torokoff-Tiedeberg ja Julia

Teekaaslasele mõeldes

Endel Loitme (istub keskel) nõu, E. Kuiv, M. Ratasapp, V-

70

õpilastega. Vasakult T. Väärt-M. Kell ja A. Ausmees

Aivar Leštšinskit, Tallinna Kunstiülikooli kammerkoori dirigenti Liivi Okki, Jõgeva Keskkooli muusikaõpetajat Maret Oja jt.

Koorijuhtimise osakonna juhatajana ja dirigeerimise õppejõuna kureeris ta kooli kammerkoori tööd. Tollest ajast on see kollektiiv koolis populaarne ka instrumentalistide seas. Koor on elujõudu ja edasiminekut pidevalt tõestanud võitudega üle-cestilistel ja rahvusvahelistel konkurssidel.

Endel Loitme ei kujunenud ise tippmuusikuks. Selleks olid oma objektiivsed põhjused, mis tingitud ajast ja oludest, kus ta kasvas. See-cest on tema töö pedagoogina, panus tippmuusikuid kasvatava kooli elu

juhtimises ja seal meeldiva töökeskkonna kujundamises tunnustust vääriv.

On veel üks tahk, mida rõhutasid kõik kolleegid ja endised õpilased, keda küsitlesin - ta oli hea inimene. Sellele lisandus töomesilase usinus ja inimlik tagasihoidlikkus. Niisugusena peetakse teda meeles ja elab ta oma õpilastes.

Tallinna Muusikakeskooli pere kummardub oma endise hea kolleegi mälestuseks tema 70.sünniaastapäeval.

Reet Ratasapp

Toivo Luhaats oma pillide komplektiga. Sama foto avaldati ka Soome ajakirja Pelimanni esikaanel

“Koer hammustas inimest - see pole uudis. Inimene hammustas koera - see on uudis,” kõlab ajakirjanduse rusikareegel. Praegu on see eriti au sees meie saleduskuuri vajavate ajalehtede pühapäevaväljaannetes. Kui palju on sinna kokku kirjutatud koera hammustavate inimeste taolisi lugusid!

Kui seda põhivõtet muusikale üle kanda, võiks öelda, et eesti rahvapillilt Lääne “kunstpillidele” üleminek pole uudis, vastupidine käik aga on.

Luhatsite sugupuus on hammustanud nii koer inimest kui ka inime koera.

Vähemalt kaks põlvkonda Luhatsid on olnud Räpina kandis külapillimehed. Aeg läks edasi, Vargamäelt võrsusid Indreku taolised intelligendid ning Luhatsite peres 90 aastat tagasi sündinud Elmar sai korraliku muusikalise hariduse ja temast tuli Tartu Vanemuise orkestri kontrabassimängija. Ning kui 30 aastat hiljem sündis tema peres poeg, kellele pandi nimeks Toivo, astus temagi isa jälgedes, õppides lisaks veel konservatooriumis orkestri dirigeerimist. Nii on peegeldunud tsivilisatsiooni loomulik areng

Kaks korda

ühes eesti muusikute sugupuus.

Udsus on aga see, et nad mõlemad - isa ees, poeg järel - on teinud läbi ka vastupidise tee - kontrabassist karjapasunani, kui just viimast pidada eesti rahvapilli sümboliks sellegi põhjal, et Toivo Luhats juhatab praegu Tallinnas Kullo huvikeskuses rahvapilliansamblit Piibar, mis, nagu kirjas “Eesti kirjakeele seletussõnaraamatus”, tähistab murdekeeles karja- või jahipasanat.

Isa

Elmar Luhats jäi oma elu lõpuni 1991.a. truuks kontrabassile ning rahvapillindusega asus kõrvalharrastusena tegelema pärast sõda, kui riik hakkas selleks eraldama raha. Koos Heljo Mikkeli pani ta orkestri poole pealt aluse Tartu Ülikooli rahvapilliansamblile, viies selle rahvusvahelisele tasemele. 1957.aasta Moskva noorsoofestivalil tuli see ansambel üleliiduliselt kuld- ja ülemaailmselt hõbemedalile.

Kuid sellega tema teened ei piirdu. Eestis on vanast ajast peale olnud enamike teiste rahvastega võrreldes suhteliselt rohkem rahvapille. Firma Forte poolt 1993.a. väljaantud digitaalkassetil mängib Luhatsi pere 15 eesti rahvapilli ning tegelikult on neid veelgi rohkem. Mitte ainult ürgselt, vaid ka Elmar Luhatsi novaatoritöö tulemusel. Eesti lokulaud on ju küllaltki primitiivne löökpill, aga Elmar Luhats konstrueeris rippuvatest tahutud rehepartest suuremate võimalustega lokupilli. Ning lihtlabasest põispillist sai “vaese mehe tšello”, kui kontrabassimängija Elmar Luhats nuputas sellele juurde sobiva roobi ja poogna. See on juba 1950.a. tehtud fotol näha.

Toivo Luhatsi “arsenali” omakorda kuulub isa kavandi järele tehtud mõneti eesti rahvapilli traditsioone arendav kastikujuline kontrabass, millel mängitakse vaid pizzicatos ja millesse võib reisima minnes tagaküljel asuva luugi kaudu sisse pakkida kõik teised väiksemad rahvapillid.

M.Rungi. Mõlemad lauljannad täitsid oma ültsande hästi, kuid tehnilisest küljest tundus “mõlemate juures häälekõlavuses teatav halvenemine,” märkis T.Lemba.

Vanemuises tuli 4.oktoobril hooaja esimese operetina lavale Kalmani “Chicago hertsoginna”. Lavastaja E.Pöder-Roht oli teinud kõik, et lugu oleks silmale ilus. Ise peaosas, vahetas ta etenduse kestel pooltosinat kleiti, üks muidugi kenam kui teine. Siiski meenutas ta kujult ja mängult rohkem magusat ja lüürilist Viini daami kui Ameerika miljonäri enastitüütart.

Külalisena mängis hästi troonipärjat A.Sällik, laulis aga viltsalt. Esimest korda astus Vanemuise operetis üles ka I.Suvorova. Tal oli häält, kuid selle peensust ja kultuuri vähe, tantsud kerged, kuid vähe plastilised. 14.oktoobril esines A.Sälliku asemel rahuldavalt teine uus jõud Vanemuises - H.Piller.

“Olly-Polly” Viljandi Ugalas oli nagu elav kino. Lavale ilmusid C.Chaplin, Pat ja Patasson jt. Hr.F.Rumpile oli püütud anda Harold Lloyd'i välisilm, kuid ebaõnnestunult. Primadonna Milvi

Laid andis ilusa groteskse kuju. Haarav oli ka tema kasvataja pr.Tamm. Orkester oli vahel liiga vali, mattes isegi pr.Laidi, kes harilikult orkestrist üle suutis laulda. Sama tükk oli olnud laval ka Vanemuises, kus ta aga kahvatumaks jäi kui Viljandis.

Tartu Töölister avati O.Mirbeau “Streigidraamaga” (muusikajuht R.Ritsing). Asjaarmastuslik mäng, puhtsüdamlik ja hoolas, nagu seda lugematutes seltsides üle maa võib näha, leidsid arvustajad.

A.Lemba oli juba 20 aastat

kontserdilaval, juubelikontsert 21.oktoobril oli edukas. Kõige anduvama tõlgitsuse leidsid romantikud Schubert, Chopin ja Liszt, kuid ka Bach ja Beethoven esitati vastava klassikalise selguse ja suurejoonelisusega. Erilise huvi ja menu osalisteks said Lemba enda kompositsioonid - “Fantaasia Eesti viisidest”, “Lüüriline moment” ja “Eesti rapsoodia”. Neis tunti ära populaarsed eesti rahvaviisid, nagu “Kus sa käisid, sokukene”, “Minu veli virvipuu”, “Meie elu” jt.

kontrabassist karjapasunani

Poeg

Toivo arengutee on olnud mõnevõrra erinev isa omast. Ta ei jäänud truuks ei Tartule ega kontrabassile. 1970.a. meelitas ta oma orkestris kontrabassi mängima Neeme Järvi, kellega nad ju lapsena olid koos esinenud mitmetel ülevaastustel - Neeme ksülofonil, Toivo kandelil. Järgmisel aastal jättis ta aga maha kontrabassi, sest tuli ahvatlev ettepanek hakata Pioneeride Palees juhendama etnograafilist rahvakunstiansamblit, millest nüüd on saanud Kullo Piibar. Sellest möödunud aja jooksul on tema käe alt läbi käinud umbes 200 pillimängijat, kellest mõned on jäänudki truuks rahvamuusikale, mõned aga jõudnud kaugele klassikalises muusikas. Viimastest nimetab ta Karl Nielerit, kes õppis fagotti Pariisis ja on olnud sealse ooperiorkestri fagoti kontsertmeister.

Praegu on Toivo Luhatsil Kullas vaid individuaaltunnid, juhatab ta aga viit erinevat koolinoorte rahvapilliorkestrit oma elukoha lähedastes Kristiine linnaosa koolides - üldgümnaasiumis ja Lilleküla keskkoolis.

Meetod on tal omapärane. Algul küll pisut muusikateooria algmeid, aga mängu õpetamine kuulamise järgi, nagu vanastigi tegid külapillimehed. Alles mõne aasta pärast, kui lastel pill täiesti "näpus" ja lood lähevad raskemaks, hakatakse õppima noodi järgi. Ja selle omandavad siis noored kiiresti.

Selle "metsiku" meetodi pärast on tehtud Toivo Luhatsile palju etteheiteid. Aga temal on oma teooria: liiga palju komponente - noot nende hulgas - võtab lastelt ära mängulusti ja nad võivad muusikast hoopiski eemalduda. Tulemused on olnud suurepärased nii lugude äraõppimise kiiruse osas kui kontsertidel kodu- ja välismaal. Ning teadasaamine, et ka Jaapanis õpetatakse

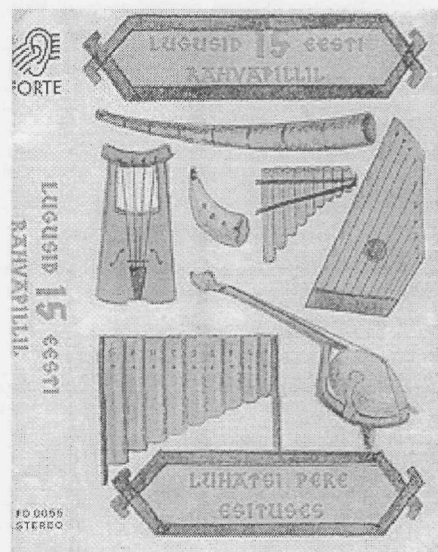
niiviisi - ja jaapanlaste praegused edusammud muusikas on üldteada - on lisanud enesekindlust.

Välismaal on tulnud käia palju. Viimati Washingtonis eesti rahvaille demonstreerimas koos ühe oma andekama ja rahvapillile truuks jäänud õpilase Enrik Vislaga. Seal sai ta taas proovida ka oma laulusolisti võimeid. Ja koguni koos samaaegselt seal esinenud Filipiinide bambustest rahvapillide orkestriga. Nimelt oli talle kunagi Filipiinidel käies meeldima hakanud üks selle maa rahvalaul. Ka seepärast, et sealne keel on eesti keele moodi - palju vokaale ja peaaegu puuduvad susistavad sibilanthäälikud.

Üks Toivo Luhatsi südamelähedasemaid asju on põhiliselt isalt päranduseks jäetud eesti rahvapillide kollektiooni säilitamine ja täiendamine. Seal on selliseid vähetuntud instrumente nagu reasvile ja krooksupill.

Toivo ise on täiendanud esmajoones sarvede kollektiooni. Tal on head suhted Tallinna Loomaaia ja kui seal saab otsa mõni sarviline, saab tema sarved.

Muret teeb talle aga praegu põispilli põie puudumine. See ei pea vastu üle kahe aasta. Toivo käib turul lihamüüjate juures. Praegu tapetakse aga sead kesikueas, neil pole veel korralikku põit. Lubatud on, et kui vana emis lõpetab oma elupäevad, saab Toivo Luhats tema põie endale. Seda aga siiani pole juhtunud. Kui mõni Muusikalehe lugejatest, kes tahaks ka "vaese mehe tšello" näha ja kuulda, saaks selles osas rahvapilliveteranile abiks olla, paluks sellest teatada Kullo keskusele või ka ML toimetusse. Soovitavalt varakult enne 13.-14. novembrit — juubelit ja selle järgmisel päeval tähistamist kell 16 Tallinna Üldgümnaasiumis Nõmme tee 32. Siis oleks see Toivo Luhatsile ka omamoodi juubelikingitus.

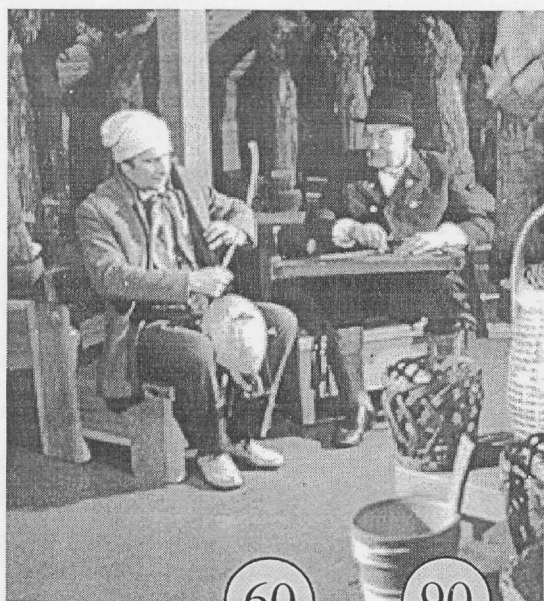

Pojapoeg

Toomas on aktiivselt kaasa löönud pereorkestris, ka kasseti lindistamisel. Praegu on ta 19-aastane Concordia Ülikooli meediatudeng, esinenud TV-3-s.

Hindab vanaisa ja isa tööd kõrgelt, kuid ise kavatseb jätkata vaid asjaarmastajana. Arvab, et riik peaks rahvakunstile rohkem tähelepanu pöörama, ka finantsiliselt. Konstateerib, et tema eakaaslastel on ehtsasse rahvamuusikasse mõnevõrra üleolev suhtumine, ka tema sarvepuhumist ei hinnata. Hoopis lähedasem on neile Viljandi kolledžis ja festivalil viljeldav pärimusmuusika. Ise ta seda seisukohta päriselt ei jaga, kuid ei näe ka teed selle muutmiseks.

Herbert Vainu

1950. a. mängis isa põispilli ja poeg kannelt, umbes veerandsada aastat hiljem vastupidi.

60

90

Alfred Schnittke mälestuseks

(*Algus eelmises numbris.*)

Schnittke toetus oma muusikas teadlikult saksa ja vene rahvuslikele traditsioonidele. "Hümnides" (1974-79) on materjaliks iidsed vene vaimulikud laulud, töödeldud minimalismi maneeris. "Minnesang" (1977) koosneb ainult vana-saksa viisidest, jaotatult 52 koorilaulja vahel. "Moz-Art" (1976) on üles ehitatud austria klassiku lõpetamata palal, teoses "Lebenslauf" (1982, kirjutatud oma 48. sünnipäeva puhul) on tsiteeritud nii saksa klassikat kui ka vene lastelaule.

Kolmas sümfoonia (1976-81), loodud Leipzigi Gewandhausi uue kontserdihoone lõpetamise puhuks, sisaldab saksa heliloojate monogrammid Bachist Kagelini; arengus on esitatud stiilid organumist avangardini. Tehniliselt meenutab see kõige rohkem Šostakovitši. Esimese osa 66-hääline kaanon, nagu ka 88-hääline kaanon "Peer Gyntis", on Šostakovitši "Nina" 13-hääline kaanoni ilmne järglane.

Oma vana-armeenia luuletaja Gregor Narekatsi sõnadele kirjutatud "Kontserdis koorile" ei tule Schnittkele isegi pähe stiliseerida muusikas armeenia kujundeid. (See, mida nimetatakse "idamaise koloriidiga", oli üldse võõras tema muusikale). Kujudite üldtähenduse suurendamiseks toetub ta vene õigeusulise kirikumuusika intonatsioonidele.

Veel huvitavamalt on lahendatud "12 patukahetsuse salmi" - selle teose intonatsioonid moodustavad sünteesi saksa romantismi stiili (vihje Wagneri "Tristan ja Isolde" sissejuhatusel) ja vene vaimuliku muusika vahel.

Schnittke muusikakeele juured on kõigepealt Stravinski muusikas, kes kasutas oma teostes teiste heliloojate materjale. Kuid tema dramatism lähtub Mahlerist ja Šostakovitšist, täpsus detailides Schönbergist ja Stokhausenist, polüfoonia saksa barokkmuusikast. Süntees tuleb välja väga

omapärane, kuid mitte kunagi juhuslik. Schnittke planeeris alati detailides kõik koostisosad, areng oli täpselt läbi mõeldud. Schnittke lemmikintervallidel suurel septimil ja tritoonil on isegi teoreetiline selgitus - esimene neist oli kromaatika sümbol, selle omamoodi "kaasaja märk", teine aga mängis "XX sajandi oktaavi rolli".

Neljandas sümfoonias toimub kogu areng liikumise arvel vähendatud/suurendatud oktaavidest puhaste oktaavide poole, kunstlike laadide kasutamise teel.

Tänu saksa traditsioonile toetumisele Schnittke muusikas näevad loomulikuna välja paljud klassikalise muusika struktuurid: täpsed või muudetud kordamised, ruudulisus, regulaarsed rütmid. Schnittke tsükliid on alati klassikaliste tsükliite modifitseerimised; tavaliselt vahetavad sonaaditsükliid ainult aeglane osa ja skertso vastastikku kohad, mõnikord on kiire finaali asemel aeglane, meditatiivne.

Schnittke üheosalised teosed, nagu "Quasi una Sonata" (1966) viiulile ja klaverile või Teine viiulikontsert (1970) sisaldavad tavaliselt Liszti Klaverisonnadi vaimus varjatud mitmeosalisust. Schnittkele oli iseloomulik vaba ümberkäimine Euroopa traditsiooniga ja selle struktuuridega (näiteks algavad kadentsiga kolm esimest viiulikontserti ja violakontsert), kuid ainult põhjendatult. Muidu kasutab ta puhtalt traditsioonilisi elemente (astmeline liikumine, meloodia+saade, Alberti lossid, toetus ülemhelide reale jne.).

Schnittke loominguliseks meetodiks oli polüstilistika, st muusikakanga niisugune organiseerimine viis, milles "eri stiilid on vastandatud üksteisele nagu pea- ja kõrvalpartii". Teksti lülitatakse sisse tsitaate, mis võivad olla tõelised ja valed, on palju vihjeid; võõraid stiile matkitakse oma vahenditega, mõnikord väga kõrge

täpsusastmega ("Süit vanas stiilis" viiulile ja klaverile "Concerto grosso" nr.1 jt.).

Lisandub hulk monogramme. Bachi (BACH), Šostakovitši (DSCH) või iseenda (ASCH) monogrammid on muutunud tema teostes juhtmotiivideks; kuid Schnittke võib muuta monogrammi iga ees- või perekonnanime, kasutades ainult nende "muusikalisi" helisid. Selle tulemuseks on Schnittke teoste varjatud programmilisus, mis tekib assotsiatsioonide teel. Mõnikord võib sellest aru saada kuulmise järgi, mõnikord on vaja selle täieliku mõtestamise jaoks analüüsida partituuri. See varjatud programmilisus on muusikaarengu liikvelepanijaks, vormi "tõelisuse" pandiks ajastul, millal on "kõik" lubatud.

Vähesed teavad, et Schnittke oli peale kõige muu ka suurepärase muusikateadlane. Tema teoreetilised tööd on tavaliselt pühendatud nüüdismuusikale (Prokofjev, Šostakovitš, Berio, Ligeti jne.); teiste heliloojate teoste analüüsis ta üldiselt kriipsutas alla momente, mis talle lähedased nii vaimselt kui ka tehnoloogiliselt. Osades artiklites põhjendab ta enda otsinguid, sh polüstilistika meetodit. Muusikateaduslikud artiklid on Schnittke jaoks tema teoste ettevalmistuseks; enamik neid oli esialgu läbi mõeldud teoreetiliselt nii kontseptsiooni kui ka tehnoloogia seisukohast.

Schnittke muusika tähtsus on suur. Tema loomingutee algas ajastul, kui Stravinski tegi esimesi katseid oma ideede väljendamiseks varem loodud muusika kombineerimise kaudu. See lõppes ajastul, millal märkide süsteemide küllus, eriti elektron- ja arvutimuusikas, oli muutunud domineerivaks. Schnittke demonstreeris heliloojatele, kelle jaoks materjali valik pole individuaalse stiili küsimus, pärast Cage'i tekkinud uusi teoreetilisi põhjendatud vahendeid muusikalise mõtte ülesehitamiseks. Ning see on praegusel ajal tähtis.

Mark Rais

Miks just Dmitri Hvorostovski?

(*Algus eelmises numbris*)

Hvorostovski pole kunagi käinud laulmist õppimas Itaalias, kuid tema senise karjääri parimad saavutused on esmajoones seotud just itaalia heliloojate ooperiloominguga. Figaro Rossini "Sevilla habemeajajas", Rodrigo ja Germont Verdi "Don Carloses" ja "Traviatas", Sir Richard Forth Bellini "Puritaanlastes", Alfonso Donizetti "Favoriidis" jne. Järge on ootamas Belcore Donizetti ooperis "Armujook" Metropolitan Opera laval ja Ford Verdi ooperis "Falstaff" Chicagos. Hvorostovski kõige värskem töö on Francesco osa Verdi ooperis "Röövlid", mille Londoni Covent Garden tõi lavale käesoleva aasta juunis Baden-Badeni uue ooperimaja avamispidustuste raames. Sama lavastus toodi ka juulikuu lõpul Savonlinna ooperipidustustele ning oli väga põnev näha Hvorostovskit n-ö pahalise persoonina. Sir Edward Downes dirigendina ning Elijah Moshinsky lavastajana olid väliselt vägagi askeetliku etenduse pingeloonud just tegelastevaheliste suhete täpse väljatoomise kaudu ning üks selle lavastuse tippe oli kindlasti Francesco ja Amalia suur stseen, mida Paula Delligatti ja Dmitri Hvorostovski viisid läbi haarava dramaatilise jõuga. Hannu-Ilari Lampila kirjutas 31. juuli Helsingin Sanomates, et "Verdi "Röövlite" peaosadesse oli Covent Garden valinud meie ajastu kolm parimat noort lauluannet - ameeriklased Paula Delligatti ja Franco Farina ning vene baritoni Dmitri Hvorostovski - "ideaalne kolmik Verdi

varasema loomeperioodi ooperi jaoks, kus raevukas vere- ja tormidramaatika ühines bel canto pidupäevaga".

Hvorostovski on väga targalt valinud oma repertuaari, keeldudes senini kõikidest dramaatilistest rollidest ning ootab rahulikult oma hääle küpsemist. Ometi astub ta sihikindlalt uute randade poole ning kontrollib pidevalt oma suutlikkust. Selles mõttes oli väga huvitav Tallinna kontserdi finaali, kus ta pärast pika kava lõppu otsustas lisapaladena kõrvuti (!) laulda kaks nii eripalgelist teost kui Rigoletto aaria ja Figaro kavatiin, näidates seejuures nende ärালেerdatud pärlite puhul ka täiesti isikupärast interpretatsiooni.

Kui Mozarti ooperitest on Hvorostovski põhiliselt laulnud vaid krahvi osa "Figaro pulmas" (Salzburgis ja Londonis), siis uuel hooajal jõuab järg "Don Giovanni" nimirolli kätte ning need lavastused leiavad aset Genfis ja San Franciscos.

Loomulikult on järge ootamas ka uued kontserdikavad ja heliplaadistused, kuid Hvorostovski on alles 36-aastane ning lisaks laulmisele tunneb ta suurt rõõmu ka vabadel tundidel sõprade seltskonnas viibimisest, sest nii elamine kui laulmine on tema puhul ühteviisi väga loomulik ja endastmõistetav tegevus. Ma arvan, et igauks, kes on vahenditult kokku puutunud Dmitri Hvorostovski kunsti ja inimliku sarmiga, tunnetab üsna varsti, miks just tema on Siberi metsade vaikusel tõusnud kogu ooperimaailma rambivalguse keskele.

Arne Mikk

Uut Eesti Rahvusraamatukogu muusikafondis

Lappalainen, Seija. Suomalaiset musiikbibliografiat ja diskografiat. - Helsinki, 1998. - 132 lk.
Pärt, Arvo. Kanon pokajane. - München, 1998. - 12 lk. ill.
Gertzman, E.B. Muzõka drevnei Grezii i Rima. - Sankt-Peterburg, 1995. - 334 lk.
Hentova, S.M. Pianistõ XX veka. - Sankt-Peterburg, 1997. - 330 lk.
Organoone iskusstvo: vestnik. - Võpusk 1-4. - Moskva, 1991-1997.
Russkaja duhhovnja muzõka v dokumentah i materialah: Sinodalnoi hor i uõsilistiõ tserkovnovno penija. - Moskva, 1998. - 682 lk.

Noodid

Bertran, Bernat. Simfonia en mi bemoll Major: 1798. - Barcelona, 1991. - 116 lk.
Eespere, Renõ. Festina lente: für gemischten Chor. - Antes, 1998. - 10 lk.
Malm, Sven. Laulud on rõõm...: 40 laulu taidlusanambliitele 1948-1998. - Valga, 1998. - 104 lk.

Marguste, Anti. Hüüa, hüüa!: naiskoorile a cappella. Koots, koots, kullike: Laululood II. Rõõmumäl: segakoorile a cappella. - Muusikaprojekt, 1998. - 4+8+6 lk.

Roonurm, Tiit. Tonaalsed mängud I: klaveripalu 2-je ja 4-je käele, II: hõõdipalu ja -ansambleid. - Muusikaprojekt, 1998. - 25+35 lk.

Rosenvald, Helmut. Andante ja Allegro viiulile ja klaverile. - 8 lk.
Siimer, Mart. The pillar of the cloud: segakoorile oreliga. - Muusikaprojekt, 1998. - 5 lk.

Tormis, Veljo. Jõulud tulevad: rahvalaulu motiiv Paistust: meeskoorile a cappella. Kukekanad: rahvaviis Tuduinnast: segakoorile a cappella. - Muusikaprojekt, 1998. - 5+7 lk.

Vahisalu, Andres. Laulumäng Võlupulber ja teisi lastelaule. - Muusikaprojekt, 1998. - 40 lk.

Vihmand, Mari. Issand, keda taevas sääl: eesti rahvaviis: segakoorile, sopranile ja viiulile. - Muusikaprojekt, 1998. - 5. (1) lk.

Kompaktplaadid
Blacher, Boris. Works for orchestra/ perf. by Dimitri Ashkenazy (clarinet), Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, cond. Vladimir Ashkenazy. - Helsinki, 1998.

Dennerlein, Barbara. Junkadoof wriden and perf. by Barbara Dennerlein (hammond organ, synthesizer, footpedals, grand piano). - 1997.

Donizetti, Gaetano. L'elisir d'amore/ perf. by Roberto Alagna (tenor), Angela Gheorghiu (soprano), Orchestre et chœur de l'Opera National de Lyon, cond. Evelino Pidõ. - London, 1997.

Ellington, Duke (autor klaveril oma orkestriga). - New York, 1994.
Hakola, Riikka (sopran). Sweeter than roses/ Henry Purcell, Joseph-Nicolas-Pancreace Royer, J.S. Bach. - Finland, 1998.

Hawkins, Coleman (tenorsaksofon). - New York, 1994.
Henderson, Joe (autor big bandiga). - New York, 1996.

Hindemith, Paul. Ludus Tonalis: studies in counterpoint, tonal organization and piano playing/ perf. by John McCabe (Fazioli piano). - London, 1996.

Kirchschlager, Angelika (metosopran). Sony, 1996.

Mikkola, Laura (klaver). Joseph Haydn, Einjuhani Rautavaara. - Finland, 1998.
Schmidt, Franz. Complete symphonies/ perf. by Chicago Symphony Orchestra, Detroit Symphony Orchestra, cond. Neeme Järvi. - Chandos, 1997.

Stravinski, Igor. Oedipus Rex: opera-oratorio in two acts after Sophokles/ perf. by soloists, choeurs, Orchestre de la Suisse Romande, cond. Neeme Järvi. - Chandos, 1993.
Trio Tõykeät (ansambel). Jazzlantis. - Tampere, 1995.

Eesti Kontserdi kontserdid novembris

1. XI kell 19 Estonia Kontserdisaal - JOHN LILL (Inglismaa). Beethoven, Brahms, Haydn, Schumann.

1. XI kell 16 Tartu Ülikooli aula - HINGEPEÄVA KONTSERT. TALLINNA POISTEKOOR. Dirigent LYDIA RAHULA. Eesti ja Lääne kooriklassika.

3. XI kell 19 Mustpeade Maja Valge saal - MONIKA SUTT (metsosopran), VELLO JÜRNA (tenor), HEILI VAUS (klaver).

3. XI kell 19 Rannu rahvamaja, 4. XI kell 18 Värska sanatoorium, 6. XI kell 18 Jõhvi muusikakool, 7. XI kell 16 Rakvere Kauri kool, 9. XI kell 14 Vaimastvere põhikool, 9. XI kell 19 Jõgeva muusikakool, 10. XI kell 19 Mustpeade Maja Valge saal - PAGAŃINIANA. ARVO LEIBUR (viul), MARTTI MÄGI (vioola), HEIKI MÄTLIK (kitarr).

5. XI kell 19 Estonia Kontserdiaal, 6. XI kell 19 Vanemuise Kontserdimaja avakontsert - ERSO, RAM, ORATOORIUMIKOOR, solistid. Dirigent ARVO VOLMER. Janacek. "Mõa glagolska".

6. XI kell 18 Kuressaare muusikakool, 7. XI kell 18 Lihula kultuurimaja, 8. XI kell 18.30 Pärnu Agape keskus, 9. XI kell 18 Haapsalu toomkirik, 10. XI kell 19 Tõrva kiriku kammersaal, 11. XI kell 19 Niguliste - QUATTRO STAGIONI (Norra, vokaal, peamiselt vanamuusika).

8. XI kell 14 Mäetaguse mõis - RAM. Dirigent ANTS SOOTS.

8. XI kell 16 Tartu ülikooli aula - HORTUS MUSICUS.

11. XI kell 17 Põltsamaa muusikakool - NOOBEL NELIK.

12. XI kell 19 Estonia Kontserdisaal - ERSO. Solist XIANG GAO (viul, Hiina). Dirigent URS SCHNEIDER (Sveits). Bruch, Beethoven.

14. XI kell 16 Purtselinnus - TALLINNA KEELPILLIKVARTETT.

14. XI kell 16 Väravatorn - 13. SAJANDI RÜÜTLIKULTUUR. HORTUS MUSICUS.

15. XI kell 16 Vanemuise Kontserdimaja, 18. XI kell 19 Niguliste - 10 AASTAT DUOT. JÜRI LEITEN (trompet), ANDRES UIBO (orel). Purcell, Sisask, Bach, Tüür, eesti helilooja uudisteos ansambli.

16. XI kell 19 Tartu Ülikooli aula, 17. XI kell 19 Mustpeade Maja Valge saal - JAMIE WALTON (tšello, Inglismaa). R. GRIMWOOD (klaver, Inglismaa). Beethoven, Rahmaninov, Prokofjev, Britten.

18. XI kell 18 Valga muusikakool, 19. XI kell 19 Võru muuseum - VAHUR LUHTSALU (tšello), ANDRES PAAS (klaver). Schumann, Kodaly, Brahms.

19. XI kell 19 Estonia Kontserdisaal - ERSO. Solist NIKLAS SIVELÖV (Rootsi). Dirigent MIKA EICHENHOLZ (Rootsi).

19. XI kell 18 Põlva muusikakool - TRIO HAAV-VÄINMAA-VAREMA. Beethoven, Brahms.

19. XI kell 18 Narva linnus - TIIT PETERSON (kitarr). 22.-26. XI

20 AASTAT I VARASE ja NÜÜDISMUUSIKA FESTIVALIST. Festivali kunstiline juht ja dirigent ANDRES MUSTONEN. HORTUS MUSICUS, ERSO, RAM. Kaasa teevad tollased esinejad - tänased staarid: TATJANA GRIDENKO & MOSKVA VANAMUUSIKA AKADEEMIA, GIDON KREMER & KREMERATA BALTICA, NATALJA GUTMAN (tšello), IVAN MONIGHETTI (tšello), ALEKSEI LJUBIMOV (klaver). Keskaja, baroki ja nüüdisaegne muusika. Pärt, Schnittke, Gubaidulina, Kantšeli, Vasks, Martõnov, Silvestrov, Lutoslawski, Mozart jt.

24. XI kell 18 Jõhvi muusikakool - LEHO UGANDI (viul), AARE TAMMSALU (tšello), LEA LEITEN (klaver). Schubert, Sostakovitš.

29. XI kell 18 Estonia Kontserdisaal - NARVA LINNA SÜMFOONIAORKESTER, RAM. Dirigent AIVO VÄLJA, ANTS SOOTS, ANATOLI ŠTSURA. Sisask, Reekviem... op.67 (esietekanne), Eller, V.Kapp, Lepnurm, Tormis jt.

29. XI kell 17 Vanemuise Kontserdimaja - DON QUIOTE. RAHVUSOOPERI ESTONIA BALLETT.

Mustoneni eestvedamisel. Esinevad tollal osalenud ja nüüd maailmakuulsuse saavutanud Gidon Kremer, Aleksei Ljubimov jt. Sellele kaasnevad barokkmuusika festival ning Imbi Tarumi eestvõtul toimuvad klavessiinipäevad samuti välismaiste kuulsuste osalusel.

c) Esimene pianistide festival "Kamur 98" Lauri Väinmaa eestvedamisel nüüdisaegse pianismi suurkujude Gvrien Katsaris, John Lilli ja Andrei Gavrilovi osalusel. Esinevad ka väljapaistvad Eesti ja eesti soost välismaal tegutsuvad muusikud (Kalle Randalu, Peterburi tõusev täht Peeter Lau). Klaveriõpetajatele ja -õppureile üle kogu Eesti on varutud soodsas hinnaga piletid.

d) Suurvormid Beethovenilt, Wagnerilt, Lisztilt, Berliozilt, Janacekilt, Sisaskilt, R. Tobiase "Joonase lähetamist" kantakse taas ette välismaal koos Artur Kapi "Hiibiga" - Nürnbergi rahvusvahelisel orelifestivalil juuni lõpus.

e) RAM tähistab G. Ernesaksa 90. sünniaastapäeva.

f) Järjekordne Con brio eesti noortele interpretidele, võitjale varasemast suurem rahaline auhind ja esinemine ERSOga järgmisel hooajal. Ka teisi preemiaid.

Võiks lisada veel "g", "h" jne., aga kuskil tuleb ikkagi piir tõmmata.

Pressikonverentsi lõpul pakuti ajakirjanikele veini ja maiustusi ning A. Mäe palus neid Eesti Kontserdist hästi kirjutada. Muusikaleht käsitab seda mitte millegi muuna kui viisakusavaldusena ning lubab jääda oma ütlemites ka edaspidi viisakuse piiridesse juhtumil, kui tema seisukohad ei lange Eesti Kontserdi omadega ühte.

Guinnessi rekord

Poolteist tundi puhuti ühte nooti

24-aastane kostariikalane Geovanni Escalante parandas septembris algul poole võrra Ameerika popstaarile Kenny G-le kuulunud rekordid saksofonil ühe noodi kestvuspühumise osas. Senine rekord oli 45 minutit 47 sekundit, Escalante puhus aga 1 tund 30 minutit 45 sekundit. Ettevõtmiseks oli ta mitu kuud treeninud üheaegset hingamist ja puhumist.

San José baaris, kus rekordiparandus sündis, tervitati seda tormilise aplausiga. Pealtvaatajate hulgas olid Geovanni vanemad, kaks advokaati ja kaks notarit. Viimaste ülesanne oli rekordiparandus seaduspäraselt fikseerida ja sellest tehtud video saata Londonisse registreerimiseks Guinnessi rekordite raamatusse.

Reuters-ETA

Eesti Kontsert 1998/1999

Lühikokkuvõte pressikonverentsist 15.09.98,

kus sõna võtsid direktor E. Mattisen, produtsendid M. Kolk ja A. Uibo, pileतिकeskuse juhataja K. Tali, ERSO direktor V.-M. Kell. Juhatas asedirektor A. Mäe.

Oma põhiliseks saavutuseks peab Eesti Kontsert rahva hulgas huvi tõusu süvamuusika vastu nii eelmise hooaja jooksul kui ka väga tihedal tõisel suvehooajal. Selle jooksul korraldati rekordarv festivale - 7, ja kokku anti 103 kontserti, neist 69 väljaspool Tallinna. Neile müüdi 47 tuhat piletit. Mullu, kui suvel anti 63 kontserti (tõus 63%), müüdi 47 tuhat piletit (tõus 81%). Publiku ostuvõime pole aga piiramatult ja mõnel suvel väljaspool EK-d ringirännanud, põhiliselt levimusaktiivid pidid publikupuudusel oma ringsõudud katkestama.

Algavat hooaega ilmestavad mõned uued momendid:

organisatoorne külg

1) EK allastusena alustab 6. novembril tööd renoveeritud Vanemuise kontserdimaja (direktor Laine Jänes). Otsustades tungi järele piletite eelmüügil on huvi selle vastu suur. Tartu jõududega hakatakse korraldama ka umbes 100 loengkontserti Lõuna-Eesti koolides.

2) Üldse on suund võetud veelgi enam noore kuulajaskonna litõmbamisele ja kasvatamisele. Lisandunud on sooduspiletid õppuritele ja muusikaõpetajatele.

3) Paremad tingimused on loodud ka piletite

ostmiseks. Estonia kontserdisaalis on avatud pileतिकeskus, mis peale otsereklaami ja reserveerimisega tegeleb ka teabejagamisega asutustele, firmadele ja eraisikutele. Lisandub perepilet vähemalt kolmeliikmelisele perele, hind 100 krooni sõltumata pere suurusest. Piletite saab reserveerida ka telefoni, faksi ja e-maili kaudu.

4) On loodud oma ajutrust - loomenõukogu, mis esmakordselt käis koos 1. oktoobril.

Kontserdid

Lisaks 350 loengkontserdile põhiliselt Tallinnast väljas on plaanis 134 kontserti Tallinnas ja 138 teistes Eesti linnades.

1) Võrdselt püütakse tähelepanu pöörata nii nimekate rahvusvaheliste kollektiivide ja solistide Eesti publiku ette toomisele kui ka Eesti oma professionaalsetele interpretidele tegevusvõimaluse andmisele. Võimaluse Eesti Kontserdi raames esinemiseks saavad ka tugevad taidlus-, sisuliselt poolprofessionaalsed kollektiivid: Ellerhein, Narva Sümfooniaorkester, Tallinna Poistekoor.

2) On mõned uued kontserdisarjad:
a) Rootsi aeg 1988-1999 tugeva Rootsi-poolse toetusega pisut erineval kujul nii Eestis kui ka Lätis. Esinevad Malmö Sümfooniad, praegu Rootsi rahvusorkestri olev Göteborgi Sümfooniad Neeme Järvi juhatusel jt.

b) "20 aastat esimesest varajase ja nüüdismuusika festivalist" Tallinnas nii siis kui praegu Andres

Mälestades Zelia Aumeret

29.septembril sängitati Stockholmis mulda eesti ühe säravama viiulikunstniku **Zelia Aumere** põrm. 80.eluaastal lahkunud virtuoos oli üks kolmest eesti tippnaisviuldajast (koos Evi Liivaku ja Carmen Pree-Berendseniga), kes 1944.aasta saatuslikel päevadel lahkusid kodumaalt. Kõik nad saavutasid võõrsil viiulikunstnikena suurt rahvuvahelist edu, millest meil seni veel üsna vähe teada.

Zelia sündis 4.märtsil 1919 Tallinnas tunnustatud viiulimeistri Jako Antoni pere neljanda lapsena. Isa unistuseks oli, et kõigist lastest saaksid head viuldajad. Seepärast algasid ka Zelia viiuliopingud juba 5-aastaselt. Viuldajad said siiski vaid kahest. Vend Hubert oli imelaps, kes hiljem, elades Saksamaal ja Kolumbias, sai solistina palju tunnustust. Zelia polnud imelaps, ometi olid tema hilisemad saavutused samuti suurejoonelised.

Lapsepõlve pingerikast õppeaega meenutas Zelia nii: "Esiõigelt oli mu saatus nii määratud, et minust sai suure venna väike vari. Kui oodati väikeselt õelt samu imesid, siis need jäid tulemata. Omandasid vaid alaväärsuskompleksi, millest vabanemine hiljem küllaltki palju aega võttis."

1927.-ndast aastast õppis Zelia Tallinna konservatooriumis eesti tuntuima viiuliprofessori Johannes Paulseni klassis. Paulsen oli kõrgetasemelise eesti rahvusliku viiulikoolkonna looja. Zelia Aumere sattus autoriteedi juurde, kelle õpilasteks olid näiteks E.Liivak, C.Pree, V.Alumäe, H.Laan, E.Turgan, H.Aumere, J.Šagal ja paljud teised.

Zelia kiiret arengut soodustasid arvukad kontserdid nii konservatooriumis kui ka väljaspool. Tihti esines ta koos venna Hubertiga. 1937.a. võttis Zelia osa Brüsseli rahvusvahelise konkursi eesti eelvoorst koos V.Õunapuu, V.Alumäe ja E.Liivakuga. II Maailmasõja ajal toimus õppereis Austriasse, Salzburgi, kus Zelia sai koolitust tunnustatud viuldaja Vasa Parihoda juures. Oma reisi meenutas Zelia järgmiselt: "Sai läbi tehtud raskeid

rongireise nii mõnegi pommirahe all Tallinnast Salzburgi ja tagasi. Tallinna suure pommitamise ajal olin just Salzburgis ja jõudsin kaks päeva hiljem ikka veel suitsevasse Tallinna, kus mind ootas pommitamise läbi kodutuks jäänud ema, kelle maja sai täistabamuse."

1944.a. sügisel viibis Zelia Rootsis ühes põgenikelaagris ega lootnudki, et saab tegutseda oma erialal. Põgenike Abistamise Komitee korraldatud kontserdil äratas Zelia mäng aga ajakirjanike nii suurt tähelepanu, et avanes võimalus iseseisvaks kontserdiks Stockholmi Kontserthoones. Sellest sai sensatsioon ja üleöö oli Zelia Aumere otsitumaid viuldajaid Skandinaavias. Autoriteetne kontserdibüroo sõlmis temaga lepingu. Algasid tumeed Rootsis, Taanis, Norras... Eriiline menu oli tal Oslos Beethoveni ja Sibeliuse viiulikontsertidega. Kriitikud nimetasid Aumeret erakordseks solistik ja koguni "kunstnikuks Jumala armust". Sagedane esineja oli ta Rootsi Ringhäälingus, kus muuhulgas tõi esiettekandes välja E.Tubina 2.viulikontserdi.

Igapäevatöö möödus Stockholmis Raadio orkestris ning Rootsis ühes menukas, Kyndelinimelises keelpillikvartetis. Rootsi kuningalt ja Stockholmi linnalt saadud stipendiumid võimaldasid esinemisi terves Euroopas.

Zelia püüdi oli ikka veel edasi õppida. Mitu suve käis ta Šveitsis Luzemis, tunnustatud pedagoogi Wolfgang Schneiderhani meistrisklassis. 1958.a. sai ta Rootsi kuningalt stipendiumi, mis võimaldas ühe aasta õppida Luzemis. Schneiderhan kutsus Zelia oma esmaklassilisse 13-liikmelisse kammerorkestrisse "Festival Strings Luzern". Selles mängis ta poolteist aastat. Orkester reisis läbi terve Euroopa. Tehti palju heliplaadistusi firmale "Deutsche Grammophon". Pidevaks solistik oli Yehudi Menuhin.

1959 asus Z.Aumere pedagoogitööle Luzemi konservatooriumis. See töö meeldis talle väga: 6 õpilasega alustatud klassis oli peagi 24 õpilast. Ta reorganiseeris dirigendita mängiva kammerorkestri, mille esimesel esinemisel soleeris Zelia ise Bach'i E-duur viiulikontserdis. "Edu ja tunnustus, mille olen saanud selles muusikapidustuste linnas, annab lootust veel paljuks huvitavaks ja ilusaks," ütles Zelia ühes ajaleheintervjuus.

Huvitavat tuli küllaga. Kasvõi 1962.aasta kontsertturnee USA-sse ja Kanadasse. Üks prestiižne kontserdi toimus Bostoni Jordan Hallis Balti kontsertide seerias. Ülemaailmse tuntusega ajaleht "The Christian Science Monitor" kirjutas: "1. solist on suurepärase tehnikaga, ümar, kuid mitte liiga lopsakas toon. meeldiv fraseerimine ja ta crescendo on ovaline. Ta on üks vähestest viuldajatest, kes aktsepteerib obligato osa, kui selleks on vajadus ja annab ohjad pianistile, kui selleks õige aeg." Kogu tumeed klaveripartnerina kaasa teinud Dagmar Kokkeri kohta ütleb arvustaja, et ta on elegantne ja rafineeritud pianist.

Zelia Aumere edaspidine elukäik möödus Stockholmis enamasti pedagoogitööd tehes.

Eesti üks andekamaid viuldajaid on lahkunud, meile jääb tema elutööst veel palju avastada ja sellest hilinemisega rõõmu tunda.

Alo Põldmäe

LEMBIT LATTIK

In memoriam

27. septembril oleks tähistanud oma 80. juubelisünnipäeva Tallinna Tuletõrjeühingu Puhhpilliorkestri dirigent Lembit Lattik. Kahjuks selleni ta ei jõudnud.

Lembit Lattiku kogu elu oli seotud puhkpillimuusikaga. Juba koolipoisipõlves mängis ta trompetit Tallinna Noorkotkaste Puhkpilliorkestris.

Teise Maailmasõja päevil jätkas ta mängimist sõjaväe puhkpilliorkestrites, neist mitmeid ka juhatades. Sõja lõppedes sai temast Tallinna Taksopargi Puhkpilliorkestri asutaja ning dirigent ja samaaegselt mõned aastad hiljem ka Tallinna Ehitus- ja Mehaanikatehnikumi Puhkpilliorkestri asutaja ja dirigent.

Eesti taasiseisvumisel oli Lembit Lattik Tallinna Politsei Puhkpilliorkestri asutaja ja dirigent ning seejärel Kaitseliidu Tallinna Maleva Puhkpilliorkestri asutaja ning dirigent.

Oma elu kaks viimast aastat töötas ta dirigendina Tallinna Tuletõrjeühingu Puhkpilliorkestris. Sellena on ta jäädvustatud ka oma elu viimasel fotol.

Lembit Lattik oli üheks trummarite rühmade loojaks Eesti puhkpilliorkestrite juurde välismaa orkestrite eeskujul.

Mälestus Lembit Lattikust jääb paljude puhkpillimuusika sõprade südamesse.

Tallinna Tuletõrjeühingu
Puhkpilliorkester

Õiendus

Eelmises Muusikalehes lugesid Valdur Rootsi artiklis "Kuuenda põlvkonna muusik" 7.lõigu (lk.19) algus järgmiselt: "Viiva Väinmaa oli 1949.aastani Artur Lemba, seejärel Tallinna Konservatooriumis viis aastat Anna Klasi õpilaseks." Toimetamistö käigus on kogemata välja langenud Artur Lemba nimi. Toimetus vabandab.

Muusikalehe üksiknumbreid võib Tallinnas osta EMA valvurilt ja helikabinetist, Eesti Kontserdi valvelauast, Estonia teatri raamatuletist, Eesti Kooriühingust ja Otsa-kooli noodikogust.

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja OÜ IMPEX - BALTICA Kultuurkapitali ja EV Kultuuriministeeriumi toel. Telefon 423-089, 525-124. Kirjad EE0034, Tallinn pl 996. Honorari saab kätte igal teisipäeval kella 9 - 16 Narva mnt. 40 (EVEA panga maja), IV korrus, vasakule trepist üles või lasta kanda pangaarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.